

ΘΕΜΑ :

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ & ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ
ΣΤΗ ΝΗΣΟ ΛΕΡΟ .**

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΚΑΝΝΑΒΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ :

**ΛΥΤΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
ΧΑΪΚΑΛΗ ΕΥΤΥΧΙΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

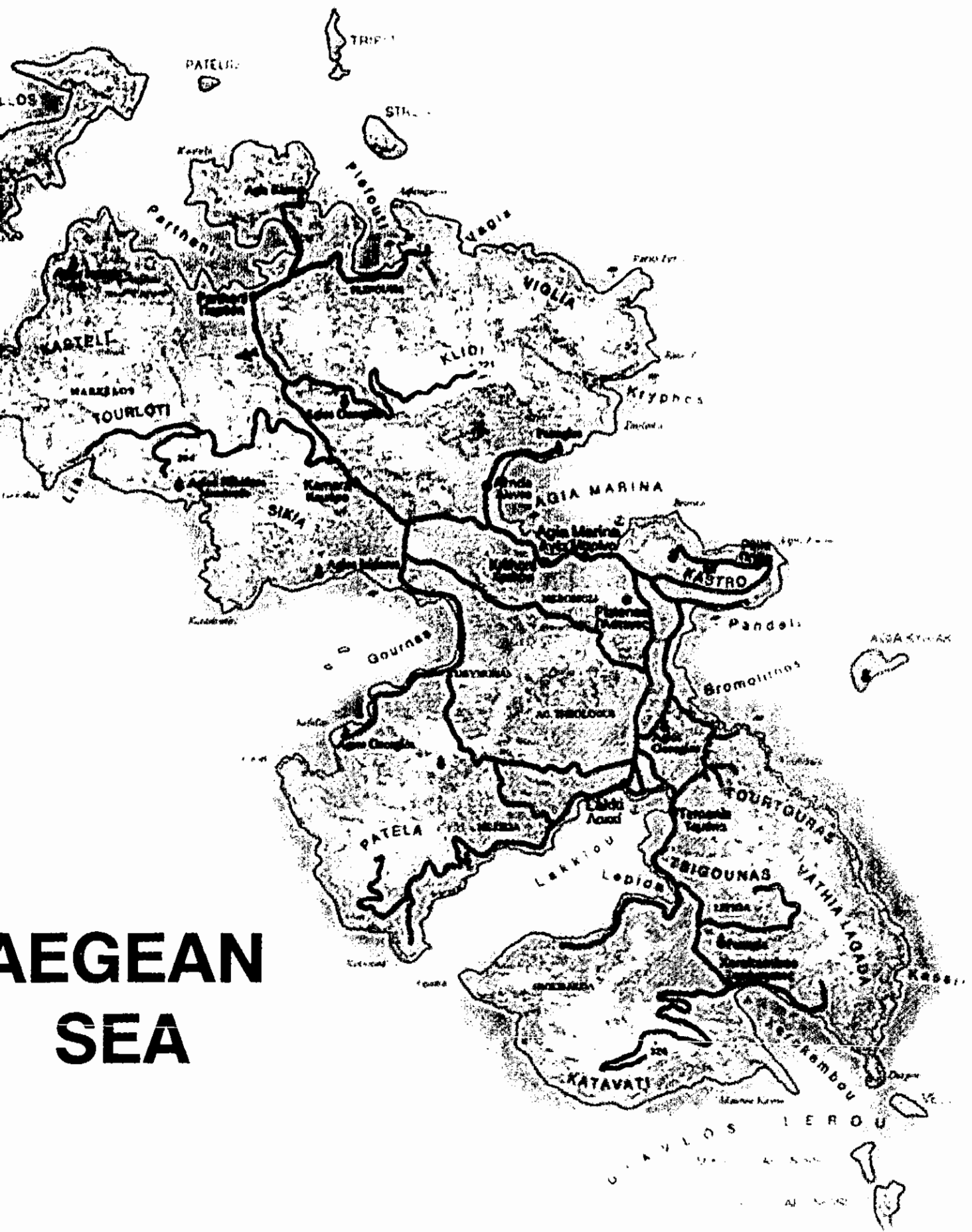
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	1
2. ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	4
3. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	5
I. ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	5
II. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	7
III. ΟΔΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	7
4. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	8
5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	12

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ	15
Α΄ ΓΕΝΗΣ -	
-ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ/ΜΕΓΕΘΗ-ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ-ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	19
1. ΓΕΩΡΓΙΑ	21
2. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	29
3. ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ	34
4. ΑΛΙΕΙΑ	34
5. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ	38
I. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΛΕΡΟΥ Ε.Π.Ε.	38
II. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΑΦΟΙ ΜΑΝΗ & ΥΙΟΙ Α.Ε.	45
III. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗ ΜΙΧΑΗΛ	47
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ	50
Α΄ ΓΕΝΟΥΣ	
Β΄ ΓΕΝΗΣ -	
-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ, ΕΜΠΟΡΙΟ/ΜΕΓΕΘΗ-ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ-ΔΙΑΡΘΩΣΕΙΣ	54
1. ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ	54
2. ΕΜΠΟΡΙΟ	55
ΑΔΥΝΑΜΕΙΕΣ-ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ Β΄ ΓΕΝΟΥΣ	60

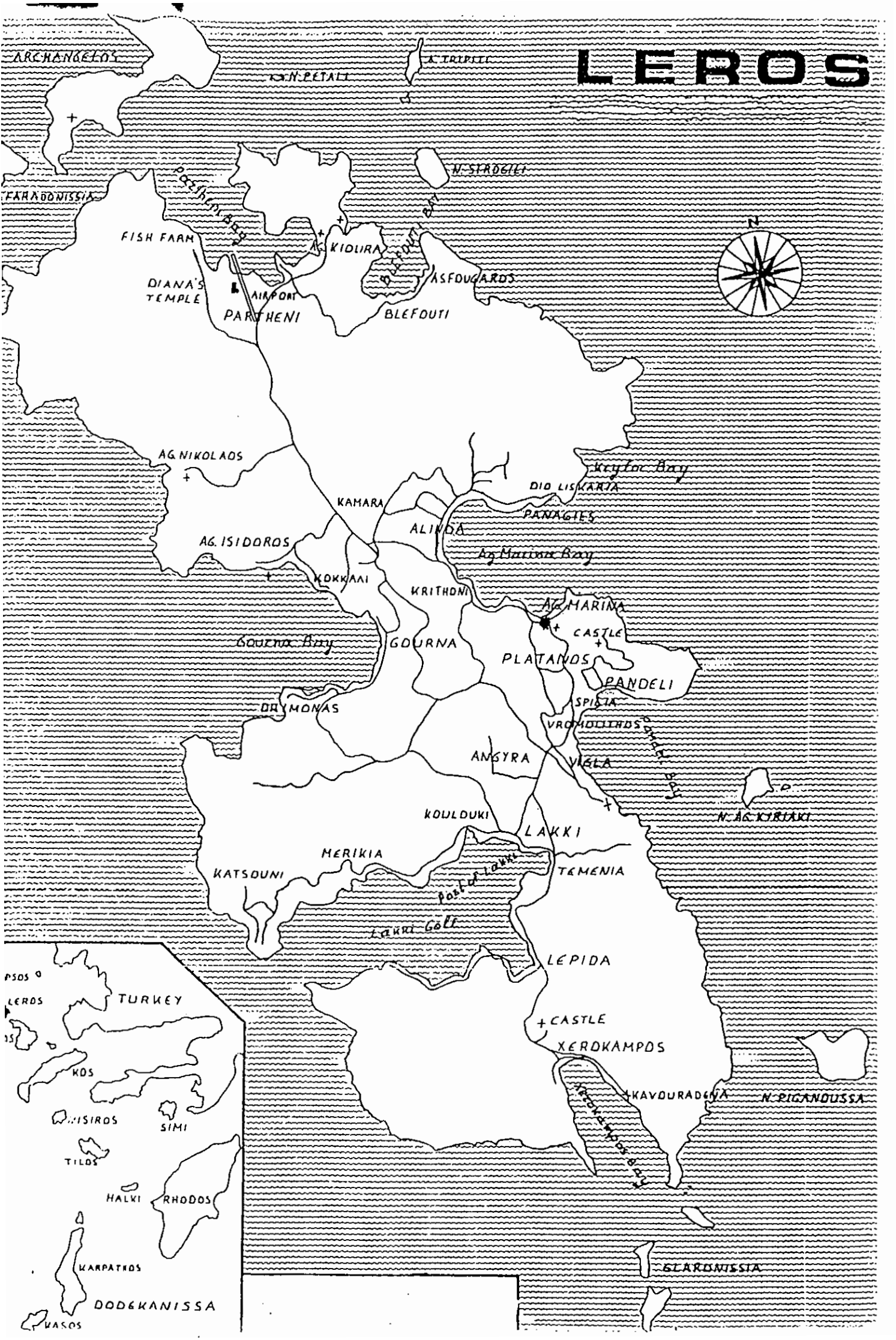
Γ' ΓΕΝΗΣ –	
-ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ΜΕΓΕΘΗ-ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ-ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΙΣ	62
1. ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	62
2. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ-ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ	64
3. ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	84
4. ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ ΛΕΡΟΥ (Κ.Θ.Λ.)	86
I... ΙΔΡΥΣΗ-ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ/ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ-ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ	86
II.. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΟΚ -ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ-ΑΠΟΙΔΡΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ/ /ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ-ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	97
III. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ-ΣΗΜΕΙΑ 'ΚΛΕΙΔΙΑ' / Η ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ-ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ Κ.Θ.Λ.	111
 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ & ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ (ΕΠΙΛΟΓΟΣ)	 124
 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ / ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ (ΕΠΑΛ – ΜΟΠ ΑΙΓΑΙΟΥ)	 127

<ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ>

**Ευχαριστούμε θερμά όλους
όσους μας βοήθησαν στην
εκπόνηση της μελέτης αυτής.**

LEROS

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ΛΕΡΟΣ νησί του ΝΑ Αιγαίου Πελάγους , ανήκει στον Νομό ΔΩΔ/ΣΩΝ , υπάγεται στην Επαρχία Καλύμνου και αποτελεί ξεχωριστό Δήμο , τον Δήμο ΛΕΡΟΥ .

Η συνολική της επιφάνεια είναι 54 περίπου τετραγωνικά χιλιόμετρα και έχει κατεύθυνση λοξή από ΒΔ προς ΝΑ . Το σχήμα της είναι στενόμακρο και πολυσχιδές λόγω των βαθιών κόλπων και των μεγάλων φυσικών λιμανιών που διαθέτει . Το έδαφός της είναι ορεινό , όμως η σχετικά καλή εδαφική διαμόρφωση και η ύπαρξη ποσοτήτων νερού σε μικρό βάθος επιτρέπουν πλούσια βλάστηση και αρκετό πράσινο .

1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Λέρος φέρει μακραίωνη ιστορία . Θεωρείται το νησί της Άρτεμης , θεάς του κυνηγίου .

Πρώτοι κάτοικοί της αναφέρονται στις πηγές Κάρες , Λέλεγες και Φοίνικες , ενώ αργότερα Λύκιοι και Έτεοκρήτες οι οποίοι ήρθαν την εποχή της Θαλασσοκρατίας του Μίνωα .

Αργότερα γίνεται Δωρική , αλλά οι Ιωνες Μιλήσιοι διώχνουν τους Δωριείς και επικρατούν στο νησί . Αναπτύσσονται στενές εμπορικές και πολιτικές σχέσεις μεταξύ Μιλήτου και Λέρου μέχρι το 494 π.χ. όπου

η Λέρος όπως και η Μίλητος καταλαμβάνονται από τους Πέρσες .
Η Λέρος απελευθερώνεται από τους Πέρσες την περίοδο της
προέλασης του Μ. Αλεξάνδρου .

Κατά την Βυζαντινή περίοδο η Λέρος ακολουθεί την τύχη των
άλλων νησιών της Δωδεκανήσου .

Το 1309 μ.χ. καταλαμβάνεται από τους Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου .
Είναι η εποχή που οχυρώνονται τα φρούρια ολοκλήρου της Δωδεκανήσου
για να αντιμετωπισθούν πειρατικές επιθέσεις και λεηλασίες από Τούρ-
κούς στόλους . Παρεμποδίζεται επίσης από αυτούς η ναυσιπλοία και
το εμπόριο σε όλο το Ανατολικό Αιγαίο . Το Δεκέμβριο του 1522 μ.χ.
τα νησιά και οι κτήσεις των Ιπποτών στα παράλια της Μ. Ασίας περι-
έρχονται στους Οθωμανούς .

Για την Λέρο η Τουρκοκρατία αρχίζει τον Ιανουάριο του 1523 μ.χ.
για να τελειώσει τον Μάιο του 1912 μ.χ. με την αποβίβαση των πρώτων
Ιταλών ουρατιωτών στο νησί .

Το 1912 μ.χ. αρχή Ιταλοκρατίας αποτελεί χρονολογία ορόσημο και
δημιουργεί μία κατάσταση πραγμάτων στα Δωδεκάνησα .

Στις 6 Αυγούστου 1924 μ.χ. με Β.Δ. /1354 η Ιταλία προσαρτά και
νομικά τη Δωδεκάνησο και από την ημερομηνία αυτή αρχίζει και
τυπικά πλήρης κυριαρχία των Ιταλών στα νησιά , που από τώρα
ονομάζονται " ΙΤΑΛΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ " .

Η περίοδος της Ιταλοκρατίας φτάνει μέχρι το 1940 μ.χ. δηλαδή
την αρχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου , κατά τον οποίο η Λέρος θα

καταληφθεί από τους Γερμανούς για να απελευθερωθεί τελικά την 31^η Μαρτίου 1947 μ.χ .

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας , όσο και αργότερα της Ιταλοκρατίας , οι Λέριοι που είχαν αποδημήσει στο εξωτερικό Σμύρνη , Κωνσταντινούπολη , Ρωσία και πάρα πολλοί στην Αίγυπτο , επέδειξαν εργατικότητα , ασχολήθηκαν επιτυχώς με το εμπόριο και αναδείχθηκαν σε επιτυχημένους επιχειρηματίες .

Το 1873 μ.χ. ιδρύθηκε η Λεριακή Αδελφότητα Καίρου , η οποία προσέφερε σημαντική οικονομική βοήθεια για την κατασκευή πολλών κοινωφελών έργων στο Νησί .

Ακόμα ενδεικτικά αναφέρουμε ότι κατά την δεκαετία 1880-1890 η Λέρος διαθέτει οκτώ (8) μεγάλα τρικάρτα πλοία χωρητικότητας 3.300 τόνων και οκτώ (8) γολέτες (δικάαρτα) 800 τόνων , υπό Ελληνική σημαία , τα οποία ταξιδεύουν στα λιμάνια Αγγλίας , Μασσαλίας , Μάλτας , Τεργέστης και Οδησού , μεταφέροντας σιτηρά και άλλα εμπορεύματα . Τα πληρώματα ήταν Λέριοι που διακρίνονταν για την εργατικότητά τους και την ικανότητά τους .

Την ίδια εποχή η Αδελφότητα του Καίρου προσφέρει 100 λίρες ως ετήσια επιχορήγηση προς την Εταιρία του Αυστριακού ΛΟΥΔ για να προσεγγίζουν τα ατμοκίνητα πλοία τη Λέρο κάθε 15 μέρες εκτελώντας τη γραμμή Αλεξάνδρεια - Κωνσταντινούπολη .

2. ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Η ύπαρξη βαθέων όρμων στο Νησί , με μέγιστη φυσική προστασία , σε συνδυασμό με το ημι-ορεινό αλλά γαιώδες έδαφος προσφέρουν τις πλέον ευνοϊκές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη οικισμών .

Η Οικιστική Ανάπτυξη της Λέρου εντοπίζεται πρωτεύοντος στους όρμους Αλίντων , Παντελίου και Λακκίου δηλαδή στην κεντρική περιοχή του νησιού όπου συγκεντρώνεται το 75% του συνολικού πληθυσμού και δευτερευόντως στους όρμους Γούρνας , Ξηροκάμπου και Παρθενίου .

Πέρα από τους συνεκτικούς οικισμούς παρατηρείται αραιή δόμηση κατά μήκος σχεδόν όλου του οδικού άξονα . Η οικιστική αυτή διασπορά αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της Λέρου .

Αρχικός πυρήνας οικιστικής ανάπτυξης είναι το οικιστικό σύνολο , που εκτείνεται μεταξύ δύο προστατευομένων λιμανιών και περιλαμβάνει τρεις (3) συνεχόμενους οικισμούς την Αγία Μαρίνα , τον Πλάτανο και το Παντέλι . Μεταξύ των δύο (2) λιμανιών Αγ.Μαρίνας και Παντελίου , επί της Χερσονήσου κατασκευάστηκε τους πρώτους Βυζαντινούς χρόνους το οχυρό Κάστρο .

Η δόμηση στον πυκνοκατοικημένο αυτό οικιστικό σύνολο ακολουθεί μορφολογικά τα νησιώτικα πρότυπα . Διάσπαρτα και σε μεγάλο αριθμό υπάρχουν στην περιοχή , περίτεχνα Νεοκλασικά κτίρια , μάρτυρες οικονομικής ευμάρειας κατά τα τέλη του 19^{ου} και αρχές του 20ου αιώνα .

Στην Αγ.Μαρίνα ήταν πάντοτε όπως είναι και σήμερα η Πρωτεύουσα του νησιού . Μόνο κατά την περίοδο της Ιταλοκρατίας η

Πρωτεύουσα μεταφέρθηκε στο Λακκί .

Εκεί οφείλεται και ο ιδιαίτερος χαρακτήρας που εμφανίζει ο οικισμός στο Λακκί με σύγχρονη ρυμοτομία και με κτίρια της Ιταλικής Περιόδου .

Το οικιστικό σύνολο Αγ.Μαρίνας - Πλατάνου - Παντελίου καθώς και οι οικισμοί Λακκί , Αλιντα , Παρθένι έχουν χαρακτηρισθεί ως παραδοσιακοί με το Π.Δ. 19-10-78 (ΦΕΚ 594Δ.) . Στο Λακκί και στην Αγ.Μαρίνα υπάρχει γενικό πολεοδομικό και ρυμοτομικό σχέδιο .

Αποτελεί βασική ανάγκη για τη Λέρο η διατήρηση των ιδιαίτερων παραδοσιακών χαρακτηριστικών του κάθε οικισμού .

3. ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Καθοριστικό ρόλο σε όλους τους τομείς της ζωής του νησιού , διαδραματίζουν οι συγκοινωνίες .

Ι. ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Η Λέρος συνδέεται με τον Πειραιά και τα υπόλοιπα νησιά της Δωδεκανήσου , με τις τακτικές ακτοπλοϊκές γραμμές Πειραιά - Δωδεκανήσων . Τα πλοία προσεγγίζουν κατά τις νυκτερινές συνήθως ώρες , στο λιμάνι του Λακκίου και ενίοτε στο λιμάνι της Αγ.Μαρίνας , όταν πνέουν ισχυροί Ν-ΝΔ άνεμοι . Κατά την διάρκεια του χειμώνα εκτελούνται έξη (6) δρομολόγια , ενώ κατά την θερινή περίοδο , υπάρχουν

περισσότερα του ενός δρομολογίου καθημερινά .

Με τα γειτονικά νησιά η Λέρος εκτός από τα πλοία της γραμμής συνδέεται και με τοπικά δρομολόγια μικρών επιβατικών σκαφών . Τέτοιες συνδέσεις είναι μεταξύ Λέρου - Καλύμνου , μεταξύ Λέρου - Λειψών και ακολούθως από αυτά τα νησιά με άλλα σκάφη υπάρχει σύνδεση με όλα τα νησιά του Βορείου Συγκροτήματος της Δωδεκανήσου .

Ακόμη το Βόρειο Συγκρότημα της Δωδ/νησου και η Λέρος φυσικά , συνδέεται με τη Σάμο και όλα τα νησιά που απαντώνται στη πορεία , με πλοίο το οποίο εκτελεί δύο (2) δρομολόγια εβδομαδιαίως .

Κατά την διάρκεια της θερινής περιόδου προσεγγίζουν το λιμάνι της Αγ.Μαρίνας καθημερινά ταχύπλοα υδροπτέρυγα που εκτελούν δρομολόγια από και προς τα Νότια Δωδεκάνησα ή από και προς τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου δηλ. Σάμος , Ικαρία κ. λ. π.

Είναι ευνόητο ότι κατά την χειμερινή περίοδο λόγω καιρικών συνθηκών δημιουργούνται προβλήματα τα οποία οδηγούν μερικές φορές στην ματαίωση των δρομολογίων των μικρών σκαφών , ενίοτε και των πλοίων της γραμμής .

Οι σχέσεις αλληλεξάρτησης των νησιών επιβάλουν την καλύτερη οργάνωση των τοπικών θαλάσσιων συγκοινωνιών .

II. ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Η αεροπορική σύνδεση Λέρου - Αθηνών γίνεται με αεροσκάφη τύπου Dornier , δέκα - οκτώ (18) θέσεων .

Κατά την χειμερινή περίοδο εκτελούνται έξι (6) πτήσεις εβδομαδιαίως ενώ κατά την θερινή περίοδο εκτελούνται δέκα (10) πτήσεις .

Παραθέτουμε στοιχεία για αφίξεις και αναχωρήσεις επιβατών από και προς το αεροδρόμιο της Λέρου για τα έτη 1994 - 1997 :

	Αφίξεις	Αναχωρήσεις
	-----	-----
Έτος 1994 :	4.074 άτομα	3.776 άτομα
Έτος 1995 :	4.941 »	4.730 »
Έτος 1996 :	5.361 »	4.977 »
Έτος 1997 :	5.348 »	5.050 »

Πηγή : Ολυμπιακή Αεροπλοία

III. ΟΔΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Η τακτική εσωτερική συγκοινωνία στο νησί γίνεται με ένα (1) λεωφορείο . Η κάλυψη των συγκοινωνιακών αναγκών κατά την θερινή κυρίως περίοδο είναι ατελής .

Παράλληλα η συγκοινωνία στο νησί εξυπηρετείται και με τα υπάρχοντα εικοσιεπτά (27) αγοραία επιβατικά αυτοκίνητα .

4. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Η Λέρος κατά την τελευταία απογραφή πληθυσμού το 1991 αριθμεί οκτώ χιλιάδες εξήντα έναν (8.061) κατοίκους . Αριθμός ελάχιστα μικρότερος από την απογραφή του 1981 που αριθμούσε οκτώ χιλιάδες εκατόν τριάντα έξη (8.136) και αρκετά πιο μικρός από την απογραφή του 1971 που αριθμούσε οκτώ χιλιάδες πεντακόσιους δώδεκα (8.512) κατοίκους . Οι τιμές όμως αυτών των τριών μετρήσεων είναι σαφώς μεγαλύτερες από την τιμή πληθυσμιακής μέτρησης του νησιού το 1961, που αριθμούσε έξη χιλιάδες εξακόσιους είκοσι έξη (6.626) κατοίκους .

Παρατηρείται μία +28,4% μεταβολή κατά την δεκαετία 1961-1971 ενώ για τις δεκαετίες που ακολουθούν 1971-1981 και 1981-1991 έχουμε - 4,41% και - 0,92% πληθυσμιακή μεταβολή αντίστοιχα .

Η πληθυσμιακή αύξηση που παρατηρείται στο νησί κατά την δεκαετία 1960-1970 οφείλεται στην ίδρυση Αποικίας Ψυχοπαθών στο Λακκί της Λέρου υπό την μορφή Ν.Π.Δ.Δ. , η κύρωση του οργανισμού της οποίας νομιμοποιήθηκε με το Βασιλικό Διάταγμα της 2/1/1958 . Αργότερα μετονομάζεται σε Κ.Θ.Λ. (Κρατικό Θεραπευτήριο Λέρου) και έτσι θα αναφερόμαστε σε αυτό στη συνέχεια .

Βέβαια η ίδρυση το 1958 του ανωτέρω Θεραπευτηρίου δεν θα επιφέρει μεταβολές μόνο στην πληθυσμιακή εξέλιξη του νησιού, αλλά θα αποτελέσει σταθμό σε όλους τους τομείς της μετέπειτα

ΠΑΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΔΗΜΟΥ ΛΕΡΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΑΛΥΜΝΟΥ, ΝΟΜΟΥ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ, ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1961 - 1971 / 1981 - 1991				
	1961	1971	1981	1991
ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ	6.626	8.512	8.136	8.061
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	26.032	26.182	26.941	28.409
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔ/ΣΟΥ	123.021	121.017	145.071	163.476
ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	8.388.553	8.768.941	9.706.687	10.264.156

Πηγή : ΕΣΥΕ

ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΠΑΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1961 - 1991				
	61	71	81	91
ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ	125	160,8	153	152
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	73	66	76	80
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔ/ΣΟΥ	46,2	44,7	54,5	61
ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	63,6	66,4	73,8	77

Πηγή : ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ 10 ΕΤΙΑΣ (%)			
	61 - 71	71 - 81	81 - 91
ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ	28,4 %	-4,41 %	-0,92 %
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	0,57 %	2,8 %	5,44 %
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔ/ΣΟΥ	-1,6 %	19,9 %	12,7 %
ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	4,53 %	10,69 %	5,74 %

* Περιλαμβάνονται και οι νοσηλεύόμενοι στο Ψυχιατρείο.

Πηγή : ΕΣΥΕ

ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΛΕΡΟΥ ΚΑΤΑ ΟΙΚΙΣΜΟ					
	1951	1961	1971	1981	1991
ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ		2.686	2.451	2.462	2.493
ΑΛΙΝΔΑ		350	250	333	421
ΓΟΥΡΝΑ		0	0	174	247
ΔΡΥΜΩΝ		145	131	145	142
ΚΑΜΑΡΑ(ΣΥΚΕΑ)		401	504	326	44
ΚΙΝΑΡΟΣ(ΝΗΣΙΣ)		0	3	4	2
ΚΟΚΚΑΛΗ		0	0	133	106
ΛΑΚΚΙ		1.711	2.386	2.469	2.366
ΛΕΒΙΘΑ(ΝΗΣΙΣ)		7	9	4	0
ΞΗΡΟΚΑΜΠΟΣ		868	2.035	1.646	1.142
ΠΑΡΘΕΝΙ		113	460	102	298
ΤΕΜΕΝΙΑ		337	277	337	400
ΦΑΡΜΑΚΟΝΗΣΙ (ΝΗΣΙΣ)		8	6	1	0
ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ	7.075	6.626	8.512	8.136	8.061
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	26.406	26.032	26.182	26.941	28.409
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔ/ΣΟΥ	123.015	123.021	121.118	145.071	163.476
ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	7.632.801	8.388.553	8.768.941	9.706.687	10.264.156

Πηγή : Απογραφές πληθυσμού ΕΣΥΕ

ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ 1991							
ΑΡΡΕΝΕΣ							
	0 - 14	15 - 24	25 - 39	40 - 54	55 - 64	65 - 79	80 +
ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ	805	745	937	876	475	432	71
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	3.664	2.305	2.838	2.604	1.316	1.213	285
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	18.756	16.813	18.544	15.560	6.958	6.576	1.502
ΘΗΛΕΣ							
ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ	770	588	890	682	422	392	97
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	3.501	2.186	2.824	2.331	1.385	1.516	451
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	17.802	12.579	17.169	13.667	7.206	8.029	2.315

Πηγή : ΕΣΥΕ

ζωής του . Είναι ίσως το σημαντικότερο γεγονός στην ιστορικό -
- κοινωνική και οικονομικό - πολιτική ζωή της Λέρου μετά την
ενσωμάτωση αυτής και φυσικά όλων των Δωδεκανήσων με την
Ελλάδα .

Παρατίθενται ακόμα πίνακες που παρουσιάζουν την πληθυσμιακή
εξέλιξη , την ποσοστιαία μεταβολή και την πυκνότητα πληθυσμού
του Δήμου Λέρου σε σύγκριση με τις αντίστοιχες τιμές που
παρουσιάζουν κατ' επέκταση η Επαρχία Καλύμνου , ο Νομός
Δωδεκανήσων και η Ελληνική Επικράτεια για τα έτη 1961 ,
1971 , 1981 και 1991 .

Μία πολύ καλή εικόνα μπορούμε να έχουμε για τις πυρα -
μίδες ηλικιών τόσο των αρρένων κατοίκων όσο και των θηλέων
κατά την τελευταία απογραφή 1991 , του πληθυσμού του νησιού .
Τέλος παρατίθεται πίνακας της πληθυσμιακής κατανομής του νησιού
κατά οικισμό .

5. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Τα διδακτήρια της βασικής εκπαίδευσης είναι κατανεμημένα
ανάλογα με την πληθυσμιακή κατανομή του νησιού .

Δημοτικά σχολεία υπάρχουν στην Αγ. Μαρίνα (12/θ) , στο Λακκί
(10/θ) , στα Αλιντα (6/θ) και στον Ξηρόκαμπο (3/θ) .

Νηπιαγωγεία υπάρχουν δύο (2) στην Αγ.Μαρίνα (ένα 2/θ και ένα 1/θ) , ένα στο Λακκί (2/θ) , ένα στα Αλιντα (1/θ) και ένα στον Εηρόκαμπο (1/θ) .

Στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση λειτουργούν :

- α) Ένα Γυμνάσιο στον Πλάτανο .
- β) Ένα Γυμνάσιο στο Λακκί .
- γ) Γενικό Λύκειο στον Πλάτανο .
- δ) Τεχνικό Επαγγελματικό Λύκειο (ΤΕΛ) στο Λακκί .

Στο χώρο της εκπαίδευσης δεν υπάρχουν ιδιαίτερα προβλήματα ούτε από έλλειψη εκπαιδευτικού προσωπικού , ούτε από έλλειψη κτιριακών εγκαταστάσεων . (Ανεγείρονται καινούργιες κτιριακές και αθλητικές).

Ιδιαίτερα έντονη παρουσιάζεται η πολιτιστική δραστηριότητα στη Λέρο . Ο Πολιτιστικός Σύλλογος " ΑΡΤΕΜΙΣ " και η " ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΛΕΡΟΥ " αριθμούν συνολικά περί τα πεντακόσια (500) ενεργά μέλη , εκ των οποίων τα μισά περίπου είναι μαθητές .

Οι Πολιτιστικοί Όμιλοι έχουν ιδιαίτερη παρουσία και συνεργασία με τα σχολεία , της Λέρου . Σε κάθε Δημοτικό Σχολείο έχει δημιουργηθεί τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου " ΑΡΤΕΜΙΣ " με κύρια δραστηριότητα τους Παραδοσιακούς Χορούς .

Αυτό το αξιόλογο έργο των Πολιτιστικών Φορέων του νησιού προβάλλεται στους επισκέπτες της Λέρου συστηματικά με παραστάσεις που δίδονται κατά την θερινή περίοδο και ιδιαίτερα στις τοπικές γιορτές και εκδηλώσεις . Η "Θεατρική Ομάδα Λέρου" ανεβάζει κάθε θερινή περίοδο κάποιο θεατρικό έργο αλλά συμμετέχει και σε άλλες εκδηλώσεις που διοργανώνονται από τους θεατρικούς ερασιτεχνικούς θιάσους των Νήσων του Αιγαίου Πελάγους . Στο παρελθόν υπήρξαν πρωτοβουλίες συνδέσεως της δραστηριότητας των Πολιτιστικών Συλλόγων με το Θεραπειτήριο .

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ

Η Λέρος ιδιαίτερα γνωστή στην Ελληνική και Διεθνή κοινή γνώμη για τα Στρατόπεδα Πολιτικών Κρατουμένων και τα Ιδρύματα Χρόνιων Πασχόντων ακολουθεί κατά κύριο λόγο την τύχη της Δωδεκανήσου Ιστορικά. Αξίζει όμως να υπογραμμίσουμε στοιχεία Αυτοδιοίκησης και Αυτονομίας κατά την Τουρκική περίοδο που βοήθησαν την ανάπτυξη του νησιού και την δημιουργία Δημοσίων Ιδρυμάτων όπως Νοσοκομείων , Κοινοτικών Φαρμακείων και Σχολείων .

Δεν είναι τυχαίο ότι λόγω των ανωτέρω , η Λέρος ανήκει στα "Προνομιούχα Νησιά " (Ισποράτ Αδασί) που οι εύποροι μετανάστες της , χρηματοδότησαν τα πλείστα έργα Κοινωνικής Πολιτικής .

Αναφερόμενοι λοιπόν στην Οικονομική Ζωή , θα μπορούσαμε να πούμε ότι συναντάμε μία **οικονομική ευμάρεια** τόσο στους προηγούμενους αιώνες όσο και στις πρώτες δεκαετίες του 20ου .

Μεταπολεμικά παρατηρείται μία **οικονομική δυσπραγία** την οποία έρχεται να αλλάξει η ίδρυση και εγκατάσταση του Κρατικού Θεραπευτηρίου το 1958 . Το Ψυχιατρείο θα αλλάξει καθοριστικά και την δομή όλης της Οικονομίας του νησιού . Γίνεται ο βασικός **οικονομικός κορμός** --- καθώς αυτό διογκώνεται στη διάρκεια της δεκαετίας 1960-1970 --- κατά το οποίο εξακολουθεί να υφίσταται ακόμα και σήμερα .

Κατά τα τέλη της δεκαετίας του '60 , ο πληθυσμός αρχίζει να αυξάνεται στη βάση της απασχόλησης στο Ίδρυμα , ενώ πολλοί κάτοικοι επαναπροσανατολίζουν τον επαγγελματικό τους ρόλο .

Πολλές άλλες εναλλακτικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν , όσο μικρές κι αν είναι οι δυνατότητες σ' ένα νησί , πνίγονται κάτω από το βάρος της " Ίδρυματικής Οικονομίας " που αναπτύχθηκε .

Οι Εμπορικές Δραστηριότητες πολλαπλασιάζονται , αλλά με βάση πάντα τις προμήθειες στο Θεραπευτήριο . Έτσι δημιουργείται μία φαινομενικά υπέρμετρα διογκωμένη εμπορική δραστηριότητα σε σχέση με τον πληθυσμό του νησιού .

Περί το 1/3 του Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού απασχολείται στο Θεραπευτήριο και όλες οι οικογένειες άμεσα ή έμμεσα έχουν οικονομικές σχέσεις με αυτό . Η οποιαδήποτε εναλλακτική οικονομική ανάπτυξη (π.χ. Τουρισμός) , μπορεί να είναι επιθυμητή , αλλά αβέβαιη , έτσι ώστε να γίνουν πολλές προσπάθειες κατά καιρούς , να μην φύγει το Θεραπευτήριο από τη Λέρο . Διεξοδικά θα αναφερθούμε στο Κ.Θ.Λ. όταν θα αναπτύξουμε τον παραγωγικό τομέα στον οποίο ανήκει (Γ' γενή) .

Από την ανάλυση που θα ακολουθήσει προκύπτει εύλογα η διαπίστωση , ότι η παρουσίαση της Οικονομικής δραστηριότητας , δεν μπορεί να γίνει με τον παραδοσιακό διαχωρισμό Α' γενούς ,

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΗ ΛΕΡΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ < 25	Α' ΓΕΝΗΣ	Β' ΓΕΝΗΣ	Γ' ΓΕΝΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
2.460	479	156	295	1.844	2.339

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων ΕΣΣΥΕ

- 4 -

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΕΡΟΥ 1991						
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ						
	ΣΥΝΟΛΟ	Α' ΓΕΝΗΣ	Β' ΓΕΝΗΣ	Γ' ΓΕΝΗΣ	ΔΕΝ ΔΙΑΔΩΣΑΝ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ > 25 ΕΤΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ	2.339	156	295	1.844	44	2.460
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΥΜΝΟΥ	7.847	1.012	1.926	4.688	221	8.534
ΝΟΜΟΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ	57.884	4.357	12.991	37.782	2.853	61.111

Πηγή : Επεξεργασία Στοιχείων ΕΣΣΥΕ

Β' γενούς και Γ' γενούς τομέα . Στην παρουσίαση του Αγροτικού Τομέα περιλαμβάνονται πέραν της τυπικής Γεωργικής δραστηριότητας στοιχεία και εκτιμήσεις για την μεταποίηση των αγροτικών προϊόντων . Ακόμα Εμπόριο και Μικρή Βιοτεχνία (εκτός μεταποίησης γεωργικών προϊόντων) συνθέτουν ομοιογενή τομέα οικονομικής δραστηριότητας με πασιφανή υπεροχή της πρώτης συνιστώσας και δυσκολίες σαφούς διαχωρισμού . Περισσότερο διακριτή εμφανίζεται η Τουριστική δραστηριότητα η οποία θα αναλυθεί ώστε να φανούν κάποιες πρόσφατες διορθωτικές μεταβολές , καθώς και τα χαρακτηριστικά του τοπικού Τουριστικού Προϊόντος .

Το σύνολο του Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού του νησιού είναι δύο χιλιάδες τετρακόσιοι εξήντα (2.460) κάτοικοι όπως αυτό προκύπτει από την τελευταία απογραφή του 1991 . (Παρατίθενται πίνακες) .

Ιδιαίτερα έντονα φαινόμενα άτυπης πολυαπασχόλησης παρατηρούνται στη Λέρο με διαστάσεις πολύ μεγαλύτερες από αυτές που συνήθως παρατηρούνται στον Αγροτικό Τομέα ή στα άλλα νησιά .

Α' ΓΕΝΗΣ - - ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ / ΜΕΓΕΘΗ-ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ-ΔΥΝΑΜΙΕΣ

Η Αγροτική δραστηριότητα στη Λέρο χαρακτηρίζεται τα τελευταία χρόνια από εντεινόμενη στασιμότητα . Πέρα από τις ενδείξεις ορισμένων αριθμητικών μεγεθών (καλλιεργούμενες εκτάσεις , ζωικό κεφάλαιο , παραγωγή προϊόντων ...) , τα οποία καταδεικνύουν σαφώς την τάση περιθωριοποίησης της γεωργικής και κτηνοτροφικής δραστηριότητας , εντοπίζονται ειδικά στη Λέρο φαινόμενα περιθωριοποίησης αν όχι εγκατάλειψης σημαντικών τμημάτων της αγροτικής υπαίθρου .

Η δεδομένη εικόνα της αγροτικής δραστηριότητας στη Λέρο δεν είναι άσχετη με την ιδιαιτερότητα της συνολικής σχεδόν απορρόφησης εργατικού δυναμικού από το Θεραπευτήριο . Ως προς την αγροτική δραστηριότητα η λειτουργία του Κ.Θ.Λ. απέβη περισσότερο "μοιραία" απ' ό τι η έντονη ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού σε άλλα νησιά της Δωδ/νησου όπως η Κως ή η Ρόδος .

Στη Λέρο περισσότερο από τα άλλα νησιά δεν υπάρχει τρόπος ακριβούς εκτίμησης του απασχολούμενου δυναμικού στον αγροτικό τομέα , αφού οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις στην πλειονότητά τους ανήκουν σε εργαζόμενους του Κ.Θ.Λ. Εκτιμάται ότι οι γεωργοί και κτηνοτρόφοι με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΛΕΡΟ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ 2328/91 (πρ. 797/87) ΚΑΝ. 2019/93		
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΚΟΣΤΟΣ Χιλ. δρχ.
1. ΦΑΣΟΛΗΣ Αντ.	Θερμοκήπιο 1 στρ.	11.800
2. ΜΑΚΡΗΣ Εμ.	Θερμοκήπιο 1,2 στρ.	Δεν υλοποίησε
3. ΚΑΡΑΝΤΑΝΗΣ Στ.	Αγορά 90 προβάτων	Δεν υλοποίησε

Πηγή : Δ/νση Γεωργίας Δοδ/νίσου

ΔΑΝΕΙΑ ΣΕ ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΑΙ ΛΑΙΕΙΣ (Κ.428)			
ΕΤΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΥΨΟΣ Χιλ. δρχ.
1991	Αλιείας	1	700
	Ιχθυοκαλλιέργειας	1	3.000
1992	Γεωργίας	3	2.000
	Κτηνοτροφίας	1	600
	Στεγαστικά	1	1.500
1993	Αλιείας	2	49.400
	Γεωργίας	1	1.000
	Μελισσοκομίας	1	1.000
	Κτηνοτροφίας	2	800
1994	Ιχθυοκαλλιέργειας	1	30.000
	Γεωργίας	1	300
	Αλιείας	2	8.500
	Αρτοποι/Ζαχ/κή	1	13.000
1995	Στεγαστικά	1	1.500
	Αλιείας	2	5.250
	Ιχθυοκαλλιέργειας	1	34.000
1996	Στεγαστικά	1	4.500

Πηγή : Α.Τ.Ε.

δεν υπερβαίνουν τους δεκαπέντε (15) . Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός , παρά τα τριακόσια (300) μέλη που αριθμεί βρίσκεται σε αδράνεια τα τέσσερα (4) τελευταία χρόνια . Από τα 300 μέλη που τον συγκροτούν τα διακόσια (200) δεν τηρούν τις στοιχειώδεις υποχρεώσεις της συνεταιριστικής ιδιότητας .

Η υποδομή του αγροτικού τομέα βρίσκεται σε **εμβρυακή κατάσταση** και οι πρωτοβουλίες των όρων άσκησης της αγροτικής δραστηριότητας είναι εξαιρετικά περιορισμένες .

1. ΓΕΩΡΓΙΑ

Αξιόλογες σε έκταση και καλλιεργητικές μεθόδους γεωργικές εκμεταλλεύσεις είναι ελάχιστες . Αν και δεν υπάρχει ακριβώς εικόνα για την κατανομή του γεωργικού κλήρου , είναι όμως δεδομένο ότι οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις (περιβόλια) , άνω των δέκα (10) στρεμμάτων δεν υπερβαίνουν τις δέκα (10) .

Σε όλη τη Λέρο λειτουργούν μόνο δύο (2) θερμοκηπιακές εγκαταστάσεις συνολικής έκτασης μόλις δύο (2) στρεμμάτων . Από τα δύο αυτά θερμοκήπια (ευρίσκονται στον Αγ. Θεολόγο και στην Φαλακρού) μόνο το ένα είναι θερμαινόμενο .

Οι αρδευόμενες εκτάσεις στη Λέρο είναι ελάχιστες και ακόμη λιγότερα είναι τα σύγχρονα συστήματα που ενδείκνυνται για άρδευση

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΛΕΡΟΥ				
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ	ΚΥΡΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΣΕ ΑΚΙΝΗΤΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΜΕ ΠΛΗΡΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤ. ΤΟΜΕΑ
300	Διακίνηση Ζωοτροφών (καλαμπόκι...)	~ 90 εκ. δρχ.	40-45 εκ. δρχ. προς ΑΤΕ,ΙΚΑ..	~ 15

Πηγή : Αγροτικός Συνεταιρισμός Λέρου

ΔΙΑΦΘΩΤΙΚΗ ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΛΕΡΟ			
ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΥΠΟ ΚΑΛΥΨΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΡΔ/ΝΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ	ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΕΚΤ/ΣΕΙΣ ΑΝΩ ΤΩΝ 10 ΣΤΡ.	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΠΟΥ ΥΛΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ (797,2019)
2 στρ.	8,0 %	~ 10	1 (2 σχέδια εγκρίθηκαν και δεν υλοποιήθηκαν)

Πηγή : Αγροτικός Συνεταιρισμός Λέρου

ΣΥΝΟΛΟ ΑΡΟΤΡΑΙΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ (σε στρεμμιάτα)									
1992		1993		1994		1995		1996	
Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων
55	2138	62	2138	62	2138	62	2138	62	2138
2138									62
ΣΥΝΟΛΟ ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΙΩΝ (σε στρεμμιάτα)									
1992		1993		1994		1995		1996	
Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων
135	231	135	231	135	231	135	231	135	231
231									135
ΣΥΝΟΛΟ ΑΜΠΕΛΙΩΝ (σε στρεμμιάτα)									
1992		1993		1994		1995		1996	
Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων
0	115	0	115	0	115	0	115	0	115
115									0
ΑΓΡΑΝΑΠΛΑΥΣΗ (σε στρεμμιάτα)									
1992		1993		1994		1995		1996	
Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων
0	1275	0	1275	0	1275	0	1275	0	1265
1275									0
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΗΣ ΓΗΣ (σε στρεμμιάτα)									
1992		1993		1994		1995		1996	
Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων	Αρδευθέντ.	Συν. στρεμμιάτων
440	5463	447	5463	440	5463	440	5463	440	5463
5463									447

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΔΕΝΔΡΩΔΕΙΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ (σε στρμ/τα)					
ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	1992	1993	1994	1995	1996
Λεμονιές	50	50	50	50	50
Πορτοκαλιές	60	60	60	60	60
Μανταρινιές	140	140	140	140	140
Βερικοκιές	2	2	2	2	2
Ροδακινιές	5	5	5	5	5
Συκιές για νοπά σύκα	5	5	5	5	5
Συκιές για ξερά σύκα	3	3	3	3	3
Αμυγδαλιές	4	4	4	4	4
Ελαιόδενδρα	1450	1450	1450	1450	1450

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΕΝΔΡΩΔΩΝ (σε κιλά)					
ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	1992	1993	1994	1995	1996
Λεμόνια	30000	30000	20000	20000	20000
Πορτοκάλια	40000	40000	20000	20000	20000
Μανταρίνια	50000	50000	20000	20000	20000
Βερίκοκα	1200	1200	1500	1500	1500
Ροδάκινα	2500	2000	2000	2000	2000
Σύκα νοπά	5000	5000	5000	5000	5000
Σύκα ξερά	1000	1000	1000	1000	1000
Αμύγδαλα	5000	5000	5000	5000	5000
Ελαιόκαρπος	200000	200000	56000	71000	166000

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΚΑΛΛΙΕΡ/ΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΜΠΟΣΤΑΝΙΚΩΝ (σε στρμ/τα)					
Είδος καλλιέργειας	1992	1993	1994	1995	1996
Πεπόνια	30	30	30	30	30
Πατάτες	57	57	57	57	57
Γλυκοπατάτες	5	5	5	5	5
Λάχανα	0	7	7	7	7
Κουνουπίδια	3	3	3	3	3
Σπανάκι	6	6	6	6	6
Κρεμμύδια χλωρά	9	4	9	9	9
Κρεμμύδια ξερά	30	30	30	30	30
Σέλινα	2	2	2	2	2
Σκόρδα ξέρα	5	5	5	5	5
Ραπανάκια	1	1	1	1	1
Κουκιά χλωρά	4	4	4	4	4
Παντζάρια	10	10	10	10	10
Μαρούλια	15	15	15	15	15
Αντίδια - Ραδίκια	20	20	20	20	20
Σέσκουλα	10	10	10	10	10
Καρότα	5	3	5	3	3
Ντομάτες υπαίθρου	35	35	35	35	40
Φασολάκια χλωρά	5	5	5	5	5
Μπάμιες	2	2	2	2	2
Κολοκυθάκια	25	20	25	25	20
Αγγούρια υπαίθρου	20	0	20	20	20
Μελιτζάνες υπαίθρου	10	10	10	10	10
Πιπεριές υπαίθρου	5	5	5	5	5
Αγκινάρες υπαίθρου	4	4	4	4	4
ΣΥΝΟΛΟ	318	293	325	323	323

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δοδεκανήσου

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΠΟΣΤΑΝΙΚΩΝ (σε κιλιά)					
Είδος καλλιέργειας	1992	1993	1994	1995	1996
Πεπόνια	7000	7000	7000	7000	7000
Πατάτες	75000	75000	75000	75000	75000
Γλυκοπατάτες	3000	3000	3000	3000	3000
Λάχανα	0	8000	8000	8000	8000
Κουνουπίδια	3000	3000	3000	3000	3000
Σπανάκι	2500	2500	2500	2500	2500
Κρεμμύδια χλωρά	5000	5000	5000	5000	5000
Κρεμμύδια ξερά	25000	25000	25000	25000	25000
Σέλινα	1200	1000	1000	1000	1000
Σκόρδα ξερά	1500	1000	1500	1500	1500
Ροπανάκια	600	600	600	600	600
Κουκιά χλωρά	2000	2000	2000	2000	2000
Παντζάρια	8000	8000	8000	8000	8000
Μαρούλια	10000	10000	10000	10000	10000
Αντίδια - Ραδίκια	15000	15000	15000	15000	15000
Σέσκουλα	9000	9000	9000	9000	9000
Καρότα	2400	2400	2400	2400	2400
Ντομάτες υπαίθρου	50000	50000	50000	50000	55000
Φασολάκια χλωρά	2000	2000	2000	2000	2000
Μπάμες	500	500	500	500	500
Κολοκυθάκια	20000	15000	20000	20000	20000
Αγγούρια υπαίθρου	15000	0	15000	15000	15000
Μελιτζάνες υπαίθρου	9000	9000	9000	9000	9000
Πιπεριές υπαίθρου	2000	2000	2000	2000	2000
Αγκινάρες υπαίθρου	2500	2000	2500	2500	2500
ΣΥΝΟΛΟ	271.200	258.000	279.000	256.500	261.000

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΣΙΤΗΡΩΝ (σε στρέμματα)					
ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	1992	1993	1994	1995	1996
Σιτηρά για καρπό					
Σιτάρι	30	52	52	52	50
Βρώμη	150	150	150	150	150
Κριθάρι	256	234	234	234	230
Κτην/φικά φυτά για καρπό					
Βίκος	10	10	10	10	16
Λαθούρια	50	50	50	50	50
Κτην/φικά φυτά για χόρτο					
Κριθάρι	800	800	800	800	800
Βρώμη	110	110	110	110	110
Βίκος	120	120	120	120	120
ΣΥΝΟΛΟ	1526	1526	1526	1526	1526
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΙΤΗΡΩΝ (σε κιλιά)					
Σιτηρά για καρπό					
Σιτάρι	2500	4000	4000	4000	4000
Βρώμη	12000	12000	12000	12000	12000
Κριθάρι	25000	20000	20000	20000	20000
Κτην/φικά φυτά για καρπό					
Βίκος	1200	1200	1200	1200	1500
Λαθούρια	5000	5000	5000	5000	5000
Κτην/φικά φυτά για χόρτο					
Κριθάρι	200000	200000	200000	200000	200000
Βρώμη	20000	20000	20000	20000	20000
Βίκος	20000	20000	20000	20000	20000
ΣΥΝΟΛΟ	285700	282200	282200	282200	282500

Πηγή: Δ/νση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΛΑΙΟΔΕΝΔΡΩΝ									
1992		1993		1994		1995		1996	
κανονικ	διάσπαρτα	κανονικ	διάσπαρτα	Κανονικ	διάσπαρτα	κανονικ	διάσπαρτα	Κανονικ	διάσπαρτα
27000	17300	27000	17300	27000	17300	27000	17300	27000	17300

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ (σε κιλά)				
1992	1993	1994	1995	1996
26500	47000	33000	10000	28000

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΑΜΠΕΛΙΑ (σε στρέμματα)					
ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	1992	1993	1994	1995	1996
Κρασοστάφυλα	100	100	100	100	100
Επιτραπέζια σταφύλια	15	15	15	15	15

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΤΑΦΥΛΙΩΝ (σε κιλά)					
ΕΙΔΟΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	1992	1993	1994	1995	1996
Κρασοστάφυλα	16000	16000	16000	16000	16000
Επιτραπέζια σταφύλια	5000	5000	5000	5000	5000

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ					
ΕΙΔΟΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΟΣ	1992	1993	1994	1995	1996
Γεωργικοί Ελκυστήρες	43	43	53	53	73
Θεριστικές μηχανές απλές	3	3	3	3	3
Χορτοσυλλεκτικές μηχανές	3	3	3	3	3
Αντλίες Βενζινοκίνητες	50	50	50	20	20
Αντλίες Ηλεκτροκίνητες	350	350	400	400	400

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

κατάλληλα προσαρμοσμένη στις συνθήκες υδροδότησεως των νήσων του Αιγαίου .

Η απουσία πρωτοβουλιών για την βελτίωση της υποδομής του αγροτικού τομέα εκφράζεται και με την ουσιαστική ανυπαρξία υποβολής σχεδίων βελτίωσης στα πλαίσια των σχετικών κανονισμών . Το εξαιρετικά ευνοϊκό πλαίσιο που συνθέτει ο ΚΑΝ. 2019 / 93 , με τον οποίο εξειδικεύεται το πρόγραμμα για αγροτικές επενδύσεις - αγροτουρισμό - αγροτοβιοτεχνία του ΚΑΝ. 2328 / 91 για τα νησιά του Αιγαίου , φαίνεται να μην έχει ουσιαστική εφαρμογή στη Λέρο .

2. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Ο αριθμός των συστηματικών κτηνοτρόφων ανέρχεται σε περίπου σαράντα (40) . Ο κύριος όγκος της κτηνοτροφικής δραστηριότητας αφορά την αιγοπροβατοτροφία , περίπου οκτώ χιλιάδες (8.000) κεφάλια , ωστόσο στη Λέρο δραστηριοποιούνται δύο συστηματικοί αγελαδοτρόφοι , γαλακτο - παραγωγοί .

Ενδεικτικό της κατάστασης που επικρατεί στην τοπική κτηνοτροφία είναι το γεγονός ότι το σύνολο σχεδόν του ζωικού αιγοπρόβειου κεφαλαίου είχε προσβληθεί από μελιταίο πυρετό . Μόνο το 1995 υλοποιήθηκε στη Λέρο πρόγραμμα εξυγίανσης με τη σφαγή εκατό (100) περίπου ζώων . Παρά την έξαρση του φαινομένου στο νησί δεν

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΟ ΖΩΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ (αριθμός ζώων)					
ΕΙΔΟΣ ΖΩΟΥ	1992	1993	1994	1995	1996
Βοοειδή εγχώρια αρσενικά αβελτίωτα	40	40	40	40	10
Βοοειδή εγχώρια θηλυκά αβελτίωτα	100	100	100	100	30
Βοοειδή βελτιωμένα αρσενικά	20	20	20	20	20
Βοοειδή βελτιωμένα θηλυκά	70	70	70	70	35
Βοοειδή ξένα καθαρόαιμα αρσενικά	0	0	0	0	40
Βοοειδή ξένα καθαρόαιμα θηλυκά	0	0	0	0	50
Χοίροι αναπαραγωγής	120	120	120	120	120
Χοίροι κρεατοπαραγωγής	1600	1600	1600	1600	800
Πρόβατα οικόσιτα	200	200	200	200	200
Πρόβατα κοπαδιού	2500	2500	2500	2500	1500
Αίγες οικόσιτες	300	300	300	300	300
Αίγες κοπαδιού	5200	5200	5200	5200	5200
Όρνιθες πτηνοτροφείου	13000	13000	13000	13000	13000
Όρνιθες οικόσιτες	3000	3000	3000	3000	3000
Ινδιάνοι οικόσιτοι	40	40	40	40	40

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ (αριθμός ζώων)				
1992	1993	1994	1995	1996
65	65	130	130	155

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ (αριθμός ζώων)					
ΕΙΔΗ ΖΩΩΝ	1992	1993	1994	1995	1996
Οικόσιτα πρόβατα	150	150	150	150	150
Πρόβατα κοπαδιού	1800	1800	1800	1800	1200
Οικόσιτες αίγες	280	280	280	280	280
Αίγες κοπαδιού	4000	4000	4000	4000	4000

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΡΕΑΤΟΣ (σε κιλά)

1992		1993		1994		1995		1996	
Κεφάλια	Κιλά	Κεφάλια	Κιλά	Κεφάλια	Κιλά	Κεφάλια	Κιλά	Κεφάλια	Κιλά
Αρνιά κάτω του έτους									
800	7000	800	7000	800	7000	800	7000	600	5000
Ζυγούρια και πρόβατα									
420	7000	920	13000	420	6000	420	6000	420	6000
Κατσίκια κάτω του έτους									
2240	18000	2240	18000	2240	18000	2240	18000	1240	10000
Αίγες									
1000	15000	1000	15000	1000	15000	1000	15000	1000	15000
Μοσχάρια κάτω του έτους									
20	3000	20	3000	20	3000	20	3000	30	6000
Μοσχάρια 1 έως 2 ετών									
40	8000	40	8000	40	8000	40	8000	65	13000
Αγελάδες - Βόδια									
55	12000	50	12000	40	12000	55	12000	75	21000
Χοιρινά έως 20 κιλά									
65	1200	65	1200	65	1200	65	1200	200	3600
Χοιρινά άνω των 20 κιλών									
1240	100000	1240	100000	1240	100000	1240	100000	605	18000
Πουλερικά									
19800	30000	19910	30000	19910	30000	19800	30000	20110	30000

Πηγή : Δ/ση Γεωργίας Δωδεκανήσου .

λειτουργεί ούτε υπάρχει σύστημα παστερίωσης γάλακτος . Η τοπική κατανάλωση είτε αυτή αφορά το ευρύ κοινό της Λέρου , είτε τις μικρές ποσότητες γάλακτος που απορροφά το Κ.Θ.Λ. αντιμετωπίζει το συγκεκριμένο πρόβλημα με την απαρхайωμένη μέθοδο του βρασμού .

Η σφαγή ζώων γίνεται σε δημοτικό σφαγείο στην περιοχή Τεμένια σε εγκαταστάσεις με πολλές ελλείψεις και προβλήματα από ελλείψεις σε εξοπλισμό (λαβίδα αναισθητοποίησης , απουσία εξοπλισμού επεξεργασίας λυμάτων) . Είναι ενδεικτικότερο το γεγονός ότι το Πάσχα σημαντικό μέρος της ζωικής παραγωγής εξάγεται (κυρίως προς Ρόδο με ζωντανά ζώα .

Τέλος στη Λέρο δραστηριοποιείται μία χοιροτροφική μονάδα δυναμικότητας σφαγής δέκα (10) χοίρων ανά εβδομάδα , καθώς και τρεις (3) πτηνοτροφικές μονάδες σχετικά αξιόλογες (μία (1) μονάδα μικτής παραγωγής κρέατος και αυγών και δύο (2) μονάδες παραγωγής κρέατος) , συνολικής στιγμιαίας δυναμικότητας δέκα χιλιάδων (10.000) αυγών και επτά χιλιάδων (7.000) κεφαλών .

Η μεταποίηση και η τυλοποίηση γεωργικών προϊόντων στη Λέρο αφορούν ορισμένες οριακές δραστηριότητες και προϊόντα . Παρά την παρουσία μίας σημαντικής και φερέγγυας αγοράς στο νησί (Κ.Θ.Λ.) τα επιτόπια παραγόμενα τρόφιμα είναι λιγοστά και συχνά μέτριας ποιότητας . Εξαιρετική φαίνεται να αποτελεί ωστόσο , η παραγωγή ορισμένων εξαιρετικής ποιότητας τυροκομικών προϊόντων με την παραδοσιακή επωνυμία « κουμπανιά » ή απλώς « τυρί » , τα οποία

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΥΡΙΩΝ (σε κιλά)					
ΕΙΔΟΣ ΤΥΡΙΟΥ	1992	1993	1994	1995	1996
Μαλακό	25000	25000	15000	15000	15000
Σκληρό	6000	6000	6000	6000	6000
Μυζήθρα	10000	10000	10000	10000	10000

Πηγή : Δ/νση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΥΨΕΛΩΝ					
	1992	1993	1994	1995	1996
Κυψέλες Ευρωπαϊκές	2300	2300	2300	2300	2000

Πηγή : Δ/νση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕΛΙΟΥ - ΚΕΡΙΟΥ (σε κιλά)					
ΕΙΔΟΣ	1992	1993	1994	1995	1996
Μέλι	30000	30000	30000	30000	20000
Κερί	100	100	100	100	100

Πηγή : Δ/νση Γεωργίας Δωδεκανήσου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ			
ΥΠΟΔΟΜΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΕΛΙΑΣ	ΥΠΟΔΟΜΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΡΕΑΤΟΣ	ΥΠΟΔΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΥΡΙΩΝ	ΥΠΟΔΟΜΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ ΜΕΛΙΟΥ
2 Ελαιοτριβεία (Ταχλιαμπούρη, Βαρσάμη)	1 Σφαγείο (Τεμένια.)	Τυροκόμηση σε ατομική βάση χωρίς οργανωμένη υποδομή Παστερίωση : όχι	Συσκευασία σε ατομικά εργαστήρια
Μέση ετήσια παραγωγή ~ 70 TN	Μέση παραγωγή - Μοσχάρια 1-2 / εβδομάδα - Αιγοπρόβατα : 5.000 Πάσχα	Μέση ετήσια παραγωγή : - Μυζήθρα 10 TN - Τυριά 30 TN	Μέση ετήσια παραγωγή : ~ 40 TN

Πηγή : Επεξεργασία στοιχείων επιτόπου έρευνας

έχουν διατηρήσει την παραδοσιακή διαδικασία παρασκευής (διατήρηση σε μείγμα λάσπης , κρασιού , ρίγανης και στάχτης) .

3. ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ

Αξιόλογη και ικανοποιητικής ποιότητας δραστηριότητα αναπτύσσεται από τον Συνεταιρισμό Μελισσοκόμων ο οποίος αριθμεί πενήντα πέντε (55) τακτικά μέλη με δυναμικότητα περίπου δύο χιλιάδων τριακοσίων (2.300) κυψελών ευρωπαϊκού τύπου . Από τα μέλη του συνεταιρισμού πέντε (5) μέλη διαθέτουν υποδομή τριακοσίων (300) κυψελών ο καθένας .

Η ετήσια παραγωγή μελιού στη Λέρο ανέρχεται σε περίπου τριάντα (30) τόνους , ενώ υπάρχουν σημαντικές προοπτικές εγκατάστασης νέων κυψελών . Η μεγαλύτερη ποσότητα από την ετήσια παραγωγή μελιού διατίθεται στην αγορά του νησιού συμπεριλαμβανομένου και του Κ.Θ.Λ. Η συσκευασία και η αρχική διάθεση του προϊόντος στην αγορά γίνεται από τους ίδιους τους παραγωγούς .

4. ΑΛΙΕΙΑ

Διαφορετικά φαίνεται να είναι τα προβλήματα και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο αλιευτικός τομέας στο νησί της Λέρου , ιδιαίτερα μετά τις μεταβολές των τελευταίων ετών (απόσυρση αλιευτικών σκαφών / Ε.Ο.Κ.) . Ο αλιευτικός στόλος του νησιού συντίθεται από δέκα εννέα

(19) τράτες (ο αριθμός τους έφτανε περίπου τριάντα (30) πριν την εφαρμογή του μέτρου της απόσυρσης), δύο (2) γρι-γρι, δύο (2) μηχανότρατες και εκατόν σαράντα δύο (142) ψαράδικα. Τα αλιευτικά επαγγελματικά σκάφη, που αποσύρθηκαν τα τελευταία χρόνια από την αλιεία, μετά από επιδότηση της Ε.Ο.Κ. είναι δέκα έξη (16).

Ο συνολικός αριθμός απασχολούμενων ατόμων σε συστηματική βάση εκτιμήθηκε σε περίπου τριακόσια (300) άτομα. Οι επαγγελματίες αλιείς που απασχολούνται αποκλειστικά με την αλιεία (επαγγελματική άδεια), ανέρχονται σε εκατόν ενενήντα (190) περίπου.

Οι ποσότητες των αλιευμάτων κατ' έτος για την τελευταία πενταετία ανέρχονται :

Το 1992	σε	102.116	κιλά .
Το 1993	σε	120.989	κιλά .
Το 1994	σε	165.734	κιλά .
Το 1995	σε	168.309	κιλά .
Το 1996	σε	209.520	κιλά .

Η αύξηση των ποσοτήτων των αλιευμάτων που παρουσιάζεται από το 1994 και έπειτα οφείλεται στην δραστηριοποίηση των δύο (2) μηχανότρατων στη θαλάσσια περιοχή της νήσου.

Γενικά η μειωμένη παραγωγικότητα των αλιευτικών σκαφών σε συνδυασμό με τις δυσκολίες ελλιμενισμού και διαχείμασης αποτελούν

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΑΛΙΕΥΤΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΛΕΡΟΥ				
ΤΡΑΤΕΣ	ΓΡΙ - ΓΡΙ	ΨΑΡΔΙΚΑ (ΔΙΧΤΥΑ- ΠΑΡΑΓΑΔΙΑ)	ΕΙΦΙΑΣ	ΕΞΥΠ/ΣΗ ΣΚΑΦΩΝ - ΑΛΙΕΥΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ
Αριθμός : 19 + 2 Ανεμότρατες (1996)	Αριθμός : 2	Αριθμός : 142	Αριθμός : 10-15	Παντέλι : Θέσεις 60
Ημερήσια Παραγωγή :250kg		Μηνιαία Παραγωγή :300kg	Μέση Παραγωγή: 3ΤΝ/σκάφος	&
Περίοδος :	Περίοδος :	Περίοδος :	Περίοδος :	Ξηρόκαμπος : Θέσεις 30
Οκτώβριος - - Μάιος	Μάρτιος - Ιούνιος Και Σεπτέμβ.- 15 Δεκ.	Όλο το έτος	Φεβρ.-Σεπτεμ.	

Πηγή : Επιτόπου έρευνα - Λιμεναρχείο Λέρου

τα κρίσιμης σημασίας προβλήματα της αλιείας στη Λέρο . Ο ελλειμενισμός σκαφών γίνεται περιοδικά στα διάφορα λιμάνια του νησιού , αφού το μοναδικό αλιευτικό καταφύγιο στο Παντέλι δεν μπορεί να εξυπηρετήσει περισσότερα από εξήντα (60) σκάφη . Μικρός αριθμός σκαφών εξυπηρετείται στην προβλήτα που υπάρχει στον Ξηρόκαμπο , αλλά κάτω από προβληματικές συνθήκες (20 - 30 σκάφη) .

Ανοργάνωτη και χωρίς ουσιαστική υποδομή είναι η εκτέλεση επισκευαστικών έργων για τα σκάφη . Σήμερα υπολειτουργούν δύο (2) μικρά κάρναγια , το ένα στα Λέπιδα που λειτουργεί σε χώρο που έχει παραχωρηθεί από το Δήμο και το άλλο στην Αγ. Μαρίνα . Και τα δύο χαρακτηρίζονται από ελλείψεις σε βασική υποδομή .

Σοβαρά είναι τα προβλήματα διαθέσεως της αλιευτικής παραγωγής . Στη Λέρο δραστηριοποιούνται πέντε (5) ιχθυέμποροι με ιδιόκτητες εγκαταστάσεις ψυγείων και παγοποιείων . Στο συγκεκριμένο σημείο είναι εμφανείς οι αδυναμίες οργάνωσης του αλιευτικού τομέα . Οι σύλλογοι αλιέων χωρίς τη στοιχειώδη εμπορική οργάνωση ούτε την απαραίτητη υποδομή δεν αναλαμβάνουν ουσιαστικές πρωτοβουλίες προώθησης της αλιευτικής παραγωγής . Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ότι σοβαρά προβλήματα απορρέουν , από την σε μόνιμη βάση αντιδικία των δύο συλλόγων αλιέων στο νησί γεγονός που δυσχεραίνει τον αποτελεσματικό προγραμματισμό εκσυγχρονισμού του τομέα . Παρά την φθίνουσα όμως πορεία της , η αλιεία , αποτελεί την δεύτερη πηγή απασχόλησης μετά το Κρατικό Θεραπευτήριο .

5. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Στη Λέρο δραστηριοποιούνται τρεις (3) ιχθυοτροφικές μονάδες .
Στις μονάδες αυτές λαμβάνει χώρα εκτός από την παραγωγή , η τυποποίηση και η εμπορία του παραγόμενου προϊόντος .

Παρά τη φύση της δραστηριότητάς τους , θα μπορούσαν λόγω οργάνωσης , αντικειμένου , τυποποίησης και εμπορίας , να ενταχθούν στο σώμα των εκτός αγροτικού τομέα βιοτεχνιών του νησιού .

Εμείς όμως θα την συμπεριλάβουμε στον Α' γενή τομέα λόγω της κύριας δραστηριότητάς τους (παραγωγή ιχθύων) .

I. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΛΕΡΟΥ ΕΠΕ

Έναρξη : 18 Σεπτεμβρίου 1981

Αρχικό κεφάλαιο : 2.500.000 δρχ.

Σημερινό καταβεβλημένο κεφάλαιο : 10.000.000 δρχ.

Υδρόβιοι οργανισμοί που εκτρέφονται στη μονάδα : α) Λαβράκι

Και β) Τσιπούρα

Δυναμικότητα της μονάδας (ετήσια παραγωγή σε τόνους) πάχυνσης :

A) Σημερινή : 150 τόνοι

B) Τελική (σύμφωνα με τη μελέτη) : 270 τόνοι .

Δυναμικότητα του ιχθυογεννητικού σταθμού : 1.000.000 ιχθύδια .

Εργατικό προσωπικό : Δεκαπέντε (15) εργάτες .

Διοικητικό προσωπικό : Μία (1) διευθύντρια εξαγωγών .

Μία (1) γραμματέας .

Δύο (2) λογιστές .

Επιστημονικό προσωπικό : Ένας (1) βιολόγος θαλάσσης .

Ένας (1) ιχθυοπαθολόγος .

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Η εταιρία κατασκεύασε από το 1982 ιχθυογεννητικό σταθμό και μονάδα πάχυνσης σε πλατούς ιχθυοκλωβούς , ενώ το 1990 έγινε επέκταση των εγκαταστάσεων η οποία εντάχθηκε στα πλαίσια του κανονισμού 4028/86 Ε.Ο.Κ.

Ο ιχθυογεννητικός σταθμός έχει κατασκευαστεί σε ιδιόκτητο οικόπεδο επιφάνειας πέντε (5) στρεμμάτων περίπου , ενώ η μονάδα πάχυνσης έχει εγκατασταθεί σε δύο μισθωμένους θαλάσσιους χώρους είκοσι (20) και πέντε (5) στρεμμάτων αντίστοιχα , στον όρμο Παρθενίου .

α) · Ο ιχθυογεννητικός σταθμός συνολικής επιφάνειας 567 τ.μ . , στεγάζει τα εξής τμήματα :

* Επώασης και εκκόλαψης αυγών .

* Εκτροφής λαρβών και παραγωγής ιχθυοιδίων .

* Βοηθητικών καλλιεργειών (artemia spp.) ,

όπως επίσης λεβητοστάσιο αποθήκη υλικών και χώρο παραμονής του φύλακα .

Ο ιχθυογεννητικός σταθμός είναι ελαφριά μη μόνιμη κατασκευή με υπόβαση από μπετό και ξύλινους δοκούς στήριξης ενώ περιμετρικά και στη σκεπή έχουν τοποθετηθεί πλαστικά φύλλα κυματοειδούς μορφής .

β) Οι βοηθητικές εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν :

* Οικίσκο όπου έχει τοποθετηθεί το ηλεκτροπαραγωγό ζεύγος .

* Κτίριο γραφείων - ξενώνες .

* Κτίριο το οποίο περιλαμβάνει ψυγείο αποθήκευσης πάγου, αποθήκη τροφών και εργαστήριο .

* Αγωγό προσαγωγής θαλασσινού νερού από τη θάλασσα .

* Δεξαμενή καθίζησης 35 κ.μ.

γ) Ο μηχανολογικός εξοπλισμός περιλαμβάνει :

Αντλίες και φίλτρα θαλασσινού νερού , καυστήρες , λέβητες , εναλ-
λάκτες θερμότητας , αεραντλίες , μετασχηματιστή τάσης , ψυκτικούς θαλάμους ,
φυσητήρες αέρος κλπ.

δ) Ο υδραυλικός εξοπλισμός περιλαμβάνει :

Δίκτυα προσαγωγής και απαγωγής θαλασσινού νερού , δίκτυα
διανομής κρύου και ζεστού θαλασσινού νερού , δίκτυο αποχέτευσης και
δίκτυο αερισμού .

ε) Ο ειδικός εξοπλισμός της μονάδας περιλαμβάνει :

Πολυεστερικές δεξαμενές διαφόρων μεγεθών , διανομείς τροφής με τα συστήματα ελέγχου τους , επωαστήρες , εργαστηριακό εξοπλισμό όπως στερεοσκόπιο , μικροσκόπιο , οξυγονόμετρα , αλατόμετρα , ΡΗ μετρα , δεξαμενές μεταφοράς γόνου , πίνακες , πλυντική μηχανή κλπ.

στ) Τα μεταφορικά μέσα είναι :

Φορητό ψυγείο και ημιφορητά , όπως επίσης και μικρά σκάφη .

ζ) Η μονάδα πάχυνσης σε πλωτούς ιχθυοκλωβούς αποτελείται από δύο θαλάσσια πάρκα εκτροφής .

Το πάρκο Α έχει δώδεκα (12) κλουβιά διαστάσεων 11x11 και τρία (3) κλουβιά γίγαντες στρογγυλά διαμέτρου 15 μέτρων .

Το πάρκο Β έχει δέκα-έξη (16) κλουβιά διαστάσεων 11x11 και τέσσερα (4) κλουβιά 5x5 (πλάτος x μήκος) .

Τα πάρκα αποτελούνται από συστάδες κλωβών με διαδρόμους φάρδους 1μ. με προστατευτικά κιγκλιδώματα , τους οποίους συνδέουν ανοξείδωτοι μεταλλικοί πόροι , υποστηρίζονται από πλωτήρες γεμισμένους με κόκκους φελιζόλ που συνδέονται στο αγκυροβόλιο με σκοινιά και αλυσίδες και στην ξηρά με κάβους . Το αγκυροβόλιο αποτελείται από τσιμεντένια μπλόκια των τριών (3) τόνων ανά πλωτή εγκατάσταση , με διάταξη βόρεια , νότια , δυτική .

Υπάρχουν επίσης δίχτυα προστασίας από πουλιά και σκιάσεως για τον γόνο , φωτισμός ασφαλείας για τις αστραπές. Η σηματοδότηση του χώρου γίνεται από μικρούς κίτρινους πλωτήρες για σήμανση ημέρας ανά πέντε μέτρα και ένα φάρο νυκτός που λειτουργεί με φωτοκύτταρο .

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΠΩΛΕΙΩΝ - ΥΓΕΙΑ ΙΧΘΥΟΠΗΘΥΣΜΟΥ

Φυσιολογική θνησιμότητα της μονάδας κατά είδος από την εισαγωγή του γόνου μέχρι την συλλογή και πώληση (%) :

α) Λαβράκι 30% και β) Τσιπούρα 20% .

ΖΗΜΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ ΑΙΤΙΕΣ-ΕΚΤΟΣ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ

α) Ασθένειες : VIBRIO , AQUALLARIUM , ASTERELLA και διάφορες βακτηριακές μολύνσεις κυρίως από την 1^η μέρα εισαγωγής στα κλουβιά μέχρι και την συμπλήρωση του 1^{ου} οκταμήνου .

β) Κεραυνοί , αστραπές σε όλη τη διάρκεια πάχυνσης στα κλουβιά .

ΤΡΟΠΟΣ ΠΩΛΗΣΗΣ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΣ

Με διαρκές συμβόλαιο .

ΤΕΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑ ΚΙΛΟ ΒΙΟΜΑΖΑΣ ΜΗ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗΣ

ΤΗΣ ΤΙΜΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

ΧΤΙΛΙΕΣ (1.000) δρχ. ανά χιλιόγραμμο (κιλό)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

α) Πωλήσεις σε αξία δραχμών

ΕΤΟΣ 1993

Εσωτερικού & Εξωτερικού : 470.763.945 δρχ.

ΕΤΟΣ 1994

Εσωτερικού : 86.286.180 δρχ.
Εξωτερικού : 283.226.298 δρχ.

ΕΤΟΣ 1995

Εσωτερικού : 204.634.610 δρχ.
Εξωτερικού : 33.270.164 δρχ.

ΕΤΟΣ 1996

Εσωτερικού : 236.437.972 δρχ.
Εξωτερικού : 67.167.186 δρχ.

β) Πωλήσεις σε χιλιόγραμμα ιχθύων

ΕΤΟΣ 1993

Εσωτερικού & Εξωτερικού : 19.655 kg. Τσιπούρες - 169.679 kg. Λαβράκια -
- 1.042 kg. Χιόνες .

ΕΤΟΣ 1994

Εσωτερικού : 44.900 kg. Λαβράκι .
Εξωτερικού : 109.400 kg. Λαβράκι - 24.416 kg. Τσιπούρα .

2) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΛ/0236/90/02 (Κανονισμός Ε.Ο.Κ. αρ.4028/86)

Κόστος προβλεπομένων εργασιών άνευ ΦΠΑ : 104.546.000 ΔΡΧ /100 %

Συνολική οικονομική ενίσχυση που
αναμένει ο δικαιούχος : 62.727.600 " / 60 %

----- από την Ε.Ο.Κ. : 41.818.400 " / 40 %

----- από το κράτος - μέλος : 20.909.200 " / 20 %

II. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΑΦΟΙ ΜΑΝΗ & ΥΙΟΙ ΑΕ

Έναρξη λειτουργίας της επιχείρησης κατά το έτος 1987 στη θαλάσσια περιοχή του όρμου Παρθενίου .

Ποσό αρχικής επένδυσης 12.000.000 ΔΡΧ εκ των οποίων :
----- 50 % ίδια κεφάλαια
----- 50 % επιδότηση από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας .

Βάσει του Νόμου 1262 / 86 .

Το 1991 γίνεται επέκταση της επιχείρησης στη θαλάσσια περιοχή της νήσου Αρχάγγελου της Λέρου , η οποία εντάχθηκε στα πλαίσια του Κανονισμού της Ε.Ο.Κ. 4028 / 86 .

Κεφάλαιο που διατέθηκε 198.000.000 ΔΡΧ εκ των οποίων :
----- 40 % ίδια κεφάλαια
----- 60 % επιδότηση
(-- 20 % της επιδότησης από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και
-- 80 % της επιδότησης από την Ε.Ο.Κ.) .

Στις εγκαταστάσεις του όρμου Παρθενίου λειτουργούν εικοσιπέντε (25) ξύλινα κλουβιά διαστάσεων 5μ x 5μ στα οποία εκτρέφονται οι γεννήτορες (μάνες) και ο γόνος .

Στις εγκαταστάσεις του Αρχάγγελου λειτουργούν δώδεκα (12) μεταλλικά κλουβιά διαστάσεων 15μ x 15μ στα γίνεται η πάχυνση των ψαριών .

Οι χερσαίες εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν : α) μηχανήμα παραγωγής πάγου β) συσκευαστήριο γ) ψυκτικό θάλαμο δ) αποθήκες (για δίχτυα, εργαλεία, υλικά συσκευασίας κλπ.) .

Η επιχείρηση απασχολούσε μέχρι το 1994 τέσσερα (4) άτομα .

Από το 1994 και έπειτα απασχολεί επτά (7) άτομα .

Μέχρι το 1996 η επιχείρηση είχε άδεια παραγωγής 160 τόνων ετησίως για όλα τα Μεσογειακά ψάρια . Έχει ζητηθεί δε από αυτήν να της επιτραπεί ο διπλασιασμός της παραγόμενης ποσότητας .

Τον γόνο τον προμηθεύονται από ιχθυογεννητικούς σταθμούς της Ελλάδας . Οι τροφές που χρησιμοποιούν για την πάχυνση των ψαριών είναι Ολλανδικής προέλευσης .

Είδη ψαριών που εκτρέφονται :

- α) Τσιπούρες (-- 50 % αυτών περίπου εξάγεται στην Ιταλία και το υπόλοιπο 50 % καταναλώνεται στη Ελλάδα) .
- β) Λαβράκια (σχεδόν το 100 % αυτών εξάγεται στην Ιταλία) .

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 1994

Εσωτερικού :	Λαβράκια	38 kgr. -	57.000	δρχ.
	Τσιπούρες	27.507 kgr. -	45.409.600	δρχ.
Εξωτερικού :	Λαβράκια	11.955 kgr. -	17.908.500	δρχ.
	Τσιπούρες	31.018 kgr. -	54.255.900	δρχ.

ΕΤΟΣ 1995

Εσωτερικού :	Τσιπούρες	87.646 kgr. -	144.411.850	δρχ.
Εξωτερικού :	Τσιπούρες	22.917 kgr. -	37.017.700	δρχ.

ΕΤΟΣ 1996

Εσωτ.-Εξωτ. :	Τσιπούρες	85.823 kgr. -	130.580.100	δρχ.
Εσωτ.-Εξωτ. :	Λαβράκι	37.610 kgr. -	68.576.000	δρχ.

III. ΙΧΘΥΟΚΑΛΙΕΡΓΕΙΑ ΔΙΑΜΑΝΤΗ ΜΙΧΑΗΛ

Έτος ιδρύσεως 1991 .

Η επιχείρηση λειτουργεί στον όρμο Λακκίου Λέρου .

Αρχικό κεφάλαιο (ίδια κεφάλαια) 8.000.000 δρχ. .

Είδη ψαριών που εκτρέφονται είναι Τσιπούρα και Λαβράκι .

Η ιχθυοκαλλιέργεια αυτή προμηθεύεται τον γόνο από Ελληνικούς ιχθυογεννητικούς σταθμούς . Οι τροφές που χρησιμοποιούνται για την πάχυνση των ψαριών είναι Ολλανδικές .

Η επιχείρηση έχει άδεια για παραγωγή 107 τόνων ετησίως για όλα τα Μεσογειακά είδη ψαριών .

Στην ιχθυοκαλλιέργεια απασχολούνται τρία (3) άτομα .

Η μονάδα πάχυνσης αποτελείται από ξύλινα κλουβιά εκ των οποίων :

έξη	(6)	έχουν	διαστάσεις	(9μ x 9μ) ,
οκτώ	(8)	''	''	(7μ x 7μ) και
τέσσερα	(4)	'''	'''	(5μ x 5μ) .

Οι χερσαίες εγκαταστάσεις περιλαμβάνουν αποθήκη υλικών , αποθήκη τροφής , συσκευαστήριο , ψυκτικούς θαλάμους και μηχάνημα παραγωγής πάγου .

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΩΛΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 1994

Λαβράκια : 1.700 kgr. X 1.700 δρχ. το κιλό .

Ούγιενες : 3.000 kgr. X 2.000 δρχ. το κιλό .

ΕΤΟΣ 1995

Λαβράκια	:	15.000 kgr.	X	1.700	δρχ.	το	κιλό .
Τσιπούρες	:	10.000 kgr.	X	1.600	δρχ.	το	κιλό .
Ούγιενες	:	3.500 kgr.	X	2.000	δρχ.	το	κιλό .

ΕΤΟΣ 1996

Λαβράκια	:	16.500 kgr.	X	1.700	δρχ.	το	κιλό .
Τσιπούρες	:	8.500 kgr.	X	1.600	δρχ.	το	κιλό .
Ούγιενες	:	2.300 kgr.	X	2.000	δρχ.	το	κιλό .

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ Α' Γ Ε Ν Ο Υ Σ

Είναι προφανές πως με τα σημερινά δεδομένα τα περιθώρια ανάκαμψης του ευρύτερου αγροτικού τομέα στη Λέρο είναι εξαιρετικά περιορισμένα. Ορισμένες εξελίξεις έχουν επέλθει ανεπιστρεπτί, ειδικότερα όσον αφορά την σε μεγάλο βαθμό εγκατάλειψη της γεωργικής γης και δραστηριότητας.

Στον καθαρά γεωργικό τομέα της Λέρου παρά την περιθωριοποίηση, ορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης παραγωγικών πρώτοβουλιών εντοπίζονται στις θερμοκηπιακές καλλιέργειες. Τούτο συμπεραίνεται αν λάβουμε σαν παράδειγμα την ανάπτυξη αυτών των καλλιεργειών σε άλλα νησιά της Δωδεκανήσου. Το ιδιαίτερα ενδιαφέρον στοιχείο στην περίπτωση αυτή είναι η εμπλοκή του Κ.Θ.Λ. σε αυτού του τύπου την γεωργική δραστηριότητα (θερμοκηπιακές και βιολογικές καλλιέργειες).

Περισσότερα περιθώρια αποτελεσματικής παρέμβασης υπάρχουν για την βελτίωση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας και τούτο διότι παρά την φθίνουσα πορεία της, δεν μπορεί να γίνει λόγος για εγκατάλειψη. Τα οξύτατα προβλήματα (ασθένειες, ελλείψεις υποδομής) επιζητούν λύσεις επιχειρηματικού χαρακτήρα. Ήδη στη Λέρο συζητήθηκε με ομάδα νέων ανθρώπων του τομέα (ένας κτηνίατρος, δύο-τρεις κτηνοτρόφοι) το ενδεχόμενο δημιουργίας επιδεικτικής μονάδας εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων κτηνοτροφίας. Η μονάδα αυτή πρόκειται να περιλαμβάνει τεχνητό λειμώνα μικρής έκτασης (τρία-τέσσερα στρέμματα),

στοιχειώδη υποδομή διαμονής και χειρισμού των ζώων (στέγαστρα , αμελκτήριο) και να αναλάβει την ίδρυση ενός μικρού τυροκομείου με παστεριωτήρα καθώς και την λειτουργία σε σύγχρονες συνθήκες του σφαγείου με εκμίσθωση από το Δήμο . Η ίδια μονάδα επιβάλλεται να εξοπλιστεί με την ελάχιστη απαραίτητη υποδομή για την λειτουργία ενός κτηνιατρικού εργαστηρίου που θα παρακολουθεί συστηματικά προγράμματα εξυγιάνσης και υγειονομικής παρακολούθησης του ζωικού κεφαλαίου .

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το σχέδιο αξιοποίησης της ακατοίκητης νησίδας « **Φαρμακονήσι** » με τη δημιουργία μονάδας γεωργικής - κτηνοτροφικής εκμετάλλευσης . Η νησίδα εκτάσεως τεσσάρων χιλιάδων πεντακοσίων (4.500) στρεμμάτων , έχει εκμισθωθεί σε ιδιώτη για εικοσιπέντε (25) χρόνια . Η μονάδα προβλέπεται να παράγει κυρίως κρέας και γάλα και να επεκτείνεται στη γεωργική καλλιέργεια στη Λέρο με την καλλιέργεια διακοσίων (200) στρεμμάτων γης . Παράλληλα σχεδιάζεται η δημιουργία μονάδας παστερίωσης γάλακτος και παραγωγής τυριού και γιαουρτιού σύγχρονης τεχνολογίας πάνω στη Λέρο .

Ενδιαφέρον εκδηλώνεται και από το Κ.Θ.Λ. για την εμπλοκή του στο σχέδιο ανάπτυξης του Φαρμακονησίου , τη δυνατότητα απορρόφησης έμψυχου δυναμικού , σε συνδυασμό με την ίδρυση της επιδεικτικής μονάδας για την οποία έγινε λόγος στην προηγούμενη παράγραφο .

Παράλληλα προβλέπεται υποχρεωτική μόνιμη παρουσία στη νησίδα (συμβατική δέσμευση) καθώς και παροχή στοιχειωδών εξυπηρετήσεων σε διερχόμενα σκάφη (νερό - τρόφιμα) . Η εμπειρία από την λειτουργία

της μονάδας αυτής αναμένεται να είναι πλούσια και μοναδική σε σχέση με τις δυσκολίες και τις δυνατότητες αποτελεσματικής ανάπτυξης της κτηνοτροφίας στις συνθήκες του νησιώτικου χώρου γενικότερα .

Οι προοπτικές στήριξης του τομέα της αλιείας στη Λέρο συνδέονται με την ανάγκη άμεσης βελτίωσης της τεχνικής υποδομής . Η ολοκλήρωση μιας σύγχρονης υποδομής επισκευής αλιευτικών σκαφών , σε συνδυασμό με την εγκατάσταση στοιχειώδους υποδομής αποθήκευσης προϊόντων (αποθηκευτικό κέντρο με ψυκτικούς θαλάμους) , ακόμα και την βελτίωση και επέκταση της δυναμικότητας του αλιευτικού καταφύγιου στον Εηρόκαμπο . Αυτό το πακέτο μέτρων αναμένεται να επιδράσει αποφασιστικά στην αποτελεσματικότητα του τομέα . Οι παρεμβάσεις για βελτιώσεις στον τομέα της αλιείας στη Λέρο φαινομενικά τουλάχιστον , χαρακτηρίζονται από μία ιδιαίτερα ευνοϊκή σχέση κόστους/οφέλους . Με επεμβάσεις περιορισμένου σχετικά κόστους επιτυγχάνεται βελτίωση των όρων ανάπτυξης του πλέον σημαντικού τομέα της αγροτικής οικονομίας .

Δραστηριότητα χαρακτήρα συμπληρωματικού εισοδήματος η **Μελισσοκομία** στη Λέρο παρουσιάζει σημαντικά περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης με την προϋπόθεση υλοποίησης μικρών σχετικά παρεμβάσεων . Σχετικά έχουν διαπιστωθεί δυνατότητες εντατικής ανάπτυξης της συγκεκριμένης δραστηριότητας με την προϋπόθεση δημιουργίας ενός μικρού συσκευαστηρίου και το κυριότερο οργάνωση της αναδάσωσης με ειδικά φυτά σε επιλεγμένα σημεία του νησιού .

Στο παρελθόν υπήρξε πρωτοβουλία - πρόταση για την κατασκευή ενός θεματικού εκθετηρίου - μουσείου για το μέλι της Λέρου σε υφιστάμενο ημιτελές κτίριο στο Λακκί . Η πρόταση αυτή είχε διατυπωθεί από εκπροσώπους του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας (Γουλανδρή) και για το σκοπό αυτό , έχουν ήδη συγκεντρωθεί ορισμένα εκθέματα . Η εν λόγω πρόταση θα μπορούσε να συνδυαστεί με την δημιουργία του συσκευαστηρίου μελιού . Σημειώνεται πάντως ότι με πρωτοβουλία μελών του Συνεταιρισμού οργανώνονται ήδη , τακτικές επισκέψεις ομάδων τουριστών σε διάφορα ατομικά εργαστήρια . Οι επισκέψεις αυτές χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη επιτυχία και θα μπορούσαν να είναι περισσότερες και πλέον οργανωμένες .

Β' ΓΕΝΗΣ - -ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ, ΕΜΠΟΡΙΟ / ΜΕΙΓΘΗ-ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ-ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΙΣ

Η εκτός αγροτικού τομέα βιοτεχνική δραστηριότητα παρουσιάζεται περιορισμένη αν όχι οριακή. Η κύρια βιοτεχνική δραστηριότητα περιορίζεται στο περί την οικοδομή παραγωγικό αντικείμενο. Τούτο καταδεικνύεται σαφώς στον πίνακα που παραθέτουμε. Μικρή εξαίρεση αποτελούν τα δύο (2) εργαστήρια κοσμημάτων, καθώς και τρία (3) εργαστήρια κεραμικής και τουριστικών ειδών.

Αντίθετα με την βιοτεχνική, η εμπορική δραστηριότητα, είναι φαινομενικά υπέρμετρα διογκωμένη, για τα πληθυσμιακά δεδομένα του νησιού. Καταγράφηκαν σχεδόν εκατόν-πενήντα (150) εμπορικά καταστήματα πάσης φύσεως. Αναμφισβήτητα μοναδικό φαινόμενο που βρίσκει την εξήγησή του στις ευκαιρίες που προσφέρει το Κ.Θ.Λ. με τις προμήθειές του σε διάφορα είδη (κυρίως τρόφιμα και αναλώσιμα), που προμηθεύεται από την τοπική αγορά.

Αν και οι προμήθειες του Ιδρύματος πραγματοποιούνται με δημόσιους διαγωνισμούς, εν τούτοις είναι γεγονός, ότι το σύνολο των προμηθειών τροφίμων πραγματοποιούνται από προμηθευτές εμπόρους της Λέρου. Ενδεικτικά οι προμηθευτές τροφίμων, ποτών και καπνού για το έτος 1994 (εκτιμήσεις που προέκυψαν από τη συνεργασία με τους ανάλογους φορείς), ανήλθαν σε τριακόσια πενήντα πέντε εκατομμύρια (355.000.000) δρχ., το σύνολο των οποίων εισέρευσε σε επιχειρηματίες του νησιού.

ΜΙΚΡΗ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ			
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ (ΑΡΙΘΜΟΣ)	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
ΛΑΤΟΜΕΙΑ	1	2	10
ΜΑΝΤΡΕΣ ΟΙΚΟΔ.	6	16	17
ΕΤΟΙΜΟ ΜΠΙΕΤΟΝ	1	1	5
ΕΞΟΥΣΗ ΠΛΑΚΩΝ	1	--	3
ΞΥΛΟΥΡΓΕΙΑ	16	21	19
ΑΛΟΥΜ/ΣΚΕΥΕΣ	2	2	4
ΣΙΔΕΡΟ/ΣΚΕΥΕΣ	1	2	1
ΥΔΡΑΥΛΙΚΑ	3	6	5
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΙ	7	9	10
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΚΟΣΜΗΜ/ΤΩΝ	2	4	--
ΕΡΓΑΣΤ. ΚΕΡΑΜ. ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤ.	3	7	10
ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ	2	4	2
ΣΥΝΟΛΟ	45	74	86

Πηγή : Επτόπια έρευνα και συνεργασία με εκπροσώπους των επαγγελματιών.

ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ			
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ (ΑΡΙΘΜΟΣ)	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
ΧΡΩΜΑΤΑ / ΣΙΔΕΡ.	7	10	--
ΚΛΙΜΑΤΙΣΤΙΚΑ	4	5	4
ΗΛΕΚΤΡ. ΕΙΔΗ	5	9	1
ΕΠΙΠΛΑ	2	5	1
ΥΑΛΙΚΑ	2	5	--
ΚΑΘΑΡΡΙΑ	2	4	--
ΚΑΒΕΣ	2	2	--
S / M	7	17	40
MINI MARKETS	17	28	6
ΚΡΕΟΠΩΛΕΙΑ	4	7	--
ΟΠΩΡΟΠΩΛΕΙΑ	7	16	7
ΙΧΘΥΟΠΩΛΕΙΑ	5	14	1
ΑΡΤΟΠΟΙΕΙΑ	5	13	13
ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΑ	3	8	7
ΑΝΘΟΠΩΛΕΙΑ	3	7	--
ΦΑΡΜΑΚΕΙΑ	3	5	2
ΧΑΡΤΙΚΑ-ΒΙΒΛΙΑ	8	12	1
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ-ΔΩΡΑ	8	10	1
ΧΡΥΣΟΧΟΪΑ	4	7	--
ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΣΚΑΦΩΝ	1	2	7
ΕΙΔΗ ΑΛΙΕΙΑΣ	1	1	--
ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑΣΤ.	1	1	--
ΚΑΥΣΙΜΑ	6	10	5
ΠΛΥΝΤΗΡΙΑ - ΛΙΠΑΝΤΗΡΙΑ	4	7	3
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ	3	7	2
ΔΙΣΚΟΙ ΚΑΣΕΤΕΣ	5	7	--
ΕΝΔΥΜΑΤΑ / ΥΠΟΔ. / ΚΛΙΠ.	42	55	12
ΚΟΜΜΩΤΗΡΙΑ	10	10	--
ΛΑΧΕΙΑ	4	4	--
ΣΥΝΟΛΟ	147	288	113

Πηγή : Επιτόπια έρευνα και συνεργασία με εκπροσώπους των επαγγελματιών.

Τόσο η τοπική βιοτεχνία , όσο και ο διογκωμένος τομέας του εμπορίου απασχολούν έναν ικανό αριθμό ατόμων . Περί τα τετρακόσια (400) άτομα φέρονται να είναι ιδιοκτήτες που απασχολούνται στις βιοτεχνικές και εμπορικές επιχειρήσεις . Σε αυτούς προστίθενται τα μέλη των οικογενειών τους που απασχολούνται με πλήρη , μερική ή άτυπη απασχόληση . Αντίστοιχα ο αριθμός των απασχολουμένων μη ιδιοκτητών , κυμαίνεται περί τους τριακόσιους (300) .

Φυσικά οι αριθμοί αυτοί δεν πρέπει να εκλαμβάνονται ως θέσεις πλήρους και κανονικής απασχόλησης . Πρόκειται συνολικά για απασχόληση κανονική , μερική , άτυπη , εποχική , η οποία αθροίζεται στους παραπάνω αριθμούς . Η ακριβής εκτίμηση των εργαζομένων με τυπικούς όρους απασχόλησης (ασφάλειες , συλλογικές συμβάσεις) εκτός από εξαιρετικά δυσχερής δεν έχει και ιδιαίτερη πρακτική αξία . Δεν πρέπει να υποτιμάται εξ' άλλου , το φαινόμενο της διπλής απασχόλησης εργαζομένων στο Κ.Θ.Λ. , φαινόμενο μαζικό και προφανώς αδύνατον να εκτιμηθεί , διότι είναι επιμελώς καλυμμένο .

Το φαινόμενο της άτυπης πολυαπασχόλησης στη Λέρο , έχει ιδιαίτερες διαστάσεις σαφώς μεγαλύτερες από την πολυδραστηριότητα , που παρατηρείται στον αγροτικό χώρο και στα νησιά ιδιαίτερα .

Η διακίνηση των εμπορευμάτων , από και προς το νησί ακολουθεί την θαλάσσια οδό μεταφοράς . Για τις μεταφορές αυτές χρησιμοποιούνται φορτηγά ή επιβατικά οχηματαγωγά πλοία . Με τα φορτηγά πλοία μεταφέρονται κατά κύριο λόγο υλικά όπως τσιμέντα ,

ΥΛΙΚΑ – ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΚΦΟΡΤΩΘΗΚΑΝ ΑΠΟ Φ/Γ ΠΛΟΙΑ (σε TN)				
	1993	1994	1995	1996
Τσιμέντα	4.470	6.745	8.890	7.990
Γενικό	2.000	1.625	1.425	960
Καύσιμα	1.581	1.038	1.358	1.307
Υγραέρια	45	39	39	42
Οικοδ. Υλικά	2.193	1.075	1.120	--
Ποτά	8	2	14	2
Σίδηρα	640	100	420	1.055
Λιπάσματα	55	--	--	--
Είδη υγιεινής	80	--	30	--
Ασβέστης	170	--	--	--
Αραβόσιτος	210	--	--	--
Ελαφρόπετρα	290	950	1.510	--
Ξυλεία	45	80	--	--
Σιτηρά	180	--	--	--
Τούβλα	60	590	350	690
Νερό	39.000	41.400	52.700	48.000
Καλαμπόκι	--	250	150	400
Πλακάκια	--	--	15	--
Μαρμαρόσκονη	--	--	500	--
Ζωοτροφές	--	--	--	200

Πηγή : Λιμεναρχείο Λέρου

ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΚΦΟΡΤΩΘΗΚΑΝ ΑΠΟ Ε/Γ – Ο/Γ ΠΛΟΙΑ (σε TN)				
	1993	1994	1995	1996
Γενικό Εμπόριο	19.589	21.310	20.553	18.560

Πηγή : Λιμεναρχείο Λέρου

ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΦΟΡΤΩΘΗΚΑΝ ΣΕ Φ/Γ ΠΛΟΙΑ (σε TN)				
	1993	1994	1995	1996
Οικοδομικά υλικά	50.690	35.050	32.650	34.975

Πηγή : Λιμεναρχείο Λέρου

καύσιμα , υγραέρια , οικοδομικά υλικά , ενώ με τα επιβατικά οχηματα-
γωγά είδη διατροφής , ένδυσης , οικιακού εξοπλισμού και παντός
είδους αναλώσιμα .

Η καταγραφή των ποσοτήτων σε τόνους , ακολουθεί δύο (2)
βασικούς άξονες : α) τα εμπορεύματα που φορτώθηκαν και
β) τα εμπορεύματα που εκφορτώθηκαν .

Σημαντική διαπίστωση ότι από το νησί φορτώθηκαν τα τελευταία
τέσσερα (4) χρόνια , μόνο αδρανή υλικά (άμμος , χαλίκι) και
με προορισμό κυρίως τα άλλα νησιά της Δωδεκανήσου .

(Παρατίθενται Πίνακες) .

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ - ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

Ήδη από την ανάλυση του αγροτικού τομέα έχει διαφανεί, η ιδιαίτερα ισχνή παρουσία της **βιοτεχνικής δραστηριότητας**, ακόμη και όταν πρόκειται για μεταποίηση γεωργικών προϊόντων. Μια κάποια αξιόλογη παρουσία στο χώρο της βιοτεχνίας εμφανίζουν τα εργα-στήρια κοσμημάτων, κεραμικής και τουριστικών ειδών. Τα κοσμήματα, τα κεραμικά και όποια άλλα τουριστικά είδη παράγονται στις βιοτεχνίες διατίθενται συνήθως σε εμπορικά-τουριστικά καταστήματα που ανήκουν στους ίδιους τους βιοτέχνες και σε κάποιες όχι ιδιαίτερα σημαντικές περιπτώσεις, διατίθενται και μεταπωλούνται από τουριστικά καταστήματα στα γύρω νησιά ή στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Προοπτικά δεν φαίνεται τι είναι εκείνο που θα στρέψει τους πρωταγωνιστές της τοπικής οικονομίας, σε ανάληψη πρωτο-βουλίας για μαζικές επενδύσεις στη βιοτεχνία. Βέβαια στο παρελθόν υπήρχαν ορισμένες, έστω πρωτοβουλίες αξιοποίησης της «αγοράς» του Θεραπευτηρίου για την ανάπτυξη βιοτεχνικής δραστηριότητας. Επρόκειτο για πρόταση ίδρυσης βιοτεχνίας νοσοκομειακού χαρακτήρα και μάλιστα με πρόβλεψη για συμμετοχή του Κ.Θ.Α. στο κεφάλαιο της επιχείρησης και την λειτουργία της.

Στο βαθμό που επιβεβαιώνεται το ενδιαφέρον για βιοτεχνικές επενδύσεις, η τάση αυτή, θα μπορούσε να ενισχυθεί αποτελεσματικά με την επαναφορά παλαιότερης πρότασης για δημιουργία όχι βιοτεχνικού

πάρκου (όπως είχε συζητηθεί) αλλά μιας λιγότερο , ίσως φιλόδοξης υποδομής υποδοχής βιοτεχνιών στους χώρους του Κ.Θ.Λ. , με παράλληλη εγκατάσταση βασικών κοινών υπηρεσιών και υπηρεσιών στήριξης . Η εν λόγω προοπτική είναι ευνόητο , ότι αφορά μόνο τη συνδεδεμένη με το Κ.Θ.Λ. βιοτεχνική δραστηριότητα και προϋποθέτει οριστική ρύθμιση του θεσμικού και νομικού πλαισίου συμμετοχής , άμεσης και έμμεσης του Κ.Θ.Λ. , σε μικτά επιχειρηματικά σχήματα . Η υποδομή αυτή (συνεργαζόμενα βιοτεχνικά εργαστήρια) φαίνεται αρκετά προχωρημένη , ως προοπτική τουλάχιστον , με τα σημερινά δεδομένα επενδυτικής ζήτησης .

Ως προς τις παλαιότερες προτάσεις σχετικά με την ίδρυση Βιοτεχνικού πάρκου , ανάλογα εγχειρήματα αναλαμβάνονται σε περιοχές με σχετικά αξιόλογη , έστω και διάσπαρτη , βιοτεχνική δραστηριότητα , κάτι το οποίο δεν φαίνεται να υφίσταται , στην περίπτωση που μελετάμε .

**Γ' ΓΕΝΗΣ -
- ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ / ΜΕΓΕΘΗ - ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ - ΔΙΑΡΘΡΩΣΕΙΣ**

Ο βασικός κορμός στην Οικονομική Ζωή του νησιού , το Κ.Θ.Λ. , ανήκει στον Τριτογενή Τομέα. Επειδή όμως θα μας απασχολήσει κατά πολύ , τόσο η μελέτη του , όσο και η επιρροή , που θα έχει η πορεία του , στην διαμόρφωση της μελλοντικής οικονομικής ζωής της Λέρου , θα αναλύσουμε πρώτα τις λοιπές δραστηριότητες του Τριτογενούς Τομέα και θα ακολουθήσει η μελέτη του Κ.Θ.Λ. .

1. ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Η δραστηριότητα των γραφείων - καταστημάτων ιδιωτικών υπηρεσιών , που παρουσιάζουμε στον σχετικό πίνακα , δεν ανήκει όλων , αμιγώς στον Γ' γενή τομέα , διότι απαντώνται σε αυτά και άλλες δραστηριότητες , όπως εμπόριο κάποιων ανταλλακτικών , αξεσουάρ ή άλλων υλικών στα συνεργεία αυτοκινήτων - μοτοποδηλάτων , ή ταμειακών μηχανών στα φοροτεχνικά - λογιστικά γραφεία , ή εμπόριο καλλυντικών στα κομμωτήρια και διάφορα άλλα .

Τα δε εστιατόρια , οι καφετέριες , τα μπαρ και τα κέντρα διασκέδασης , λόγω αντικειμένου (πώληση τροφής - ποτών) και παραστατικών που εκδίδουν , θα έπρεπε μάλλον να ανήκουν στον Δευτερογενή Τομέα .

ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ			
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ (ΑΡΙΘΜΟΣ)	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	6	6	3
ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ	8	11	15
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΙ	2	2	4
ΡΑΔΙΟΦ. ΣΤΑΘΜΟΙ	3	3	6
ΠΟΛ. ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ	6	8	6
ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΗ	~ 350 απασχολούμενοι εποχιακά (δεν περιλαμβάνονται στο παρακάτω σύνολο)		
ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΑΥΤΟ	20	25	15
ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	35	50	120 (εποχ.)
ΒΑΡ κλπ.	22	20	60 (εποχ.)
VIDEO CLUB	2	2	1
ΤΑΧΙ	--	27	40
ΦΟΡΤΗΓΑ	--	12	--
ΣΚΑΠΤΙΚΑ	--	5	--
ΣΥΝΟΛΟ	104	171	270 (εκ των οποίων 180 εποχικοί)

Πηγή : Επιτόπια έρευνα και συνεργασία με εκπροσώπους των επαγγελματιών .

2. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Παρά την έντονη ανάπτυξη του Τουρισμού στη Δωδεκάνησο , ειδικά στη Λέρο η τουριστική κίνηση είναι περιορισμένη .

Στη Λέρο το 1993 λειτούργησαν εκατόν δέκα τέσσερις (114) Μονάδες με δύο χιλιάδες - τρεις (2.003) κλίνες . Το συνολικό αυτό δυναμικό κλινών του νησιού , αποτελεί το 1,7% του συνολικού των κλινών της Δωδεκανήσου . Συγκριτικά θα αναφέρουμε ότι το 1987 λειτούργησαν δέκα εννέα (19) μονάδες , με πεντακόσιες πενήντα τέσσερις (554) κλίνες . Το 1987 οι αφίξεις ανήλθαν σε τρεις χιλιάδες διακόσιες δώδεκα (3.212) και οι διανυκτερεύσεις σε είκοσι τέσσερις χιλιάδες τετρακόσιες τέσσερις (24.404) . Η μέση παραμονή των τουριστών στη Λέρο το 1987 ήταν πέντε (5) ημέρες , ενώ το 1993 ανήλθε σε επτά και έξη δέκατα (7,6) ημέρες . Η μέση παραμονή στη Λέρο παρουσιάζεται μικρότερη απ' ότι στο σύνολο της Δωδεκανήσου , η οποία ανέρχεται σε εννέα και έξη δέκατα (9,6) ημέρες , γεγονός προβληματισμού ώστε να υπάρξουν οι αναγκαίες προτάσεις για την βελτίωση του σχετικού δείκτη .

Η διακίνηση των τουριστών στο νησί , των αλλοδαπών

ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΩΝ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ 1993									
ΝΗΣΙ	Ενοδοχεία		Ενοικιαζόμενα Δομήτια		Σύνολο		% ΜΕΡΙΔΙΑ		
	Μονάδες	Κλίνες	Μονάδες	Κλίνες	Μονάδες	Κλίνες			
Ρόδος	480	54.655	1.137	14.856	1.617	69.511	58,9		
Κως	246	23.520	551	10.211	797	33.731	28,6		
Κάρπαθος	55	2.671	99	1.189	154	3.860	3,3		
Κάλλυμνος	47	1.750	143	1.771	190	3.521	3		
Πάτιμος	41	1.608	133	1.065	174	2.673	2,3		
Λέρος	24	864	90	1.139	114	2.003	1,7		
Αστυπάλαια	4	112	37	645	41	757	0,6		
Σύμη	11	293	68	420	79	713	0,6		
Τήλος	2	75	27	303	29	378	0,3		
Λειψοί	1	28	17	172	18	200	0,1		
Νίσυρος	3	179	1	8	4	187	0,1		
Χάλκη	2	20	15	155	17	175	0,1		
Καστελόριζο	1	32	7	94	8	126	0,1		
Κάσος	2	32	5	50	7	82	0,1		
Αγαθονήσι	--	--	3	42	3	42	0,1		
Ψέριμος	--	--	4	37	4	37	0,1		
ΣΥΝΟΛΟ	919	85.839	2.337	32.157	3.256	117.996	100		

Πηγή : Ε.Ο.Τ. Δωδεκανήσου

ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ 1992 - 1993						
ΝΗΣΙ	ΑΦΙΞΕΙΣ			ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ		
	1992	1993	% Μερίδια	1992	1993	% Μερίδια
Ρόδος	953.547	906.778	71,6	9.163.652	8.657.300	71,1
Κως	323.630	324.183	24,9	3.296.851	3.313.447	26,5
Κάρπαθος	10.025	13.009	0,9	105.348	124.932	0,9
Κάλυμνος	14.315	15.473	1,1	83.697	98.334	0,7
Πάτμος	9.069	10.124	0,7	42.223	49.858	0,4
Λέρος	5.574	3.212	0,3	21.920	24.404	0,2
Σύμη	2.030	2.535	0,2	15.615	20.026	0,1
Νίσυρος	921	717	0,1	8.095	5.920	0,1
Τήλος	343	591	0,1	3.094	5.588	--
Καστελόριζο	331	545	0,1	2.204	2.871	--
Αστυπάλαια	703	351	--	3.906	2.281	--
Κάσος	139	122	--	586	493	--
ΣΥΝΟΛΟ	1.320.627	1.277.640	100	12.749.193	12.307.447	100

ιδιαίτερα γίνεται από πράκτορες (tour operators) , οι οποίοι εδρεύουν στη Ρόδο και στη Κω και εκπροσωπούν διεθνή τουριστικά πρακτορεία . Από τα στοιχεία του Ε.Ο.Τ. που παρατίθενται στους πίνακες γίνεται αντιληπτό , ότι το ποσοστό των αλλοδαπών , στο σύνολο των τουριστών του νησιού την τελευταία δεκαετία (10 ετία) , παρουσιάζει πτωτική πορεία . Δηλαδή από το 60 % του 1987 , μειώθηκε στο 33 % το 1995 .

Το παραπάνω δεδομένο οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Λέρος παρά το κάποιο αρχικό ενδιαφέρον , δεν επιβεβαίωσε τις αρχικές προσδοκίες για προτίμηση , από τους Tour Operators , γεγονός προβληματισμού και αναζήτησης των λόγων που οδήγησαν στην επιλογή άλλων προορισμών .

Είναι γεγονός ότι την τελευταία δεκαετία (10 ετία) έχει αλλάξει κατά πολύ ο συσχετισμός προσφοράς και ζήτησης . Έχουν επενδυθεί κεφάλαια για την δημιουργία μικρών ξενοδοχείων (κίνητρα Ν. 1262 / 82 και 1892 / 92) , κάτι που συνετέλεσε , στην αύξηση προσφοράς κλινών , χωρίς να υπάρξει και ανάλογη αύξηση ζήτησης , γιατί αφ' ενός έχουν δημιουργηθεί πόλοι τουριστικής έλξης με σημαντικά χαμηλότερο κόστος διακοπών και ίσως καλύτερη ποιότητα παροχών , στα απέναντι παράλια της γειτονικής Τουρκίας , αφ' ετέρου έχουν αναπτυχθεί και άλλα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου με ίδια περίπου φυσικά χαρακτηριστικά (ηλιοφάνεια , κλίμα , θερμοκρασία κ.λ.π.)

ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΝΗΣΟΥ ΛΕΡΟΥ				
ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ (κλίνες)	ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΑ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Άλινα	23	
ΑΛΙΝΤΑ	Ξενοδοχείο (Γ')	Άλινα	41	Bar, εστιατόριο
ΑΡΑ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Άλινα	56	Πισίνα ,εστιατόριο Bar ,TV room
ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΑΓΓΕΛΟΥ	Ξενοδοχείο (Γ')	Άλινα	16	Self service , bar
ΜΠΟΥΛΑΦΕΝΤΗΣ Bungalows	Ξενοδοχείο Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Άλινα	94	Πισίνα Εστιατόριο , bar
ΧΡΥΣΣΟΥΛΑ	Ξενοδοχείο Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Άλινα	54	Πισίνα , bar
ΓΙΑΝΝΑ	Ξενοδοχείο (Γ')	Άλινα	32	Bar , TV room
ΕΛΕΝΑ	Ξενοδοχείο Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Άλινα	33	--
ΙΡΕΝΕ	Ξενοδοχείο Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Άλινα	57	Bar , TV room
ΜΑΡΙΛΕΝ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Άλινα	68	TV , bar , πισίνα , αίθουσα ψυχαγωγίας , mini Market
ΡΟΔΙΑ	Ξενοδοχείο Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Άλινα	74	Bar
ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ	Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (Α')	Άλινα	24	--
Effie's Apartments	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Α')	Άλινα	25	Bar
ΠΑΠΑΦΩΤΗΣ	Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (Α')	Άλινα	40	--
ΓΛΑΡΟΣ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Βρομόλιθος	48	--
TONY'S BEACH STUDIOS	Ξενοδοχείο Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Βρομόλιθος	12	Mini market
CASTLE VIGLA	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Α')	Βρομόλιθος	12	--

Συνεχίζεται

... ΣΥΝΕΧΕΙΑ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΤΥΠΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ	ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ (κλίνες)	ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙΣ
ΦΙΛΟΘΕΝΙΑ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Α')	Βρομόλιθος	12	--
ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ	Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (Α')	Δρυμόνας	21	Εστιατόριο
ΝΕΦΕΛΗ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Κριθώνι	40	Bar
CRITHONI PALACE	Ξενοδοχείο (Β')	Κριθώνι	140	2 Bar , 2 σουίτες V.I.P. Villa , πισίνα , Εστιατόριο , TV room
ΟΥΤΟΠΙΑ	Ξενοδοχείο Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Κριθώνι	41	--
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	Pension (Α')	Κριθώνι	23	Mini market
ΘΕΟΤΟΚΗΣ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Β')	Κριθώνι	12	--
ΚΑΤΕΡΙΝΑ	Ξενοδοχείο (Ε')	Λακκί	20	Bar
ΜΙΡΑΜΑΡΕ	Ξενοδοχείο (Δ')	Λακκί	31	Bar
ΠΑΡΟΔΟΣΙΑΚΟ ΑΓΓΕΛΟΥ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Λακκί	18	Self service bar
ΠΑΝΣΙΟΝ ΖΩΡΖΟΥ	Γ'	Λακκί	54	--
ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ	Παραδοσιακές Κατοικίες (Α')	Λακκί	18	--
ΕΥΣΤΑΘΙΑ	Ξενοδοχείο Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Γ')	Ξηρόκαμπος	74	Bar , πισίνα
ΓΕΩΡΓΙΑΝΝΑ	Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (Α')	Ξηρόκαμπος	12	--
ΒΙΛΛΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	Επιπλωμένα Διαμερίσμ. (Α')	Ξηρόκαμπος	16	--
ΡΟΖΑΓΓΕΛΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΓΩ	Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (Β')	Πλάτανος	44	--
ΠΛΑΤΑΝΟΣ	Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (Α')	Πλάτανος	18	--
ΡΟΔΟΝ	Ξενοδοχείο (Ε')	Σπήλια	22	--
ΦΑΝΑΡΙ	Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (Α')	Σπήλια	16	--
ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΙΝΩΝ			1.341 Μέση Δυναμικότητα 37,2	

Πηγή : Ένωση Ξενοδόχων Λέρου

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ													
		1993				1994				1995			
ΕΙΔΟΣ	ΤΑΞΗ	ΜΟΝΑΔΕΣ	Σ. ΔΩΜ. - Σ. ΑΠΛΑ	ΚΑΙΝ. ΛΟΥΤ.	ΜΟΝΑΔΕΣ	Σ. ΔΩΜ. - Σ. ΑΠΛΑ	ΚΑΙΝ. ΛΟΥΤ.	ΜΟΝΑΔΕΣ	Σ. ΔΩΜ. - Σ. ΑΠΛΑ	ΚΑΙΝ. ΛΟΥΤ.	ΜΟΝΑΔΕΣ	Σ. ΔΩΜ. - Σ. ΑΠΛΑ	ΚΑΙΝ. ΛΟΥΤ.
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Γ	6	140 19	250 121	8	156 22	282 134	7	137 3	247 134			
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Δ	2	23 7	45 16	2	23 7	45 16	2	23 7	45 16			
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ	Ε	5	48 8	92 40	5	48 8	92 40	4	40	72 40			
ΞΕΝΩΝΑΣ	Β	2	16 3	32 13									
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΕΠΙΠΛ. ΔΙΑΜ.	Γ	10	250	439 250	12	332	599 332	13	350	635 380			
ΣΥΝΟΛΑ		25	477	878	24	559	1.018	26	550	999			
ΔΩΜΑΤΙΑ ΑΠΛΑ/ΛΟΥΤΡ.			377	440		377	522		107	540			

Πηγή : Ε.Ο.Τ. Δεκεμβρίου

Στη Λέρο σήμερα , δεν υπάρχουν οι ιδιαίτεροι εκείνοι πόλοι έλξης τουριστών , που θα δημιουργούσαν τις προϋποθέσεις για να ξεπεραστεί με κάποια ευκολία , η κρίση στον τουριστικό τομέα .

Στο νησί της Λέρου λειτουργούν αξιόλογες ξενοδοχειακές μονάδες μικρού μεγέθους , οι οποίες παρέχουν ικανοποιητικής ποιότητας υπηρεσίες , αλλά αυτό και μόνο δεν αποτελεί παράγοντα προσέλκυσης τουριστών υψηλής εισοδηματικής στάθμης . Είναι αισθητή η έλλειψη αναγκαίων περί-ξενοδοχειακών και άλλων υπηρεσιών , όπως κέντρων ψυχαγωγίας , δικτύων συγκοινωνιών (εναέριων ,θαλασσιών) , εγκαταστάσεις ελλιμενισμού και εξυπηρέτησης τουριστικών σκαφών , υπηρεσίες ικανές να συντελέσουν , στην συνολική αύξηση , των ημερών παραμονής τους στη Λέρο .

Πρέπει να σημειωθεί , ότι λόγω του μικρού μεγέθους του διαδρόμου προσγείωσης του υφιστάμενου αεροδρομίου , δεν είναι δυνατή η προσέγγιση αεροσκαφών μεγάλου μεγέθους και διεθνών πτήσεων . Οι αφίξεις των τουριστών με πτήσεις CHARTERS , γίνονται μέσω της νήσου Κω , με μεταφορά τους στη Λέρο ακτοπλοϊκώς και μάλιστα με σκάφη τα οποία δεν προσφέρονται για υπηρεσίες του είδους . Η αδυναμία της άμεσης προσέγγισης των ξένων τουριστών στο νησί , μειώνει την διαπραγματευτική ικανότητα των ξενοδόχων οι οποίοι προσφέρουν τελικά τις υπηρεσίες τους στους tour operators , σε πολύ χαμηλές τιμές , μη ικανές να

ΟΙ TOUR OPERATORS ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΛΕΡΟΥ		
ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΧΩΡΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΑΓΟΡΑΣ ΣΤΗ ΛΕΡΟ (1994) %
GRECIAN	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	25
HOLLA INTER.	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	20
HOTEL PLAN	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	10
THOMSON	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	10
ATTICA	ΕΛΛΑΔΑ	5
HELLAS REISEN	ΓΕΡΜΑΝΙΑ	10
LASCARINA	ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	10
SKIPPY	ΔΑΝΙΑ	5
BELAIR	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	5

Πηγή : Επιτόπια έρευνα/ Ένωση Ξενοδόχων Λέρου

	ΔΕΙΚΤΗΣ 1 ΔΙΑΣΕΙΣ ΚΛΙΝΗ '93	ΔΕΙΚΤΗΣ 2 ΜΕΣΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΜΟΝΑΔΩΝ '93	ΔΕΙΚΤΗΣ 3 ΜΕΣΗ ΠΑΡΑΜΟΝΗ '93
ΛΕΡΟΣ	12,2	17,5	7,6
ΚΩΣ	98,2	42,3	9,4
ΔΩΔ/ΝΗΣΟΣ	104,3	36,2	9,6

Πηγή : Δ/ση Τουρισμού Δωδεκανήσου

δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις βιωσιμότητας των μονάδων τους .

Στη Λέρο δραστηριοποιούνται ορισμένες από τις μεγαλύτερες διεθνείς εταιρίες tour operators με κυριότερες την GRECIAN , την HOLA INTERNATIONAL , την HOTEL PLAN και την THOMSON (βλέπε πίνακα) . Αξιοπρόσεκτη ακόμη είναι η παρουσία μεγάλου αριθμού tour operators , από χώρες με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και εξαιρετικά δυναμική παρουσία στην τουριστική αγορά της Μεσογείου όπως η Ολλανδία και η Δανία .

Η αδυναμία συγκρότησης , ενός εμπορεύσιμου τουριστικού « πακέτου » προς πώληση στους tour operators , προσκρούει εκτός από τις διαρθρωτικές αδυναμίες της τοπικής τουριστικής οικονομίας (διάσπαρτο ξενοδοχειακό δυναμικό , ελλείψεις υποδομής κ.λ.π.) , σε ορισμένες χρόνιες συνήθειες των συντελεστών του Λεριακού Τουρισμού , σχετικά με την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών και την έλλειψη διάθεσης συντονισμένων δράσεων . Συγκεκριμένα αναφέρθηκαν από εκπροσώπους των επαγγελματιών του Τουρισμού στη Λέρο , συστηματικά φαινόμενα αισχροκέρδεια π.χ. « Ελληνικές βραδιές » , ιδιαίτερα υποβαθμισμένου επιπέδου και αντιστρόφως ανάλογου τιμήματος . Η διαπραγμάτευση με τους tour operators δυσχεραίνεται από ελλείψεις σε ουσιαστικές υπηρεσίες τουριστικής οργάνωσης . Οι επαγγελματίες του Τουρισμού ανέλαβαν στο παρελθόν πρωτοβουλίες αναβάθμισης των υπηρεσιών , όπως με την πρόταση για διαμόρφωση δωρεάν προσφοράς , του γύρου του νησιού με πλοιάριο . Η πρόταση αυτή ναυάγησε , για ποικίλους λόγους με

ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΗΜΕΛΑΠΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΤΗ ΛΕΡΟ													
ΕΤΗ	ΑΦΙΞΕΙΣ						ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ						
	ΗΜΕΛΑΠΟΙ	%	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	%	ΣΥΝΟΛΟ	% ΜΕΤ/ΛΗΣ	ΗΜΕΛΑΠΟΙ	%	ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	%	ΣΥΝΟΛΟ	% ΜΕΤ/ΛΗΣ	
1986	1.143	36	2.067	64	3.210	31,8	4.128	21	15.274	79	19.375	66,94	
1987	1.410	40	2.093	60	3.503	9,13	2.298	13	15.138	87	17.436	-10,01	
1988	500	58	366	42	866	-72,28	2.120	30	2.634	70	3.754	-78,47	
1989	838	47	974	53	1.812	109,24	1.973	19	8.339	81	10.312	174,7	
1990	1.258	38	2.054	62	3.312	82,79	2.867	16	14.610	84	17.477	69,49	
1991	2.513	50	2.555	50	5.068	53,02	6.490	30	14.902	70	21.392	22,41	
1992	3.093	56	2.481	44	5.574	9,98	6.532	30	15.388	70	21.920	2,46	
1993	1.327	42	1.885	58	3.212	-73,5	8.148	33	16.256	67	24.404	11,33	
1994	2.078	62	1.304	38	3.382	5,3	6.166	41	8.852	59	15.018	-38,47	
1995	2.200	67	1.101	33	3.301	-2,4	7.771	51	7.386	49	15.157	0,93	
1996	2.193	64	1.233	36	3.426	3,79	10.971	55	8.825	45	19.796	30,61	

Πηγή : Ε.Ο.Τ. Δοδεκάνησου

ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΦΙΕΙΣ						ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ					
	1996	1995	1994	1993	1996	1995	1994	1995	1994	1995	1994	1993
Άγγλοι	420	143	604	899	4.074	856	5.541	856	5.541	5.541	9.334	9.334
Αυστριακοί	19	--	8	22	122	--	112	--	112	112	117	117
Βέλγοι-Λουξεμβούργοι	6	20	3	--	24	63	6	63	6	6	--	--
Γάλλοι	66	32	17	10	165	79	90	79	90	90	56	56
Γερμανοί	100	147	401	513	527	1.396	1.288	1.396	1.288	1.288	2.579	2.579
Γιουγκοσλάβοι	1	2	--	--	1	6	--	6	--	--	--	--
Δανοί	38	108	13	67	187	862	146	862	146	146	591	591
Ελβετοί	65	18	--	3	305	178	--	178	--	--	4	4
Ιταλοί	281	243	139	77	1.822	1.732	1.068	1.732	1.068	1.068	675	675
Ισπανοί	1	--	--	2	5	--	--	--	--	--	4	4
Ιρλανδοί	9	--	--	--	60	--	--	--	--	--	--	--
Κύπριοι	1	6	21	--	4	92	125	92	125	125	--	--
Νορβηγοί	15	2	--	2	122	2	--	2	--	--	12	12
Ολλανδοί	168	311	38	251	1.072	1.084	267	1.084	267	267	2.624	2.624
Σουηδοί	18	13	20	23	74	52	32	52	32	32	181	181
Ρώσοι	1	--	--	--	5	--	--	--	--	--	--	--
Τσέχοι-Σλοβαχοί	2	--	--	--	8	--	--	--	--	--	--	--
Πολωνοί	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Ούγγροι	4	--	--	--	28	--	--	--	--	--	--	--
Φιλανδοί	3	4	1	--	69	4	1	4	1	1	--	--
Αμερικανοί	11	22	13	5	117	163	87	163	87	87	17	17
Καναδοί	1	--	--	2	1	--	--	--	--	--	18	18
Ισραηλίτες	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Ιάπωνες	--	--	--	1	--	--	--	--	--	--	13	13
Σύριοι-Λιβανέζοι	--	8	--	1	--	40	--	40	--	--	1	1
Τούρκοι	1	--	--	--	8	--	--	--	--	--	--	--
Νοτιοαφρικανοί	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
Αιγύπτιοι-Σουδανοί	--	2	--	3	--	6	--	6	--	--	3	3
Αυστραλοί-Νεοζηλανδοί	1	3	2	4	3	13	12	13	12	12	27	27
Διάφορες Εθνικότητες	1	17	24	--	22	38	77	38	77	77	--	--
ΣΥΝΟΛΟ	1.233	1.101	1.304	1.885	8.825	7.386	8.852	7.386	8.852	8.852	16.256	16.256
ΑΛΛΟΔΑΠΙΩΝ	2.193	2.200	2.078	1.327	10.971	7.771	6.166	7.771	6.166	6.166	8.148	8.148
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	3.426	3.301	3.382	3.212	19.796	15.157	15.018	15.157	15.018	15.018	24.404	24.404

Πηγή : Μηνιαία δελτία κίνησης τουριστικών καταλυμάτων (Επεξεργασία στοιχείων : Διεύθυνση Τουρισμού Δοδεκάνησου)

αιχμή την έλλειψη άδειας , για την άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας .

Εκτός από τις ελλείψεις σε ουσιώδεις υπηρεσίες Τουριστικής Οργάνωσης , σημαντικές ελλείψεις παρουσιάζονται , σε ειδικευση του απασχολούμενου με τον τουρισμό εργατικού δυναμικού . Το επίπεδο κατάρτισης τόσο των ιδιοκτητών (απασχολούνται άμεσα με την επιχείρηση) των τουριστικών επιχειρήσεων , όσο και του απασχολούμενου προσωπικού δεν είναι καν στοιχειώδες , είναι μάλλον απαράδεκτο .

Διαπιστώνεται επίσης αδυναμία εξυπηρέτησης του τουριστικού ρεύματος που μετακινείται στο εσωτερικό του νησιού . Το μοναδικό λεωφορείο δεν είναι σε θέση να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες της θερινής περιόδου .

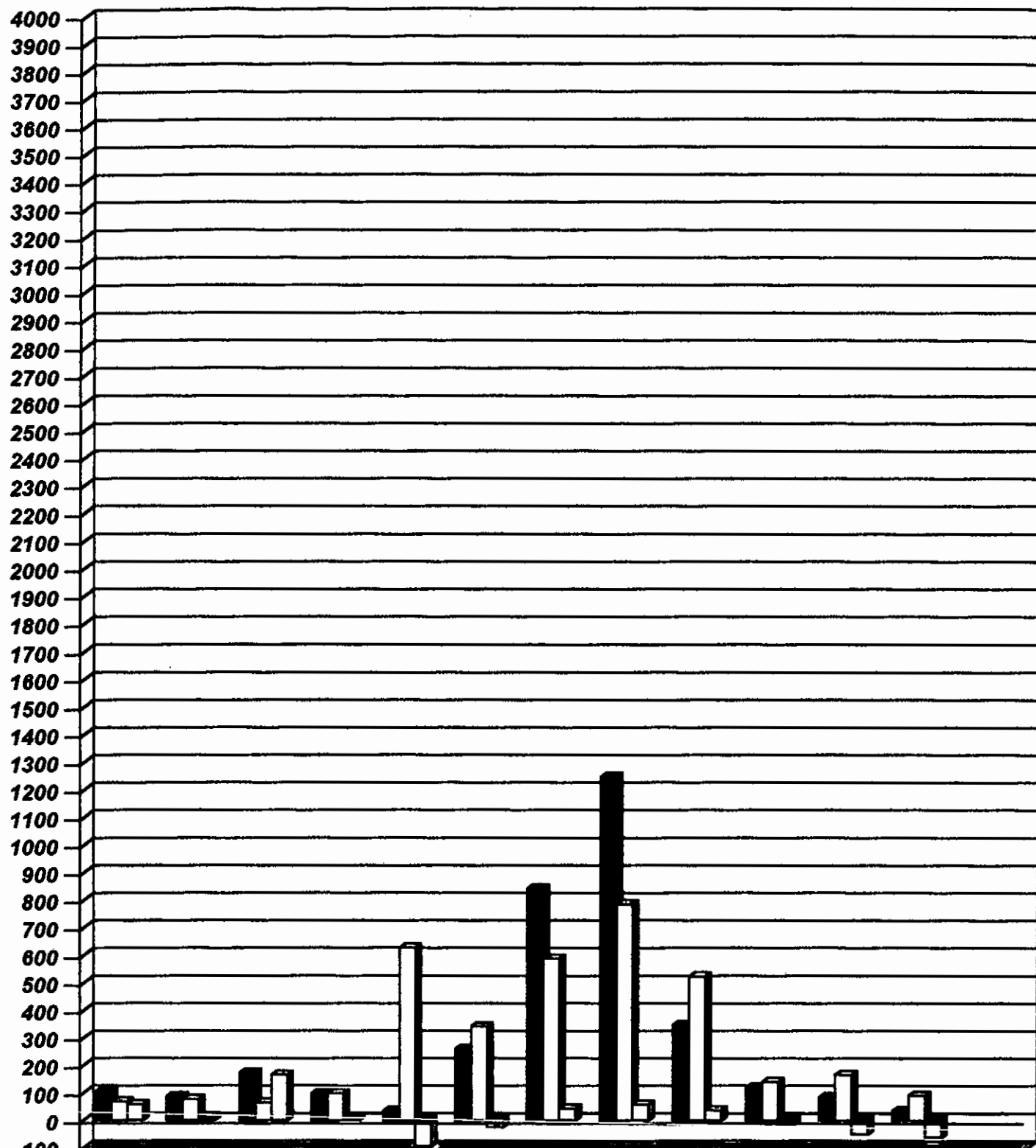
Όπως αναφέραμε και παραπάνω , την τελευταία δεκαετία έχουν επενδυθεί στο νησί (ανέγερση ξενοδοχειακών μονάδων) από ιδιωτικά και δημόσια κεφάλαια (αναπτυξιακοί Νόμοι 1262 / 82 και 1982 / 92) σημαντικοί πόροι . Η πραγματικότητα αυτή δεν μπορεί να μην ληφθεί υπ ' όψη . Βέβαια η ανάπτυξη αυτή των τελευταίων χρόνων , δεν έγινε προγραμματισμένα με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται σήμερα ελλείψεις έργων υποδομής , σε όλους τους παραγωγικούς τομείς και περισσότερο στον τουρισμό . Ελλείψεις οι οποίες συντελούν στην αδυναμία πώλησης ενός ολοκληρωμένου και ποιοτικού τουριστικού προϊόντος .

ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ ΝΗΣΟΥ ΛΕΡΟΥ ΚΑΤΑ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ			
Α/Α	ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΕΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ
1	Άγγλοι	143	856
2	Αυστριακοί	--	--
3	Βέλγοι - Λουξεμβούργοι	20	63
4	Γάλλοι	32	79
5	Γερμανοί	147	1.396
6	Γιουγκοσλάβοι	2	6
7	Δανοί	108	862
8	Ελβετοί	18	178
9	Ιταλοί	243	1.732
10	Ισπανοί	--	--
11	Κύπριοι	6	92
12	Νορβηγοί	2	2
13	Ολλανδοί	311	1.804
14	Σουηδοί	13	52
15	Φιλανδοί	4	4
16	Η.Π.Α.	22	163
17	Καναδοί	--	--
18	Ισραηλίτες	--	--
19	Ιάπωνες	--	--
20	Σύριοι - Λιβανέζοι	8	40
21	Τούρκοι	--	--
22	Νοτιοαφρικάνοι	--	--
23	Αιγύπτιοι - Σουδανοί	2	6
24	Αυστραλοί - Νεοζηλανδοί	3	13
25	Διάφορες Εθνικότητες	17	38
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ		1.101	7.386
26	Έλληνες	2.200	7.771
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		3.301	15.157

Πηγή : Ε.Ο.Τ. Δωδεκανήσου

Επειδή λοιπόν η τουριστική ανάπτυξη , δεν δημιουργείται , μόνο με την κατασκευή ξενοδοχειακών μονάδων , αλλά και με τη δημιουργία των αναγκαίων υποδομών , οι οποίες θα συμπληρώνουν και θα ολοκληρώνουν το προϊόν , είναι προφανές ότι οι ιδιωτικοί φορείς μέσω των οργάνων που τους εκπροσωπούν (επιμελητήρια , σωματεία , διάφορες άλλες οργανώσεις) και η τοπική αυτοδιοίκηση , συντονισμένα και μέσα στα πλαίσια οργανωμένου σχεδίου δράσης , πρέπει να ενεργήσουν προς την κατεύθυνση της επίλυσης των κρίσιμων προβλημάτων .

Στο ενεργητικό των επαγγελματιών ξενοδόχων του νησιού , εγγράφεται μία αξιοπρόσεκτη προσπάθεια προβολής του τοπικού τουρισμού σε εγχώριες (Filoxenia) και διεθνείς (Μιλάνο) εκθέσεις και μάλιστα με αυτόνομη παρουσία , διότι η Ένωση Ξενοδόχων , αγοράζει περίπτερο (stand) από τον Ε.Ο.Τ. Η αυτόνομη προβολή της Λέρου φαίνεται να αποτελεί δρομολογημένη διαδικασία , παρά τις αδυναμίες συντονισμού και την μειωμένη διάθεση συμμετοχής , από ορισμένους επαγγελματίες . Στο παρελθόν υπήρξε πρωτοβουλία , από ορισμένους ξενοδόχους επιχειρηματίες για την ίδρυση ενός γραφείου διακίνησης τουρισμού , το οποίο θα είχε ως προορισμό , την οργάνωση και τον συντονισμό των πωλήσεων , στο οργανωμένο τμήμα της τουριστικής ζήτησης (tour operators) .

	ΙΑΝ.	ΦΕΒ.	ΜΑΡ.	ΑΠΡ.	ΜΑΙ.	ΙΟΥΝ.	ΙΟΥΛ.	ΑΥΓ.	ΣΕΠ.	ΟΚΤ.	ΝΟΕ.	ΔΕΚ.
1996	104	87	173	98	34	260	842	1247	347	120	84	35
1995	68	77	65	98	627	343	588	785	523	140	166	91
ΑΠΟΚΛ. %	58,94	12,98	166,15	0	-94,58	-24,2	43,2	58,86	37,16	-14,29	-49,4	-61,54

Υγκριτικό διάγραμμα μηνιαίου αριθμού αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών στο νησί Ρόδος για τα έτη 1996 και 1995 αντίστοιχα.

Πηγή : Μηνιαία δελτία κίνησης τουριστικών καταλυμάτων.
 Εξεργασία στοιχείων: ΕΟΤ / Διεύθυνση Τουρισμού Δωδεκανήσου.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η τοποθέτηση του Τουριστικού Προϊόντος της Λέρου , στην Τουριστική Αγορά χαρακτηρίζεται από ορισμένες ιδιομορφίες .

Μελανό σημείο η ύπαρξη του Ιδρύματος στο νησί , με πολλαπλές αρνητικές επιπτώσεις στην Τουριστική Ανάπτυξη . Το σημαίνον «Λέρος» συνδέεται συνειρμικά με την τρέλα , την περιθωριοποίηση και την εγκατάλειψη . Άρα δεν προδιαθέτει το άκουσμα αυτό για χαλάρωση , διακοπές , αναψυχή . Το « άνοιγμα » δε , των θυρών του Θεραπευτηρίου για εφαρμογή των Προγραμμάτων Κοινωνικοποίησης - Επανένταξης , των ασθενών δημιούργησε πρόσθετα προβλήματα και διαμάχες ανάμεσα στους υπευθύνους του εγχειρήματος και τους επιχειρηματίες του τουρισμού .

Το σίγουρο δε εισόδημα των κατοίκων από την μόνιμη απασχόλησή τους στο Κ.Θ.Λ. , δεν δημιουργεί την οικονομική αναγκαιότητα , η οποία θα μπορούσε να ωθήσει στη δημιουργία ενός αξιόλογου τουριστικού προϊόντος και την τοποθέτησή του στην τουριστική αγορά .

Τα τελευταία δύο - τρία χρόνια το νησί της Λέρου φαίνεται να έχει αρχίσει να υπερβαίνει , σε κάποιο ικανοποιητικό βαθμό , το μειονέκτημα της παρουσίας του Κ.Θ.Λ. και να διεκδικεί με αξιώσεις , θέση στο στερέωμα του Δωδεκανησιακού Τουρισμού .

Παρατηρείται τελευταία το φαινόμενο της τουριστικής ανάπτυξης μίας μικρής ομάδας νησιών των Δωδεκανήσων (Πάτμος , Λέρος , Κάλυμνος , Κάρπαθος) , η οποία σηματοδοτεί την στροφή ενός τμήματος της αγοράς προς μικρότερα μεγέθη καταλυμάτων και νέους προορισμούς . Αυτή η στροφή ωστόσο δεν επιβεβαιώνεται ούτε αντανακλάται σε επίπεδο Τουριστικής Κατανάλωσης . Αφίξεις και Διανυκτερεύσεις παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με την υφιστάμενη ξενοδοχειακή υποδομή στο νησί . Ενδεικτικά ο αριθμός διανυκτερεύσεων ανά κλίνη το 1993 στη Λέρο ήταν δώδεκα και δύο δέκατα (12,2) , όταν στο σύνολο της Δωδεκανήσου ήταν εκατόν τέσσερα και τρία δέκατα (104,3) .

Είναι προφανές ότι η Τουριστική Περίοδος στη Λέρο , παραμένει αισθητά μικρότερη από την αντίστοιχη στα νησιά της Ρόδου και Κω . Σήμερα οι επαγγελματίες του ξενοδοχειακού τομέα στη Λέρο αντιμετωπίζουν σοβαρές οικονομικές δυσχέρειες και αρκετές μονάδες ευρίσκονται στα πρόθυρα χρεοκοπίας . Η διατήρηση της ξενοδοχειακής δραστηριότητας στη Λέρο προϋποθέτει δραστικές παρεμβάσεις για την βελτίωση της οργάνωσης , ενίσχυση της προβολής και προώθησης και το κυριότερο αναβάθμιση του Τουριστικού Προϊόντος . Στην προοπτική αυτή , εντάσσονται ορισμένες πρωτοβουλίες του Δήμου και του οργανωμένου ξενοδοχειακού δυναμικού της Λέρου , πρωτοβουλίες που προορίζονται να καλύψουν χρόνιες

διαρθρωτικές αδυναμίες του τουριστικού τομέα στο νησί .

Η προσπάθεια για βελτίωση , των παρεχομένων Τουριστικών Υπηρεσιών , συναρτάται με ορισμένες αποφασιστικής σημασίας παρεμβάσεις βασικής Τουριστικής Υποδομής . Εννοούμε εδώ , την διευθέτηση χώρων για την οργάνωση πολλαπλών δραστηριοτήτων , των οποίων η απουσία είναι ιδιαίτερα αισθητή , όταν γίνεται λόγος για ανάγκη συμπλήρωσης του Τουριστικού Προϊόντος του νησιού . Σε επίπεδο Δήμου Λέρου έχουν ήδη αναπτυχθεί ενέργειες για διευθέτηση χώρων αθλητικής και ναυταθλητικής δραστηριότητας (παραλία Γούρνας) . Επίκαιρες και στο επίκεντρο ενδιαφέροντος , ευρίσκονται παλαιότερες προτάσεις , για την διευθέτηση χώρων και εγκαταστάσεων άθλησης , όπως τένις , μίνι γκολφ και άλλων αθλητικού χαρακτήρα εγκαταστάσεων .

Ένα ακόμη καίριας σημασίας και επίμαχο πρόβλημα , στο οποίο πρέπει να δοθεί λύση είναι η συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση της Τουριστικής Διακίνησης προς και από την Λέρο . Η δρομολόγηση ενός ταχύπλουου σκάφους (υδροπτερυγο) με πρωτοβουλία του Δήμου και σε συνεργασία με την Ένωση Ξενοδόχων , θα μπορούσε να δώσει άμεσα και ορατά αποτελέσματα βελτίωσης , των συνθηκών μετακίνησης , από και προς την γειτονική Κω , όπου γίνονται οι αφίξεις και οι αναχωρήσεις των πτήσεων charters . Μόνο η εξασφάλιση συνεπούς ως προς τα ωράρια και ασφαλούς ως προς τις συνθήκες μετακίνησης , αποτελεί ένα ισχυρό ατού , στα χέρια των επαγγελματιών του Τουρισμού .

Η ανωτέρω πρόταση του Δήμου Λέρου , για δρομολόγηση ταχύπλοου σκάφους , σε συνεργασία του ίδιου με την Ένωση Ξενοδόχων , μέχρι σήμερα δεν έχει πραγματοποιηθεί . Κατ' επέκταση βέβαια φαίνεται να είναι αναγκαία , η εξασφάλιση μίας αξιοπρεπούς υποδομής μετακίνησης και στο εσωτερικό του νησιού , η οποία θα επιτευχθεί με την δρομολόγηση και δεύτερου λεωφορείου . Ακόμα αναγκαία είναι και η βελτίωση του καθεστώτος λειτουργίας (οργάνωση , συνέπεια) , των δέκα (10) περίπου τουριστικών σκαφών , που πραγματοποιούν επισκέψεις -δρομολόγια σε γειτονικά νησιά και παραλίες .

Τέλος οι ανάγκες οργανωμένης Τουριστικής προβολής , της Λέρου είναι περισσότερο αυξημένες , σε σχέση με άλλους Τουριστικούς προορισμούς του τύπου της Λέρου . Παρά τις θετικές μεταβολές της τελευταίας πενταετίας ως προς την εικόνα που προβάλλει η Λέρος , μέσω του Θεραπευτηρίου (εκσυγχρονισμός , αποασυλοποίηση) και την άρση του «στίγματος» , είναι αναγκαίος ο σχεδιασμός , ενός ολοκληρωμένου προγράμματος προβολής της Λέρου σε « επιλεγμένα σημεία πωλήσεων » στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό .

3. ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Ο Δημόσιος Τομέας Παροχής Υπηρεσιών στη Λέρο είναι αρκετά διευρυμένος εν σχέση με άλλα νησιά και τούτο διότι :

α) Έχει να εξυπηρετήσει έναν μεγάλο αριθμό μονίμων κατοίκων , ο οποίος ξεπερνά κατά πολύ τα συνηθισμένα όρια ενός νησιού ιδιαίτερα τέτοιας έκτασης .

β) Εξυπηρετεί τις ανάγκες όλων των γειτονικών νησιών δηλ. Πάτμου Λειψών , Αρκιών , Αγαθονησιού , Λεβίθων και Κυνάρου .

γ) Περιλαμβάνει στους κόλπους του το Κρατικό Θεραπευτήριο - Κέντρο Υγείας Λέρου στο οποίο θα αφιερώσουμε ένα ξεχωριστό, το αμέσως επόμενο κεφάλαιο λόγω του καταλυτικού ρόλου που έχει διαδραματίσει για τέσσερεις δεκαετίες σε όλους τους τομείς της ζωής όχι μόνο του νησιού αλλά ίσως και όλης της ευρύτερης περιοχής .

Στη Λέρο υπάρχουν και παρέχουν τις υπηρεσίες τους τα εξής καταστήματα του Δημοσίου Τομέα ή Ν.Π.Δ.Δ. : Τελωνείο , Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία (Δ.Ο.Υ.) , Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.) , Εμπορική Τράπεζα , Εθνική Τράπεζα , Αγροτική Τράπεζα , Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού (Δ.Ε.Η.) , Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Ε.) , Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛ.ΤΑ.) , Λιμεναρχείο , Αστυνομικό Τμήμα και το Κέντρο Υγείας Λέρου . Ακόμα λειτουργεί , ο Τομέας της Εκπαίδευσης ολοκληρωμένος πλην της Τριτοβάθμιας Βαθμίδας .

Στον Εκπαιδευτικό Τομέα έχουμε αναφερθεί λεπτομερέστερα , στο εισαγωγικό κεφάλαιο « ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ » , όσον αφορά τα τον αριθμό και τοποθεσία των διδακτηρίων , ανά βαθμίδα εκπαίδευσης .

Οι Υπηρεσίες αυτές συμπεριλαμβανομένου και του Τομέα της Εκπαίδευσης , απασχολούν έναν αρκετά μεγάλο αριθμό εργαζομένων Υπαλλήλων -- Εκπαιδευτικών - Επαγγελματιών της Υγείας , με εκτός Λέρου καταγωγή στην πλειοψηφία τους . Συνυπολογίζονται βέβαια πάντα στους μόνιμους κατοίκους του νησιού .

Όλες οι Υπηρεσίες , όπως συνήθως αυτό συμβαίνει στις περιοχές της Παραμεθορίου , δεν είναι στελεχωμένες με ικανό αριθμό υπαλλήλων , και για τον λόγο αυτό υπάρχουν πολλά προβλήματα στην έγκαιρη και ολοκληρωμένη διεκπεραίωση των υποθέσεων των πολιτών .

4. ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ ΛΕΡΟΥ (Κ.Θ.Λ.)

Ι. ΙΔΡΥΣΗ – ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ / ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ – ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

ΙΔΡΥΣΗ – ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Με το Βασιλικό Διάταγμα της 2/1/1958 κυρώνεται ο Οργανισμός Λειτουργίας της « Αποικίας Ψυχοπαθών Λέρου » . Σύμφωνα με το άρθρο Ι του Διατάγματος , « ιδρύεται ... εις Λακκί Λέρου Αποικία Ψυχοπαθών , υπό την μορφή Ν.Π.Δ.Δ. , υπαγόμενη εις τας διατάξεις του ΝΔ 2592/53 , ως τούτο ετροποποιήθη μεταγενεστέρως .»

Το ανωτέρω Β.Δ. αναφέρει ότι σκοπός του Ιδρύματος εκτός από την « περίθαλψη και παρακολούθηση των χρόνιων ψυχικά πασχόντων » καθώς και την « ιατρική και νοσηλευτική περίθαλψη των εκ Δωδεκανήσου καταγομένων ψυχοπαθών » είναι και η « μέριμνα για την επαγγελματική και κοινωνική αποκατάσταση τούτων » . Το ίδιο κείμενο προέβλεπε ότι οι νοσηλευόμενοι στην Αποικία υποβάλλονται , βάσει των ικανοτήτων τους , σε θεραπευτική αγωγή του τύπου αγροτικής και βιοτεχνικής εργασίας , καθώς και αυτοεξυπηρέτησης . Η διοίκηση του Ιδρύματος είχε τη δυνατότητα να παρέχει κάποιο χρηματικό βοήθημα και ενίσχυση της διατροφής στους νοσηλευόμενους που παρείχαν υπηρεσίες στο Ίδρυμα .

Οι πρακτικές που θα ακολουθηθούν αποδεικνύουν , ότι οι σκοποί

της ίδρυσης , είναι εκ διαμέτρου αντίθετοι , από αυτούς οι οποίοι διατυπώνονται στο Β.Δ. Πρακτική παρωχημένων εποχών , αυτή η ίδια η απόφαση δίωξης και αποκλεισμού των ασθενών μακριά από το « υγιές » κοινωνικό σώμα , δίωξη και αποκλεισμός που μπορεί να χαρακτηρισθούν και ως εξορία . Στην περίπτωση της Λέρου , ο συμβολισμός είναι φανερός , λόγω της χρήσης του νησιού ως τόπου εξορίας και φυλάκισης πολιτικών κρατουμένων .

Η ταραχώδης δεκαετία του '40 κληροδότησε τη μετεμφυλιακή Ελλάδα μεταξύ των άλλων και με έναν υπερκορεσμό των υπαρχόντων Ψυχιατρικών Ιδρυμάτων . Στη βάση της λογικής και της κουλτούρας που επικρατούσε τόσο στο πεδίο της Ψυχιατρικής όσο και σε αυτό της Πολιτικής πρακτικής , η λύση της περαιτέρω εξορίας , των ήδη εξόριστων από την κοινωνία και πλεοναζόντων στα Ψυχιατρεία , φαίνεται να αποτελεί μία ενδιαφέρουσα Ιστορική υπόθεση .

Σύμφωνα με πηγές σημαντικό ρόλο στην απόφαση αυτή της τότε ηγεσίας του Υπουργείου και των ιθυνόντων των ψυχιατρικών πραγμάτων , έπαιξε ένας Ελβετός σύμβουλος , που είχε ιδρύσει παρόμοιες « αποικίες » στη χώρα του .

Η επιλογή όμως της Λέρου , έγινε μεταξύ των άλλων , γιατί οι πολιτικοί που συνδέονταν με την περιοχή , επεδίωκαν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και οικονομική ανάπτυξη για το εκλογικό τους σώμα , μέσω δραστηριοτήτων του Δημοσίου . Κατάφεραν να πείσουν την

ηγεσία του Υπουργείου ότι η Λέρος ήταν η πιο φτηνή λύση για την δημιουργία του νέου Ιδρύματος , δεδομένου ότι διέθετε έτοιμες κτιριακές εγκαταστάσεις . Αυτές ήταν , οι Ιταλικοί στρατώνες , που κληροδοτήθηκαν στο δημόσιο μετά την ενσωμάτωση της Δωδεκανήσου με την Ελλάδα , οι οποίοι στην αρχή στέγασαν τις Βασιλικές Τεχνικές Σχολές για την « αναμόρφωση » των ανταρτοπαίδων . Είναι η δεύτερη φορά στην Ιστορία των Ελληνικών Ψυχιατρικών Ιδρυμάτων , όπου στρατώνες χρησιμοποιούνται για τον « στρατωνισμό » ψυχικά πασχόντων . Η πρώτη αφορά το πρώτο Ελληνικό Ψυχιατρείο - αυτό της Κέρκυρας - που ιδρύθηκε κατά τη διάρκεια της Αγγλικής κατοχής της Επτανήσου .

Οι πρώτοι « άποικοι » στη Λέρο , μεταφέρονται από το Δαφνί και από άλλες δύο μικρότερες « αποικίες » που διαλύθηκαν , του Αϊ-Γιώργη του Περάματος και του « Βέγειου » Κεφαλληνίας .

Κατά την ίδρυση της Αποικίας , ο αριθμός των κρεβατιών ορίστηκε στα εξακόσια πενήντα (650) . Οι πρώτοι ασθενείς (σαράντα ένας (41) άντρες από τους σημερινούς νοσηλευόμενους) , εγκλείστηκαν το 1958 σε ένα τμήμα του Ιταλικού Νοσοκομείου που χτίστηκε στο Λακκί το 1935-36 , κατά την περίοδο της Possedimento . Το επόμενο έτος (1959) , ο οργανισμός της αποικίας ψυχοπαθών τροποποιήθηκε μερικά . Ο σκοπός των νέων ρυθμίσεων ήταν να υπάγει νοσηλευτικά και τους ασθενείς που προέρχονταν από το νομό Σάμου και να προχωρήσει στη δημιουργία δεύτερης ψυχιατρικής κλινικής (* Εφημερίδα της Κυβέρνησης του Βασιλείου της Βασιλείου της Ελλάδος , 1959) .

Έκτοτε η δύναμη του ιδρύματος αυξήθηκε με γρήγορους ρυθμούς , οι μεν γυναίκες παρέμειναν στο παλιό Ιταλικό Νοσοκομείο (Λακκί) , οι δε άντρες στεγάστηκαν στα κτίρια της Αεροναυτικής Βάσης στα Λέπιδα , που κατασκευάστηκε το 1923 , στην ιδιοκτησία του Λέριου Ευεργέτη Νικ. Τσιγαδά Πασά , πλούσιου Έλληνα του Καίρου .

Από εξακόσιους πενήντα (650) που προέβλεπε ο Οργανισμός του 1958 , με τις μαζικές μεταφορές των δεκαετιών '60 και '70 , από τα ψυχιατρεία όλης της χώρας οι έγκλειστοι έφτασαν το 1971 τους δύο χιλιάδες εξακόσιους (2.600) . Συνολικά τέσσερις χιλιάδες (4.000) περίπου άτομα μεταφέρθηκαν κατά τις γνωστές αποστολές , με αρματαγωγά πλοία σε μία διαδικασία « αποκαθαρισμού » και « εύρυθμης λειτουργίας » των λοιπών Ψυχιατρικών Ιδρυμάτων , τα οποία επεδίωξαν την λύση των προβλημάτων τους , μέσα από την απαλλαγή τους , από τα βαριά και « κοινωνικά αζήτητα » περιστατικά .

Σε όλη την διάρκεια του '60 η επίσημη κρατική στάση για τη Λέρο εξακολουθεί να αναφέρεται σε θεραπευτικούς στόχους . Επαγγελματίες όμως της ψυχικής υγείας καλύπτουν με τη σιωπή τους και συχνά με τις υπογραφές τους τις διακομιδές στη Λέρο . Η μεταφορά στη Λέρο γίνεται σιγά - σιγά , μέσο πειθαρχίας των « ανήσυχων » ασθενών η επικρεμάμενη απειλή της έσχατης κύρωσης , σε μία σειρά ιδρυματικών πειθαρχικών διαδικασιών .

Οι μάζες αυτές των « κοινωνικά αζήτητων » και βαριά πασχόντων ανθρώπων στοιβάζονται στους Ιταλικούς στρατώνες οι οποίοι δεν

πληρούν τους στοιχειωδέστερους όρους , όχι της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αλλά έστω των ελαχίστων συνθηκών που θα άρμοζαν σε οποιοδήποτε έμβιο ον .

Το προσωπικό - κύρια φυλακτικό - ανέκαθεν ανεπαρκές αριθμητικά είναι ακόμα πιο ανεπαρκές ποιοτικά . Για δεκαετίες δεν υπάρχει παρά μόνο ένας ή δύο ψυχίατροι , κανένας πτυχιούχος νοσηλευτής , κανένας άλλος ειδικευμένος θεραπευτής . Φύλακες γίνονται κάτοικοι του νησιού χωρίς καμία σπουδή , γνώση ή εμπειρία του αντικειμένου της εργασίας στην οποία κλήθηκαν να εργασθούν . Η νοοτροπία και πρακτική του φύλακα διαμορφώνεται από γενιά σε γενιά , μέσα από τις απαιτήσεις , μίας μαζικής διαχείρισης των αναγκών τεράστιων ομάδων ανθρώπων οι οποίοι ζουν μέσα σε συνθήκες εξευτελιστικής και καταπιεστικής « προστασίας » .

Η Αποικία Ψυχοπαθών Λέρου δεν μπόρεσε τελικά να ξεφύγει από την λογική της θεσμοθέτησης μίας νέας γιγάντιας ασυλικής δομής . Έγινε το δεύτερο μεγάλο Ίδρυμα Πανελλαδικά , μετά το « Δαφνί » .

Το 1965 η Αποικία μετονομάζεται σε Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Λέρου και το 1976 σε Κρατικό Θεραπευτήριο Λέρου , στο οποίο συγχωνεύεται το Γενικό Νοσοκομείο Λέρου με συνολική δύναμη δύο χιλιάδων εξακοσίων ογδόντα (2.680) κλινών .

Την τελευταία πάντως « ομαδική παραπομπή » ασθενών , την

συναντάμε πολύ αργότερα , το 1982 . Στη συνέχεια με απόφαση του Υπουργείου Υγείας απαγορεύτηκαν οι « νέες εισαγωγές / παραπομπές » στη Λέρο με σκοπό τη σταδιακή συρρίκνωση έως κατάργηση του ασύλου . Αυτό το γεγονός υπήρξε αντικείμενο συμβιβασμού ανάμεσα στην επιλογή του Ελληνικού κράτους να αναβαθμίσει την κοινωνική πολιτική του στο πεδίο της δημόσιας περίθαλψης , και στον « όρο » που έθετε η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για αυξημένη οικονομική βοήθεια , που συνίστατο στη δημιουργία « ενός αποκεντρωμένου δικτύου υπηρεσιών ψυχικής υγείας εκτός των ψυχιατρικών νοσοκομείων » .

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ - ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Καθώς το Ψυχιατρείο διογκώνεται στη διάρκεια της δεκαετίας του '60 αλλά και του '70 , γίνεται ο βασικός οικονομικός κορμός του νησιού .

Η μείωση του πληθυσμού που ακολούθησε , την περίοδο της οικονομικής δυσπραγίας μετά την ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων με την Ελλάδα , αναστρέφεται ως τάση . Ο πληθυσμός αρχίζει να αυξάνεται από τα μέσα της δεκαετίας του '60 , στη βάση της απασχόλησης στο ψυχιατρείο . Πολλοί κάτοικοι του νησιού επαναπροσανατόλισαν τον επαγγελματικό τους ρόλο . Πολλοί ναυτικοί σταμάτησαν να ταξιδεύουν γιατί βρήκαν σίγουρη απασχόληση σαν δημόσιοι υπάλληλοι στο ψυχιατρείο .

Οι εμπορικές δραστηριότητες πολλαπλασιάζονται , τόσο που ο τομέας του εμπορίου φαίνεται υπέρμετρα διογκωμένος και επικερδής , αλλά τούτο γίνεται πάντα στη βάση των προμηθειών στο ίδρυμα .

Περισσότερο ίσως από το 1/3 του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της Λέρου απασχολείται στο ψυχιατρείο . Όλες σχεδόν οι οικογένειες του νησιού έχουν άμεση ή έμμεση οικονομική σχέση με το ίδρυμα .

Το τοπικό , πολιτικό , κομματικό , πελατειακό σύστημα , αρθρώνεται γύρω από τη διαχείριση του γιγαντιαίου ιδρύματος , τόσο με την κατανομή των προμηθειών , όσο και με τον κατάλληλο χειρισμό και την κατανομή των προνομίων στο εσωτερικό του ιδρύματος .

Οι οποιοσδήποτε εναλλακτικές οικονομικές δραστηριότητες , που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν κατά την διάρκεια αυτών των χρόνων , ακόμα και οι τουριστικές , πνίγονται κάτω από το βάρος της « ιδρυματικής οικονομίας » .

Το ίδρυμα δεσπόζει πια όχι μόνο στον οικονομικό --
--κοινωνικό τομέα της ζωής του νησιού , αλλά και στο πεδίο της διαμορφούμενης κουλτούρας . Το όνειρο των μικρών μαθητών έτσι όπως αυτό διατυπώνεται από τους ίδιους στις εκθέσεις ιδεών του σχολείου τους , είναι να γίνουν υπάλληλοι του ιδρύματος . Νέοι που γίνονταν μεσήλικες έφταναν να συνταξιοδοτηθούν , έχοντας περάσει μία ζωή ως φύλακες « νεκρών ψυχών » . Κανείς όμως δεν δείχνει να ανησυχεί για όλα αυτά . Το σίγουρο κέρδος και η σίγουρη απασχόληση σκιάζουν όλες τις άλλες παραμέτρους .

Απειλή μεγάλη γίνεται για τους Λέριους , από τα τέλη της δεκαετίας του '70 , η πιθανή απομάκρυνση του ψυχιατρείου και από τα τέλη της δεκαετίας του '80 , το άνοιγμά του , με σκοπό τον εκσυγχρονισμό του . Κατά την άποψή τους , το ψυχιατρείο πρέπει να μείνει στο νησί , γιατί οποιαδήποτε εναλλακτική οικονομική δραστηριότητα είναι αβέβαιη (π.χ. τουρισμός) , αλλά πρέπει να μείνει κλειστό μην εμποδίσει τον τουρισμό , ο οποίος αποτελεί γι' αυτούς , δεύτερη οικονομική δραστηριότητα εκτός από την απασχόλησή τους στο ίδρυμα .

Έτσι όπως διαμορφώθηκε η σχέση ιδρύματος--τοπικής κοινωνίας , αναπτύσσεται ένας ιδιότυπος τύπος άρθρωσης των δύο και τούτο διότι πρόκειται για ένα μεγάλο ίδρυμα μέσα σε μία τόσο μικρή τοπική κοινωνία . Σύμφωνα με τον ιδιότυπο τύπο άρθρωσης που αναπτύχθηκε , οι εντός των τειχών σχέσεις καθορίζουν τις εκτός των τειχών και αντίθετα οι εκτός επηρεάζουν τις εντός , τόσο στο πεδίο των οικονομικών , πολιτικών και κομματικών συμφερόντων , όσο και στον τομέα της νοοτροπίας , των κοινωνικών στάσεων ακόμα και των διαπροσωπικών σχέσεων . Συχνές συνεδριάσεις τοπικών κομματικών οργανώσεων , συζητούν τα εσωτερικά δυναμικά , ακόμα και τις θεραπευτικές διαδικασίες (!!!) , ενός ψυχιατρικού τμήματος ή αποφασίζουν ποιος και που πρέπει να μετακινηθεί μέσα στο ψυχιατρείο

Οι πολύπλοκες αυτές σχέσεις αρθρώνονται ασφυκτικά ,
γύρω από τον παντελώς στερημένο δικαιωμάτων τελικό αποδέκτη ,
τον έγκλειστο . Βλέπουμε λοιπόν μία μικρή αλλά ζωντανή κοινωνία ,
να εξαναγκάζεται να ακολουθήσει , ένα δρόμο δύσμορφης « ανάπτυξης » .

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΣΘΕΝΩΝ Κ.Θ.Λ. ΚΑΤΑ ΤΑΞΗ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ			
ΗΛΙΚΙΑ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
10 - 20	8	7	15
21 - 25	15	7	22
26 - 30	17	5	22
31 - 35	31	20	51
36 - 40	45	23	68
41 - 45	38	28	66
46 - 50	42	15	57
51 - 55	48	13	61
56 - 60	76	43	119
61 - 65	73	34	107
66 - 70	68	38	106
71 - 75	54	25	79
76 - 80	32	12	44
81 - 85	10	9	19
86 - 90	2	2	4
91 - 100	10	--	10

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Λ.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ *
ΕΛ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ %	3 7	1 4	4 6
ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ %	3 7		3 5
ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΥ %	4 1,0		4 6
ΕΜΠΟΡΟΙ - ΠΩΛΗΤΕΣ %	7 1,7		7 1,1
ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ %	3 7	4 1,8	7 1,1
ΓΕΩΡΓΟΙ %	111 27,4		111 17,7
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ %	14 3,5		14 2,2
ΑΛΙΕΙΣ %	3 7		3 5
ΤΕΧΝΙΤΕΣ %	20 4,9		20 3,2
ΕΡΓΑΤΕΣ %	50 12,3	2 8	52 8,3
ΝΑΥΤΙΚΟΙ %	6 1,5		6 1,0
ΦΟΙΤΗΤΕΣ / ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ %	7 1,7		7 1,1
ΟΙΚΙΑΚΑ %		87 39,0	87 13,9
ΑΕΡΓΟΙ %	174 43,0	129 57,8	303 48,2
ΣΥΝΟΛΟ %	405 100,0	223 100,0	628 100,0

* (Δεν υπάρχουν στοιχεία στους φακέλους 67 ατόμων - 57 άντρες , 10 γυναίκες)

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Λ.

II. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΟΚ / ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ-ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΟΚ (ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ - ΑΠΟΪΔΡΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ)

Μετά την πρώτη περίοδο ευφορίας για το ρόλο της Αποικίας , τόσο στην αποσυμφόρηση των λοιπών ψυχιατρείων , όσο και στην επίλυση των οικονομικών προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας , άρχισαν να εμφανίζονται τα προβλήματα , της αυξανόμενης αθλιότητας του ψυχιατρείου ιδιαίτερα μετά τη διόγκωσή του .

Στα τέλη της δεκαετίας του '70 , εμφανίζονται τα πρώτα δημοσιεύματα στον Εθνικό Τύπο . Στο Ελληνογαλλικό Συμπόσιο Κοινωνικής Ψυχιατρικής (Δεκέμβρης 1981) , η « ομάδα των γιατρών της Λέρου » , όπως έμεινε στην Ιστορία , καταγγέλλει την κατάσταση στο ψυχιατρείο , ζητά τη διακοπή των διακομιδών και την οριστική κατάργησή του .

Έκτοτε το πρόβλημα δημοσιοποιείται και διεθνοποιείται . Μία προετοιμαζόμενη μεταφορά διακοσίων πενήντα (250) ασθενών από το Δαφνί και το Ψ.Ν. Θεσσαλονίκης ματαιώνεται και οι μεταφορές στο Ψυχιατρείο της Λέρου σταματούν οριστικά . Συνεχίζονται όμως στο ΠΙΚΠΑ της Λέρου μέχρι το 1992 .

Το 1982 γυρίστηκε η ταινία του Κώστα Ζώη « ΟΙ ΑΖΗΤΗΤΟΙ » , η οποία συνετέλεσε ιδιαίτερα , στην ευρύτερη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό .

Το 1984 το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων , εκτιμώντας τις ιδιομορφίες της Ελληνικής Οικονομίας , όσον αφορά τον βαθμό ανάπτυξης της και τις δομές της , ενέκρινε τον Κανονισμό 815 «για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση υπέρ της Ελλάδας στον κοινωνικό τομέα» (επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αρ. L 88 / 2 - -31.3.1984) . Τροποποιήθηκε και παρατάθηκε η ισχύς του , το 1988 με τον Κανονισμό 4130 (επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αρ. L. 362 / 1 - 30.12.1988) .

Ο 815 / 84 είχε ως σκοπό :

- α) την ανέγερση , τη διαρρύθμιση και τον εξοπλισμό κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης και
- β) την ανέγερση , τη διαρρύθμιση και τον εξοπλισμό κέντρων , για την αποκατάσταση ατόμων που πάσχουν από ψυχικές και διανοητικές ασθένειες και αναπηρίες , με στόχο την επαγγελματική τους αποκατάσταση . Στα πλαίσια του ίδιου Κανονισμού χρηματοδοτήθηκε από τις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες , η αποασυλοποίηση / αποϊδρυματισποίηση , η κοινωνική αποκατάσταση και επαγγελματική επανένταξη των ασθενών του Κ.Θ.Λ. καθώς και η εκπαίδευση των εργαζομένων στο χώρο της ψυχικής υγείας .

Από τον Δεκέμβρη του 1984 αρχίζει η λειτουργία των ενδο- νοσοκομειακών βιλών , που ολοκληρώνεται το 1985 , όπου μεταφέρονται οι κρινόμενοι ως πλέον λειτουργικοί ασθενείς . Ταυτόχρονα το 1985

αναγγέλλεται η ίδρυση ενός νέου περιπτέρου (στο χώρο των Λεπίδων) του 16^{ου} όπου θα δινόταν ειδική φροντίδα , στα δύσκολα περιστατικά του Κ.Θ.Λ. Στην πραγματικότητα το 16^ο ήταν η μεταφορά του 9^{ου} περιπτέρου των « γυμνών » μακριά από τον υπόλοιπο χώρο του ψυχιατρείου , σε ένα κτίριο , που είχε χρησιμοποιηθεί για πολιτικούς κρατούμενους την περίοδο της Δικτατορίας του 1967. Παρά τις προσπάθειες , αυτό δεν έγινε δυνατόν να αποκρυφεί και πέρασε στο γνωστό πρωτοσέλιδο του «OBSERVER» στις 10-9-1989. Το 1987 στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο για την « Αποασυλοποίηση και Επαγγελματική Αποκατάσταση στον Ψυχιατρικό Τομέα : Εμπειρίες και Προοπτικές » μία πρόταση ξεχωρίζει : γερά οικονομικά κίνητρα για να έρθουν ψυχίατροι στο νησί . Μετά τρία χρόνια τα κίνητρα δόθηκαν , αλλά ψυχίατροι δεν ήρθαν .

Το 1988 γίνεται δυνατή η έξοδος της εργασιοθεραπείας στο Λακκί με τα κεντήματα , τη ζωγραφική και τους τάπητες . Γεννιούνται οι πρώτες της Κοινότητας . Η εργασιοθεραπεία καταφέρνει να στεριώσει . Γίνονται ακόμα οι πρώτες γιορτές και εκδρομές ασθενών . Αυτή την περίοδο αρχίζουν έντονες συζητήσεις για τους « κινδύνους » στη ζωή της τοπικής κοινωνίας και στην τουριστική ανάπτυξη , που θα είχαν οι έξοδοι των ασθενών και η δυνατότητά τους να κυκλοφορούν ή να ζουν έξω από το ψυχιατρείο . Λόγω των έντονων αντιδράσεων της τοπικής κοινωνίας στο άνοιγμα του ψυχιατρείου , ακολουθούν συζητήσεις που θέτουν σε αμφισβήτηση την παράταση της ύπαρξής του στη Λέρο . Ταυτόχρονα

γίνεται αντιληπτό , ότι για να γίνει στοιχειωδώς αποδεκτή από τον τοπικό πληθυσμό , η απομάκρυνση του ιδρύματος από το νησί , πρέπει να βρεθούν εναλλακτικές λύσεις απασχόλησης και οικονομικής ανάπτυξης . Παράλληλα η Λέρος εντάσσεται στα Μ.Ο.Π. (Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα) του Νοτίου Αιγαίου και γίνεται μάλιστα μελέτη από την Ε.Τ.Β.Α. για την εναλλακτική ανάπτυξη του νησιού . Η μελέτη όμως για την εναλλακτική οικονομική ανάπτυξη , δεν λαμβάνει καθόλου υπ' όψιν της , την ανάγκη διασύνδεσης των εξελίξεων στο ψυχιατρείο , με τις προτάσεις στον τομέα του Περιφερειακού Προγράμματος . Προέβλεπε απλώς γενικά και αφηρημένα , ότι καθώς το ψυχιατρείο θα φθίνει λόγω των θανάτων των ασθενών θα γίνεται παράλληλα η Εναλλακτική Οικονομική Ανάπτυξη .

Περί τα τέλη του 1988 η Ευρωπαϊκή Κοινότητα διαπιστώνει , ότι ένα χρόνο πριν τη λήξη του πενταετούς διάρκειας Κανονισμού 815/84 , μόλις το 20% των κονδυλίων έχει απορροφηθεί . Η απραξία αυτή γύρω από το πρόβλημα της Λέρου , αποτελεί δείγμα της αδυναμίας των Ελληνικών Αρχών και του συστήματος Ψυχιατρικής περίθαλψης , να επωφεληθούν από τα διατιθέμενα κονδύλια . Το 1989 είναι η χρονιά που ξεκινάει , με την αναγγελία της αναστολής της χρηματοδότησης , μέσω του 815/84 , αν δεν υπάρξει ένα πρόγραμμα από την Ελληνική πλευρά που να προβλέπει συγκεκριμένα έργα , σχεδιασμό και ανάπτυξη Υπηρεσιών με συγκεκριμένο 'χρονοδιάγραμμα . Επίσης απαιτείται να υπάρξει εκσυγχρονισμός της Ελληνικής Ψυχιατρικής Νομοθεσίας . Τέλος να γίνει κάτι άμεσα στη Λέρο .

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Μέσα σε μία γενική σύγχυση άλλοι από πλευράς Υπουργείου ασχολούνται με τον ρυθμό μείωσης των νοσηλευομένων , λόγω θανάτων , άλλοι προσανατολίζονται σε αναζήτηση βοήθειας από την Ευρώπη , καθώς η επίσημη Ελληνική Ψυχιατρική , εκφράζεται αρνητικά στην παρέμβαση στην Λέρο . Το καλοκαίρι του 1989 γυρίζεται ένα φιλμ για το Βρετανικό " CHANNEL 4 " του Β.Β.С. , όπου παρουσιάζεται η τραγική κατάσταση στο Ψυχιατρείο της Λέρου και τον Σεπτέμβρη ακολουθούν τα δημοσιεύματα στο " SPIEGEL " και στο " OBSERVER " . Καθώς εμφανίζεται το πρόβλημα της Λέρου , ως ένα χωρίς προηγούμενο Διεθνές σκάνδαλο , μπαίνει στα σκαριά ένα σχέδιο συνεργασίας ομάδων , κυρίως από Θεσσαλονίκη και από διάφορες χώρες της Ευρώπης (μονάδα επανένταξης Ψ.Ν.Θ. - Τεργέστη / Ιταλία - Ολλανδία - Γερμανία - Ιρλανδία) . Η πολιτική κρίση , του Ιουνίου 1989 , ματαίωσε αυτό το σχέδιο . Το πρόβλημα όμως είχε φτάσει στο Ευρωκοινοβούλιο και εκτός από την απειλή , της απαίτησης των κονδυλίων , που είχαν χορηγηθεί για την Λέρο , απειλείται η ίδια η χώρα με κυρώσεις . Το ζήτημα ήταν στην Ημερήσια Διάταξη , στις 29 Ιανουαρίου 1991 και το ξέσπασμα του πολέμου στον Κόλπο , απέτρεψε την συζήτησή του .

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ - ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Μετά από κοπιαστικές διαδικασίες διαμορφώθηκε μέσα στο 1990 το Πρόγραμμα ΛΕΡΟΣ - I , το οποίο απετελείτο από δύο σκέλη :

α) Το ΜΕΤΡΟ - 1 το οποίο αφορούσε τη δημιουργία , των εκτός Λέρου ξενώνων και

β) Το ΜΕΤΡΟ - 2 το οποίο αφορούσε την παρέμβαση , στο 11° και στο 16° περίπτερο .

Το Πρόγραμμα ΛΕΡΟΣ - I διήρκεσε δύο (2) έτη (1991-1992) .

Το ΜΕΤΡΟ - 1 διαμορφώθηκε , ως ένα κεντρικά οργανωμένο Πρόγραμμα , μίας δίμηνης παρέμβασης , ομάδων 5-6 ατόμων η κάθε μία , η οποία θα επέλεγε τους ασθενείς , με κριτήριο τον τόπο καταγωγής και την λειτουργικότητα , τους οποίους θα μετέφεραν στους εκτός Λέρου ξενώνες . Το κόστος του ΜΕΤΡΟ - 1, διάρκειας δύο (2) ετών , ανήλθε σε 1 δις 217 εκατ. δραχμές , για την ίδρυση και λειτουργία των εκτός Λέρου ξενώνων . Κάθε ξενώνας επρόκειτο να φιλοξενήσει έως δέκα (10) ασθενείς (πήραν 7-9 άτομα τελικά ο καθένας) , με δέκα (10) άτομα προσωπικό , μεταξύ των οποίων ένας ψυχίατρος , ψυχολόγοι , κοινωνικοί λειτουργοί , εργασιοθεραπευτές κ.λ.π. Περί τους εκατόν είκοσι (120) νοσηλευόμενοι του Κ.Θ.Λ. , με το Πρόγραμμα αυτό μεταφέρθηκαν στους εκτός Λέρου ξενώνες .

Το **METPO-2** κατάφερε να ξεκινήσει όταν τελείωνε το METPO-1 , ενώ μάλλον θα έπρεπε να είχε προηγηθεί . Η παρέμβαση στο 11° και στο 16° , ξεκίνησε επίσημα , τον Ιανουάριο του 1991 μέσω εγκεκριμένου Προγράμματος και αφορούσε τετρακόσιους (400) ασθενείς επί συνόλου χιλίων εκατό (1.100) που αριθμούσε το Ίδρυμα . Συμμετείχε σε αυτό μία Ιταλική ομάδα Επαγγελματιών Ψυχικής Υγείας οργανωμένη από το CENTRO STUDI E RICHERCHE της Τεργέστης και μία Ολλανδική ομάδα συντονιζόμενη από το Ψυχιατρείο του MAASTRICHT . Το κόστος του METPO-2 , για τα δύο (2) έτη που διήρκεσε ανήλθε σε 460 εκατ. δραχμές .

Προς το τέλος του 1991 έχει ήδη ωριμάσει η ιδέα για την δημιουργία του πρώτου διαμερίσματος μέσα στην Κοινότητα της Λέρου όπου θα κατοικούσαν έγκλειστοι του Κ.Θ.Λ. Μετά από αίτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο (η προσφυγή σε αυτό ήταν απόφαση του Δ.Σ. του Κ.Θ.Λ.) τον Δεκέμβρη του 1991 γίνεται δυνατή η ίδρυση του πρώτου διαμερίσματος εκτός ψυχιατρείου στην περιοχή Ξηρόκαμπος . Οι πέντε ένοικοί του , είναι οι πρώτοι τρόφιμοι του Κ.Θ.Λ. , που αρχίζουν να διάγουν μία ζωή μέσα στους κόλπους της Κοινότητας του νησιού με όλες της τις αντιφάσεις . Ήδη δε από τον Οκτώβριο του 1991 είχε αρχίσει να λειτουργεί μετά μεγάλων εμποδίων , ο « αγροτικός συνεταιρισμός » , μία αγροτική καλλιέργεια στο χώρο των Λεπίδων .

Βλέπουμε ότι η κοινότητα της Λέρου αναγκάζεται σιγά-σιγά να αποδεχθεί την έξοδο των ασθενών , υπό το κράτος της απειλής της μεταφοράς των ασθενών του ψυχιατρείου ή ομάδων αυτών , σε άλλα ιδρύματα ή σε ξενώνες εκτός Λέρου , όπως αυτό πραγματοποιήθηκε με το ΜΕΤΡΟ - 1 του ΛΕΡΟΣ - Ι . Συνειδητοποιούν ότι μετά την δημοσιοποίηση του προβλήματος σε όλη την Ευρώπη , δεν μπορεί να κρατηθεί το Ίδρυμα κλειστό . Είναι υποχρεωμένοι να αποδεχθούν τα μέτρα για τον εκσυγχρονισμό και την αποασυλοποίηση εάν θέλουν τα διατιθέμενα κονδύλια , να εισρεύσουν στο νησί και όχι σε άλλες περιοχές της Ελλάδος . (π.χ. ΜΕΤΡΟ - 1 του ΛΕΡΟΣ - Ι) . Ακόμη η οποιαδήποτε απομάκρυνση των ασθενών θα σήμαινε την αναγκαιότητα μετακίνησης προς άλλες υπηρεσίες (εκτός Λέρου) του μεγαλύτερου μέρους των κατοίκων του νησιού , των μονίμων υπαλλήλων του Θεραπευτηρίου . Θα σήμαινε ακόμη μείωση των οικονομικών δραστηριοτήτων , σε βαθμό οικονομικού μαρασμού .

Έτσι στα τέλη του 1992 γίνεται ο καταρτισμός του ΛΕΡΟΣ - ΙΙ , το οποίο απετελείτο :

- α) Από το Υποπρόγραμμα - 1 και
- β) Από το Υποπρόγραμμα - 2

Το **Υποπρόγραμμα - 1** , ήταν συνέχεια του ΜΕΤΡΟ - 1 του ΛΕΡΟΣ - Ι , το οποίο απορρόφησε όπως και το προηγούμενο , το μεγαλύτερο ποσοστό των διατιθέμενων κονδυλίων . Ορισμένοι από τους εκτός Λέρου ξενώνες που είχαν δημιουργηθεί , ανέπτυξαν διαμερίσματα και πήραν μερικούς ακόμα ασθενείς του Κ.Θ.Λ. , δέκα (10) περίπου .

Το **Υποπρόγραμμα - 2** , που προέβλεπε τη δημιουργία εξωνοσοκομειακών ξενώνων - διαμερισμάτων με ενοίκους ασθενείς , εντός της κοινότητας της Λέρου και την εκκένωση , μίας σειράς ακατάλληλων περιπτέρων όπως το 11^ο και το 16^ο .

Έτσι οργανώθηκαν :

Με το Μέτρο.1 / του **Υποπρογράμματος - 2** / έξη (6) διαμερίσματα .

Με το Μέτρο.2 / του **Υποπρογράμματος - 2** / τέσσερα (4) »

Με το Μέτρο.3 / του **Υποπρογράμματος - 2** / δύο (2) »

Με το Μέτρο.4 / του **Υποπρογράμματος - 2** / τέσσερα (4) »

Το ΛΕΡΟΣ - II και ιδιαίτερα το Υποπρόγραμμα - 2 , δημιούργησε πολλές αντιδράσεις και συνάντησε ισχυρές αντιστάσεις , στην πραγματοποίησή του . Η εφαρμογή του ξεκίνησε το 1993 , αλλά η υλοποίησή του επετεύχθη κατά τη διάρκεια του 1994 .

Οι παρεμβάσεις - επιδοτήσεις λοιπόν της Ε.Ο.Κ. , με το ΛΕΡΟΣ - I και το ΛΕΡΟΣ - II , από το 1991 έως το 1994 , άλλαξαν ριζικά τη ζωή όχι μόνο των ασθενών αλλά και των κατοίκων του νησιού . Μέσα στα τέσσερα αυτά χρόνια , γίνονται άλματα βελτίωσης της ζωής των εγκλειστών και της μορφής λειτουργίας του Ιδρύματος . Τον Μάιο του 1994 γίνεται δυνατό το οριστικό κλείσιμο του 16^{οο} περιπτέρου (κτίριο φυλακών Δικτατορίας του '67) . Μέρος των ασθενών πήγε σε δύο ενδονοσοκομειακούς ξενώνες .

Στα μέσα του 1995 , υπάρχουν πλέον στη Λέρο είκοσι (20) εξωνοσοκομειακά διαμερίσματα με εκατόν έξη (106) συνολικά ενοίκους (από τέσσερεις (4) έως έξη (6) το καθένα) . Τα διαμερίσματα αυτά ευρίσκονται διάσπαρτα σε όλο το νησί , από τις πλέον πυκνοκατοικημένες περιοχές μέχρι και τους πιο απόμακρους οικισμούς .

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΟΥ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ	
	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΣΘΕΝΩΝ
ΕΝΔΟΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΟΙ ΞΕΝΩΝΕΣ	292
ΠΑΛΛΙΑ ΤΜΗΜΑΤΑ Κ.Θ.Α.	277
ΕΞΩΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	110
ΠΙΚΠΑ	152

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Α.

ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΕΞΩΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΑΣΘΕΝΩΝ ΤΟΥ Κ.Θ.Α.					
ΞΗΡΟΚΑΜΠΟΣ	2	ΛΑΚΚΙ	1	ΚΑΜΑΡΑΚΙ	1
ΑΓΚΥΡΑ	1	ΒΡΟΜΟΛΙΘΟΣ	2	ΣΠΗΛΙΑ	2
ΧΡΙΣΤΟΙ	1	ΑΓ. ΜΑΡΙΝΑ	1	ΑΓ. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	1
ΚΡΙΘΩΝΙ	1	ΑΛΙΝΤΑ	2	ΚΑΜΑΡΑ	1
ΠΛΑΚΕΣ	1	ΓΟΥΡΝΑ	1	ΠΑΤΕΛΟ	2

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Α.

Είναι ενοικιαζόμενα από το Κ.Θ.Λ. , το οποίο παρέχει και τα υλικά για την διατροφή και την καθαριότητα . Οι ένοικοι όταν δεν παίρνουν σύνταξη (συνήθως του Ο.Γ.Α.) έχουν ένα μικρό επίδομα από το λεγόμενο «ατομικό θεραπευτικό πρόγραμμα» , του προγράμματος 815/1984 , για να αντιμετωπίσουν στοιχειώδη καθημερινά έξοδα .

Αξίζει να αναφερθεί ότι το 1990 μόνο εβδομήντα (70) ασθενείς επί συνόλου χιλίων εκατό (1.100) , είχαν μια κάποια σύνταξη . Σήμερα επί συνόλου επτακοσίων (700) ασθενών (συμπεριλαμβανομένων αυτών των εξωνοσοκομειακών διαμερισμάτων) , υπάρχουν περί τους τριακόσιους (300) συνταξιούχους . Αντίστοιχη είναι η έκδοση των αστυνομικών ταυτοτήτων . Μέσα στο 1995 βλέπουμε πια να υπάρχουν τριάντα δύο (32) ενδονοσοκομειακοί ξενώνες , με έξη (6) έως δεκαπέντε (15) άτομα ο καθένας . Συνολικά σε αυτούς διαμένουν τριακόσια εξήντα (360) άτομα . Ιδιαίτερη σημασία έχει η εγκατάσταση προκατασκευασμένων σπιτιών , μέσα στο χώρο του ψυχιατρείου δυναμικότητας δέκα (10) ατόμων . Τα οκτώ (8) από αυτά φιλοξενούν εγκλείστους του 11^{ου} περιπτέρου , το οποίο έχει εκκενωθεί .

Αναμορφωτικό έργο έγινε και στο πρώην ΠΚΠΑ το οποίο μετονομάστηκε σε Τομέα Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες του Κ.Θ.Λ. Έγιναν αρκετά και σημαντικά έργα , όπως ανακατασκευή κτιρίων , πρόσληψη νέου προσωπικού κ.λπ.

Από το 1990 κι έπειτα , η εφαρμογή των Προγραμμάτων της Ε.Ο.Κ. για εκσυγχρονισμό και αποασυλοποίηση , δραστηριοποίησε σημαντικά την οικονομική ζωή του νησιού . Εισρέουν σημαντικά κονδύλια για την συντήρηση και τον εξοπλισμό των ξενώνων (ενδονοσοκομειακών και εξωνοσοκομειακών) , καθώς και για την

εγκατάσταση προκατασκευασμένων οικημάτων. Δαπάνες ένδυσης , διατροφής και διαβίωσης των εγκλειστων , αυξήθηκαν με την εφαρμογή των προγραμμάτων και του καινούργιου τρόπου ζωής αυτών . Άρα παρατηρείται και μια ανάλογη αύξηση , των εσόδων των εμπόρων του νησιού .

Σημαντικά ποσά εισρέουν στο νησί , από την διαμονή των επαγγελματιών της υγείας , οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στη Λέρο μετά την πρόσληψή τους (Σύμβαση Ιδιωτικού Δικαίου / Καν. 815) , στο Κ.Θ.Λ. , καθώς και από την διαμονή των ομάδων παρέμβασης της Ε.Ο.Κ. (Ολλανδοί , Ιταλοί) , οι οποίοι επέβλεπαν , την εφαρμογή των προγραμμάτων τα οποία επιδοτούσε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα .

Ιδιαίτερη δραστηριοποίηση παρατηρείται και στον κοινωνικό τομέα , όπου οι κάτοικοι αυτής της μικρής κλειστής κοινωνίας , έρχονται σε επαφή και αναγκάζονται να επικοινωνούν ή να συναλλάσσονται με άτομα ανώτερου μορφωτικού επιπέδου του δικού τους , διαφορετικής καλλιέργειας και τρόπου ζωής . Δηλαδή με επιστήμονες ή επαγγελματίες της υγείας ημεδαπούς ή αλλοδαπούς .

ΔΑΠΑΝΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ 815 / 91					
ΜΕΤΡΟ	Αριθμοί Διαμ/των	Μηνιαίο Ενοίκιο	ΔΕΗ-ΝΕΡΟ ΟΤΕ (ΜΗΝΙΑΙΩΣ)	ΛΟΙΠΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΜΗΝΙΑΙΩΣ
Μέτρο 1	6	1.500.000	600.000	300.000	2.400.000
Μέτρο 2	4	1.000.000	400.000	200.000	1.600.000
Μέτρο 3	2	500.000	200.000	100.000	800.000
Μέτρο 4	4	1.000.000	400.000	200.000	1.600.000

Πηγή : Κ.Θ.Λ. - Τμήμα Πληροφορικής

**ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ - ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΕΣΟΔΩΝ)
ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ - ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΛΕΡΟΥ**

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΕΣΟΔΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
		1996	1995	1994
	<u>ΤΑΚΤΙΚΑ</u>			
0000	Επιχορηγήσεις	4.457.600.000	3.598.100.000	1.543.852.333
1000	Φόροι - τέλη - δικαιώματα Ν.Π.Δ.Δ.	0	0	0
2000	Ασφαλιστικές εισφορές	0	0	0
3000	Έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα	2.534.000.000	2.495.410.403	1.727.097.241
4000	Προσαυξήσεις - πρόστιμα - χρηματικές ποινές	1.200.000	1.000.000	57.790
5000	Λοιπά έσοδα	1.552.500.000	1.236.000.000	1.053.533.197
	Σύνολο τακτικών δρχ.	8.545.300.000	7.330.510.403	4.324.540.561
	<u>ΕΚΤΑΚΤΑ</u>			
7000	Έσοδα από δάνεια	0	0	0
8000	Έσοδα παρελθόντων ετών	400.000.000	550.000.000	382.616.332
9000	Έσοδα από επιχορηγήσεις για επενδύσεις	2.101.000.000	1.818.000.000	1.278.961.062
	Σύνολο εκτάκτων δρχ.	2.501.000.000	2.368.000.000	1.661.577.394
	<u>ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ</u>			
	ΤΑΚΤΙΚΑ	8.545.300.000	7.330.510.403	4.324.540.561
	ΕΚΤΑΚΤΑ	2.501.000.000	2.368.000.000	1.661.577.394
	Επιχορήγηση για κενές θέσεις	0	0	0
	Σύνολο δρχ.	11.046.300.000	9.698.510.403	5.986.117.955
	Ταμειακό Υπόλοιπο Προ. Έτους δρχ.	304.749.367	152.211.387	752.309.535
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ ΔΡΧ.	11.351.049.367	9.850.721.790	6.738.427.490

Πηγή : ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ - ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ ΛΕΡΟΥ / ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

**ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ – ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΕΞΟΔΩΝ)
ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ – ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΛΕΡΟΥ**

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΕΞΟΔΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
		1996	1995	1994
	<u>ΤΑΚΤΙΚΑ</u>			
0100	Πληρωμές για υπηρεσίες	0	0	0
0200	Αμοιβές υπαλλήλων	5.894.200.000	4.895.000.000	3.253.269.005
0400	Αμοιβές ελευθέρων επαγγελματιών	13.500.000	11.000.000	9.805.101
0500	Συμμετοχή στην κοινωνική ασφάλιση	159.500.000	145.600.000	134.526.540
0600	Ασφαλιστικές παροχές	12.000.000	10.000.000	7.143.428
0700	Πληρωμές για μετακίνηση υπαλλήλων	17.200.000	17.200.000	13.689.994
0800	Πληρωμές για μη προσωπικές υπηρεσίες	274.900.000	268.400.000	110.122.806
0900	Φόροι – τέλη – δικαιώματα	5.000.000	10.000.000	5.995.690
1000	Πληρωμές για προμήθειες καταναλωτικών αγαθών	1.164.000.000	1.102.600.000	827.760.128
3000	Πληρωμές αντικρυζόμενες από πραγματοποιούμενα εσοδ.	1.620.827.577	1.422.000.000	1.044.715.414
	Σύνολο τακτικών δρχ.	9.161.127.577	7.882.300.000	5.407.028.106
	<u>ΕΚΤΑΚΤΑ</u>			
7000	Κεφαλαιακές δαπάνες	74.000.000	75.500.000	49.033.465
9000	Πληρωμές για επενδύσεις	2.115.921.790	1.892.921.790	1.130.154.529
	Σύνολο εκτάκτων δρχ.	2.189.921.790	1.968.421.790	1.179.187.994
	<u>ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ</u>			
	ΤΑΚΤΙΚΑ	9.161.127.577	7.882.300.000	5.407.028.106
	ΕΚΤΑΚΤΑ	2.189.921.790	1.968.421.790	1.179.187.994
	Ειδικό αποθεματικό για κάλυψη κενών θέσεων	0	0	0
	Σύνολο δρχ.	11.351.049.367	9.850.721.790	6.586.216.100
	Ταμειακό Υπόλοιπο Επό. Έτους δρχ.	0	0	152.211.390
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ ΔΡΧ.	11.351.049.367	9.850.721.790	6.738.427.490

Πηγή : ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ – ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ ΛΕΡΟΥ / ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

**ΠΙ. ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ - ΣΗΜΕΙΑ «ΚΛΕΙΔΙΑ» / Η ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΧ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ -- ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ
ΔΥΝΑΜΙΚΟ Κ. Θ. Λ.**

Η ΕΠΑΝΕΝΤΑΞΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΧ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Πριν κλείσουμε την αναφορά μας σ' αυτό το μεγάλο κεφάλαιο που ονομάζεται Κρατικό Θεραπευτήριο Λέρου, θα πρέπει να αναφερθούμε διεξοδικότερα στην επιχειρηματική δραστηριότητα που αναπτύχθηκε (συνεταιρισμοί), ώστε να προωθηθεί η επανένταξη και στο ανθρώπινο δυναμικό του Κ.Θ.Λ. Είναι σημεία κλειδιά τα οποία κατά την άποψή μας πρέπει να τύχουν ανάλογης μελέτης από εμάς και αντιμετώπισης από τους υπευθύνους του Κ.Θ.Λ.

Με την έναρξη εφαρμογής του 815/84 το 1991 -- προγράμματα ΛΕΡΟΣ - I και ΛΕΡΟΣ - II -- δοκιμάστηκαν κάποιες πρώτες μορφές συνεταιριστικών μονάδων με τη συμμετοχή μονίμου προσωπικού του Κ.Θ.Λ. και τροφίμων. Εκτιμάται ότι σήμερα απασχολούνται συστηματικά ή περιστασιακά στις δραστηριότητες αυτές περί τους εκατό (100) τροφίμους και είκοσι έως είκοσι-πέντε (20-25) υπάλληλοι του Θεραπευτηρίου. Επειδή το εγχείρημα είναι τολμηρό και οι δυσκολίες για την επιβίωση των μονάδων αυτών σοβαρές, η προσπάθεια ευρίσκεται μόλις στην αρχή. Από τις πέντε πρωτοβουλίες συνεταιριστικού επιχειρηματικού χαρακτήρα αξιόλογα αποτελέσματα παρουσιάζουν, ο αγροτικός συνεταιρισμός και οι καντίνες στο Λακκί και στα Λέπια. Οι λοιπές πρωτοβουλίες παρουσιάζουν συγκριτικά περιορισμένη δραστηριότητα.

Η κοινωνική επανένταξη των τροφίμων του Κ.Θ.Λ. με την προώθηση επιτυχημένων σχημάτων επιχειρηματικής δραστηριότητας, παρά την αναγκαιότητα, χαρακτηρίζεται από την ιδιαίτερη στενότητα της

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΕ ΜΟΝΑΔΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ			
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΝΑΙ %	66 14,3	24 10,3	90 12,9
Όχι %	396 85,7	209 89,7	605 87,1
ΣΥΝΟΛΟ %	462 100	233 100	695 100

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Λ.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΑΣΘΕΝΩΝ ΑΝΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟ			
	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝ/ΣΜΟΣ %	19 28,8		19 21,1
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ %	8 12,1	3 12,5	11 12,2
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΥΦΑΝΤΙΚΗΣ %	2 3,0	1 4,2	3 3,3
ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ %	17 25,8		17 18,9
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΕΝΤΗΜΑΤΟΣ %		13 54,2	13 14,4
ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ %	8 12,1	1 4,2	9 10,0
ΚΥΛΙΚΕΙΟ %		2 8,3	2 2,2
ΘΕΑΤΡΟ/ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ κλπ %	10 15,2	2 8,3	12 13,3
ΣΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΠΟ ΜΙΑ %	2 3,0	2 8,3	4 4,4
ΣΥΝΟΛΟ %	66 100,0	24 100,0	90 100,0

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Λ.

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΟΥ Κ.Θ.Λ.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΕΤΟΣ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟ	ΤΡΟΦΙΜΟΙ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΚΦΡΕΣ
Αγροτικός Συνεταιρισμός	1991 (Νοέμβριος)	1 γεωπόνος 1 εργοθεραπευτής 3 μόνιμοι υπάλληλοι	Συμμετέχουν συστηματικά 20 τρόφιμοι	Η μονάδα χρηματοδοτήθηκε με περίπου 70 εκ. δρχ. μέχρι σήμερα. Ποσοστό 60% αφορά έργα υποδομής (αυτοκίνητο, τρακτέρ, περιφράξεις, θερμοκήπιο) και 40% λειτουργικές δαπάνες.	Στη μονάδα καλλιεργούνται 14 είδη οπωροκηπευτικών. Η παραγωγή κυμάνθηκε περίπου σε 13 TN ετησίως. (1.)
Εργαστήριο Κεραμικής	1994 (Ιανουάριος)	3 μόνιμοι υπάλληλοι	Εκπαιδεύονται 7 τρόφιμοι	Για το εργαστήριο καταβάλλεται ενοίκιο (~1 εκ. δρχ./έτος). Οι λοιπές λειτουργικές δαπάνες ανέρχονται σε 7 εκ.δρχ. ετησίως.	Το εργαστήριο λειτουργεί ως παραγωγικός χώρος, χώρος εκθέσης και πώλησης προϊόντων. (2.)
Συνεταιρισμός Καθαρισμού	1993	3 μόνιμοι καθαριστές	Συμμετέχουν 30 τρόφιμοι	Για εξοπλισμό και μισθοδοσία έχουν δαπανηθεί 17 εκ.δρχ.	Ο Συνεταιρισμός αναλαμβάνει (επ'αμοιβή) την καθαριότητα του Κ.Θ.Λ., ξενοδοχειακών μονάδων και κοινόχρηστων χώρων. (3.)
Καντίνες (Λακκίου και Λεπιδών)		8 άτομα	Απασχολούνται 10 τρόφιμοι και στις δύο	Ο εξοπλισμός κόστισε 20 εκ.δρχ για τα Λέπια και 15 εκ.δρχ για το Λακκί.	Καντίνες πλήρως εξοπλισμένες με χαρακτηριστικά σύγχρονα Bar. (4.)
Συνεταιρισμοί Πλεκτικής, Κεντητικής, Ζωγραφικής		5 υπάλληλοι	30 τρόφιμοι	Για το εργαστήριο καταβάλλεται ενοίκιο (1 εκ.δρχ./έτος). Οι λοιπές δαπάνες ανέρχονται σε 7-8 εκ.δρχ. ετησίως.	Περιορισμένη Δραστηριότητα.

Πηγή : Επτόπου έρευνα - Κ.Θ.Λ.

1. Σημαντικότερη η παραγωγή σε ντομάτες (8 TN), ραδίκια (4 TN) και κολοκύθια (1 TN).

2. Το 1995 τα έσοδα από τις καντίνες ήταν περίπου 3,5 εκ.δρχ. (φθίνουσα πορεία).

3. Τα έσοδα του συνεταιρισμού ανέρχονται σε 2,5 εκ.δρχ. ετησίως.

4. Τα ετήσια έσοδα του εργαστηρίου συνυπολογίζονται με τα αντίστοιχα ηλεκτρικής, κεντητικής και είναι 1,5 εκ.δρχ.

τοπικής οικονομίας . Αυτό σε σχέση με διεθνείς εμπειρίες , που έχουν αναπτυχθεί από ιδρύματα που ευρίσκονται κοντά σε αστικά κέντρα , ή τουλάχιστον σε ηπειρωτική χώρα . Ο νησιωτικός χαρακτήρας της Λέρου και η μικρής κλίμακας τοπική οικονομία , συνιστούν σοβαρό μειονέκτημα για την ανάπτυξη , πρωτοβουλιών επιχειρηματικού μικτού χαρακτήρα , με αφετηρία το Θεραπευτήριο και το άνοιγμα στην τοπική οικονομία . Πάντως είναι βέβαιο , ότι οι δυνατότητες δεν έχουν εξαντληθεί . Καθώς σταμάτησε η χρηματοδότηση του καν. 815 / 84 , με το τέλος της ισχύος του , πολλά θα εξαρτηθούν από τις διαδικασίες μετάβασης στις νέες Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις , που πιθανόν θα εισρεύσουν για την στήριξη των προγραμμάτων « καταπολέμησης του αποκλεισμού από την αγορά εργασίας » , τα οποία θα συμβάλλουν στην διατήρηση , θεσμοθέτηση , διάσωση και ανάπτυξη της ποιότητας και της πορείας των μεταρρυθμίσεων , που επετεύχθησαν με τα προηγούμενα προγράμματα , τα οποία αναλύσαμε ανωτέρω .

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ Κ.Θ.Λ.

Ο νέος αυτός ρόλος του Κ.Θ.Λ. και οι απαιτήσεις της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης θέτουν με νέους όρους το πολύ σοβαρό ζήτημα της επαγγελματικής επιμόρφωσης του προσωπικού του . Το Κ.Θ.Λ. πραγματοποίησε κατά την περίοδο 1994-1995 συστηματικούς κύκλους επιμόρφωσης στις βασικές αρχές ψυχιατρικής και αποκατάστασης , για το προσωπικό του . Οι κύκλοι αυτοί είχαν διάρκεια δύο (2) μηνών και πραγματοποιήθηκαν με ομάδες δεκαπέντε έως είκοσι (15-20) ατόμων , για ένα σύνολο εκατόν εξήντα (160) εκπαιδευομένων . Από αυτούς

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Κ.Θ.Λ. ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ			
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ	ΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΕΣ
ΠΕ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ	10	5
ΠΕ	ΤΕΧΝΙΚΟ	1	1
ΠΕ	ΜΗ ΙΑΤΡΙΚΟ	10	2
ΠΕ	ΙΑΤΡΙΚΟ	48	21
ΠΕ	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟ	30	--
ΤΕ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ	50	--
ΤΕ	ΤΕΧΝΙΚΟ	6	2
ΤΕ	ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ	220	21
ΔΕ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ	110	93
ΔΕ	ΤΕΧΝΙΚΟ	139	74
ΔΕ	ΜΗ ΙΑΤΡΙΚΟ	5	5
ΔΕ	ΝΟΣΗΛΕΥΤΩΝ	288	295
ΥΕ	ΒΟΗΘ. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	737	263
ΥΕ	ΒΟΗΘ. ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟ	423	132

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Λ.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Κ.Θ.Α. ΚΑΤΑ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ										
ΜΟΝΙΜΟΙ										
ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ	< 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	> 69	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΕ	2	1	--	5	8	5	2	2	1	26
ΤΕ	1	--	--	2	3	1	4	12	--	23
ΔΕ	13	16	53	123	87	81	58	31	4	466
ΥΕ	10	23	22	51	85	66	71	64	3	395
ΣΥΝΟΛΟ	26	40	75	181	183	153	135	109	8	910
ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ										
ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ	< 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	> 69	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΕ	11	2	--	--	--	--	--	--	--	13
ΤΕ	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
ΔΕ	--	--	--	--	1	--	--	--	--	1
ΥΕ	5	5	2	6	3	10	2	--	--	33
ΣΥΝΟΛΟ	16	5	2	6	4	10	2	--	--	47

Πηγή : Έρωγεία Κ.Θ.Α.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Κ.Θ.Α. ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΡΟΫΠΗΡΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ									
Μ Ο Ν Ι Μ Ο Ι									
ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ	0 - 5	6 - 10	11 - 15	16 - 20	21 - 25	26 - 30	31 - 35	ΣΥΝΟΛΟ	
ΠΕ	12	6	4	3	--	1	--	26	
ΤΕ	13	5	--	1	2	--	1	23	
ΔΕ	6	151	143	42	71	48	5	466	
ΥΕ	20	203	95	41	21	11	4	295	
ΣΥΝΟΛΟ	52	365	242	87	94	60	10	910	
ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ									
ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ	0 - 5	6 - 10	11 - 15	16 - 20	21 - 25	26 - 30	31 - 35	ΣΥΝΟΛΟ	
ΠΕ	13	--	--	--	--	--	--	13	
ΤΕ	--	--	--	--	--	--	--	--	
ΔΕ	--	--	1	--	--	--	--	1	
ΥΕ	--	15	5	4	5	2	1	32	
ΣΥΝΟΛΟ	13	15	6	4	5	2	1	46	

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Α.

περίπου ενενήντα (90) επισκέφθηκαν διάφορα κέντρα στο εξωτερικό και την Ελλάδα (Ιταλία, Γαλλία, Γερμανία, Αθήνα, Θεσσαλονίκη). Από τα εκατόν εξήντα (160) άτομα που εκπαιδεύτηκαν, περίπου τα είκοσι (20) ανήκαν στο διοικητικό προσωπικό.

Η προσπάθεια «ανοίγματος» του Κ.Θ.Λ. στην τοπική Οικονομία και Κοινωνία χρειάζεται υποστήριξη, από καλά προετοιμασμένο και εκπαιδευμένο προσωπικό. Τα δεδομένα από τις προϋποθέσεις πρόσληψης στο ίδρυμα στο παρελθόν, αποτελούν ένα σοβαρό προηγούμενο και αφορμή σοβαρού προβληματισμού. Είναι χαρακτηριστικοί οι δείκτες του μορφωτικού επιπέδου του προσωπικού που προκύπτουν από επίσημα στοιχεία. Ποσοστό 43,4% των εργαζομένων προέρχονται από την Υποχρεωτική Εκπαίδευση και ποσοστό 51,2% από την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, η δε διαφορά αφορά εξίσου αποφοίτους Τεχνικής και Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης.

Ελαφρά διαφοροποίηση παρατηρείται στη σύνθεση του προσωπικού που είναι κάτω των πενήντα (50) ετών και που αποτελεί κατά κάποιο τρόπο την ομάδα-στόχο, των ενδεχομένων δράσεων κατάρτισης και επιμόρφωσης. Τα άτομα αυτά, περίπου τριακόσιοι πενήντα (350) από το μόνιμο προσωπικό, καλούνται να στηρίξουν με την συμμετοχή τους σε εκπαιδευμένα προγράμματα το νέο ρόλο του Κ.Θ.Λ., με δύο πολύ σοβαρά - εκτός των άλλων - μειονεκτήματα. Το ένα είναι η προβληματική σύνθεση ως προς το επίπεδο γνώσεων και το άλλο η ακαμψία και δυσπροσαρμοστικότητα σχετικές με το καθεστώς απασχόλησης.

Διαφορετική παρουσιάζεται η κατάσταση στη σύνθεση του προσωπικού που έχει προσληφθεί με σύμβαση Ιδιωτικού Δικαίου στα πλαίσια του καν. 815 (~ 257 άτομα). Προσωπικό κατά τεκμήριο ειδικευμένο τόσο στη σύνθεση όσο και στο καθεστώς απασχόλησης (συμβάσεις ιδιωτικού

ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Κ.Θ.Λ. (ΜΟΝΙΜΟΙ)							
ΠΟΣΟΣΤΟ %							
Πανεπιστήμιο		Τεχνολογική Εκπαίδευση		Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση		Υποχρεωτική Εκπαίδευση	
1	2	1	2	1	2	1	2
2,9	2,4	2,5	0,9	51,2	63,7	43,4	32,9

1 = Σύνολο προσωπικού
2 = Προσωπικό > 50 ετών

Πηγή : Κ.Θ.Λ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 815									
ΠΟΣΟΣΤΑ %									
Πανεπιστήμιο		Τεχνολογική Εκπαίδευση		ΜΤΝΣ		Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση		Υποχρεωτική Εκπαίδευση	
1.	16,7	1.	11,3	1.	18,7	1.	31,1	1.	22,2
2.	12,8	2.	7,8	2.	11,3	2.	0,9	2.	1,2
3.	3,9	3.	3,5	3.	7,4	3.	29,2	3.	21
4.	28	4.	26	4.	23	4.	25	4.	30

1 = Ποσοστό στο σύνολο
2 = Προερχόμενοι εκτός Λέρου
3 = Προερχόμενοι από Λέρο
4 = Μέσος όρος ηλικίας

Πηγή : Κ.Θ.Λ.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΗΜΟΡΦΩΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 90-95					
Προγράμματα Κ.Θ.Λ.		Προγράμματα Μητρόπολης Λέρου - Καλύμνου		Πρόγραμμα « Vassenhoven »	
Προγράμματα	Αριθμός Ατόμων	Προγράμματα	Αριθμός Ατόμων	Προγράμματα	Αριθμός Ατόμων
12	160	25	~ 120 ετησίως	1	25

Πηγή : Επιτόπου έρευνα

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Κ.Θ.Α. ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΟ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ														
ΒΑΘΜΟΣ	ΠΕ			ΤΕ			ΔΕ			ΥΕ			ΣΥΝΟΛΟ	
	Α	Γ		Α	Γ		Α	Γ		Α	Γ		Α	Γ
Α	3	2	--	--	4		102	22		--	--		105	28
Β	1	1	1	--	--		58	33		21	6		81	40
Γ	13	2	4	4	6		114	132		35	43		166	183
Δ	1	3	2	2	6		1	4		179	91		183	104
Ε	--	--	--	--	--		--	--		17	3		17	3
ΣΥΝΟΛΟ	18	8	7	16	16		275	191		252	143		552	358

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Α.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Κ.Θ.Α. ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ)				
	ΑΠΟ ΛΕΡΟ	ΕΚΤΟΣ ΛΕΡΟΥ	ΣΥΝΟΛΟ	Μ.Ο. ΗΛΙΚΙΑΣ
ΠΕ	10	33	43	28
ΤΕ	9	20	29	26
ΜΤΝΣ	29	19	48	23
ΔΕ	75	5	80	25
ΥΕ	54	3	57	30
ΣΥΝΟΛΟ	177	80	257	

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Α.

δικαίου) , του προδίδουν ένα ειδικότερο ρόλο στην υλοποίηση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης και κατ' επέκταση του νέου ρόλου του Κ.Θ.Λ. στην τοπική κοινωνία .

Παρ' όλες τις αντιξοότητες , αδυναμίες και ελλείψεις , τόσο από πλευράς οικονομικό - κοινωνικού περιβάλλοντος , όσο και ανθρώπινου δυναμικού του Κ.Θ.Λ. , η στήριξη και επιβίωση , των συνεταιριστικών σχημάτων αποτελεί κύρια προτεραιότητα , ενώ παραμένει ανοικτή και υπό διερεύνηση η προοπτική ανάπτυξης μικτής επιχειρηματικής δραστηριότητας Κ.Θ.Λ. και κατοίκων Λέρου . Η ανάπτυξη των κοινωνικών αυτών συνεταιρισμών στη Λέρο , αν καθίστατο δυνατή , θα μπορούσε όχι μόνο να ωθήσει σε μία ουσιαστική κοινωνική ένταξη των ασθενών , αλλά και να συνδέσει τη διαδικασία αυτή , με την εναλλακτική οικονομική ανάπτυξη του νησιού , καθώς το ψυχιατρείο όπως και να διαμορφωθεί , πρόκειται να σβήσει , με τον αναπόφευκτο φυσικό θάνατο των ασθενών .

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΝΟΣΗΛΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ Κ.Θ.Λ. ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1991-1995			
ΕΤΟΣ	ΑΣΘΕΝΕΙΣ	ΘΑΝΑΤΟΙ	ΝΕΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ
1991	883	57	44
1992	845	40	35
1993	925	47	22
1994	868	33	19
1995	850	31	35

Σημείωση : Η αύξηση του 1993 οφείλεται στη συγχώνευση του ΠΙΚΠΑ με το Κ.Θ.Λ. . Δεν αναφέρονται αριθμοί εξαγωγών .

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΤΟ Κ.Θ.Λ.			
ΕΤΟΣ	ΑΣΘΕΝΕΙΣ (αριθμ.)	ΘΑΝΑΤΟΙ (αριθμ.)	ΘΝΗΣΙΜΟΤΗΤΑ
1991	883	57	6,45
1992	845	40	4,70
1993	925	47	5,08
1994	868	33	3,80
1995	850	31	3,64

Πηγή : Στοιχεία Κ.Θ.Λ.

ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΗ ΛΕΡΟ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ < 25	Α' ΓΕΝΗΣ	Β' ΓΕΝΗΣ	Γ' ΓΕΝΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
2.460	479	156	295	1.844	2.339
Θέσεις εργασίας απειλούμενες ~ 600 Ποσοστό στο σύνολο των απασχολούμενων ~ 25 %					

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ & ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ (ΕΠΙΛΟΓΟΣ)

Είναι ιδιαίτερα εμφανές ότι το Κ.Θ.Λ. ετοιμάζεται να δεχθεί έναν εξαιρετικά ισχυρό κλονισμό , σε σχετικά βραχύ χρονικό διάστημα . Ο φυσικός θάνατος των ασθενών , θα οδηγήσει σταδιακά , αλλά σταθερά και αναπόφευκτα στη συρρίκνωση του Ιδρύματος και θα επιφέρει κάθεται μεταβολές στην οικονομική ζωή του νησιού , στην οποία αυτό δεσπόζει εδώ και τέσσερις (4) δεκαετίες .

Σήμερα στο Κ.Θ.Λ. απασχολούνται συνολικά χίλια διακόσια (1.200) άτομα , εκ των οποίων τα εννιακόσια πενήντα (950) περίπου είναι μόνιμα (910 μόνιμοι και 46 συμβασιούχοι Ι.Δ.) και τα διακόσια πενήντα (250) συμβασιούχοι του Καν.815 (Σχετικός Πίνακας) . Με δεδομένο ότι η βέλτιστη και από τις κατευθύνσεις της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης προκύπτουσα σχέση μεταξύ αριθμού νοσηλευομένων και αριθμού εργαζομένων είναι 1 : 1 , τηρουμένων των αναλογιών , θα πρέπει να αναμένεται σταδιακή μείωση του προσωπικού κατά το ήμισυ και τούτο μέσα στην προσηχή πενταετία .

Με τους πλέον συγκρατημένους υπολογισμούς , η απώλεια

εξακοσίων (600) θέσεων εργασίας, αντιστοιχεί σε ποσοστό περίπου 25% του εργατικού δυναμικού του νησιού. Με δεδομένο πάντως, ότι μέσα στην πενταετία που διάγουμε (1995-2000), υπολογίζεται ότι θα συνταξιοδοτηθούν περί τους διακοσίους (200) μόνιμους υπαλλήλους λόγω ηλικίας, η καθαρή απώλεια θέσεων εργασίας εκτιμάται ότι θα είναι περί τις τετρακόσιες (400), δηλαδή ποσοστό 15% του εργατικού δυναμικού του νησιού.

Τέτοιας έκτασης κλονισμοί στην αγορά εργασίας, ενός μικρού σχετικά νησιού όπως η Λέρος, αναμένεται όχι μόνο να προκαλέσουν δραματικές μεταβολές στην τοπική οικονομία και στον κοινωνικό ιστό, αλλά είναι και εξαιρετικά δύσκολη αν όχι αδύνατη η απορρόφηση των μελλοντικών ανέργων από απλές διαδικασίες ενδογενούς ανάπτυξης.

Πολλαπλές και πολύ σοβαρές επιπτώσεις, αναμένεται ότι θα έχει, η σταδιακή συρρίκνωση του Κ.Θ.Λ. στον όγκο των συναλλαγών που αυτό πραγματοποιεί με οικονομικούς φορείς του νησιού. Αν και οι προμήθειες του ιδρύματος πραγματοποιούνται με δημόσιους διαγωνισμούς, το σύνολο των προμηθειών τροφίμων, πραγματοποιούνται από προμηθευτές εμπόρους της Λέρου. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι, οι προμήθειες καπνού ποτών και τροφίμων του Ιδρύματος, ανήλθαν για το 1994, σε τριακόσια πενήντα πέντε (355) εκ. δρχ., το σύνολο των οποίων εισέρευσε σε Λέριους επιχειρηματίες (Εκτιμήσεις που προέκυψαν από συνεργασία με τις υπηρεσίες). Σημαντικό ποσοστό περί το 70%, αντιπροσωπεύουν και οι προμήθειες αναλωσίμων προϊόντων της ίδιας κατηγορίας με τα τρόφιμα, από εμπόρους της Λέρου ή ποσό περίπου εκατόν είκοσι (~120) εκ. δρχ. Οι προμήθειες προϊόντων για τις ανάγκες του Κ.Θ.Λ. αφορούν κατά βάση εισαγόμενα στο νησί προϊόντα και ελάχιστα προϊόντα της τοπικής παραγωγής. Ενδεικτικά, οι ετήσιες ανάγκες σε νωπά τρόφιμα

του Κ.Θ.Λ. , ανέρχονται σε τριάντα (30) ΤΝ κρέας , είκοσι τέσσερεις (24) ΤΝ κοτόπουλα , εβδομήντα (70) ΤΝ γάλα και εξήντα χιλιάδες (60.000) αυγά . Ωστόσο , οι ετήσιες παραδόσεις γάλακτος από παραγωγούς του νησιού (2 στον αριθμό) , ανέρχονται σε δέκα (10) ΤΝ ετησίως ή ποσοστό περίπου 15% , των αναγκών σε γάλα του ιδρύματος . Μικρότερα ποσοστά αναγκών , καλύπτονται για αυγά και πουλερικά από Λέριους παραγωγούς (Εκτιμήσεις από έρευνα και συνεργασία με τον σύλλογο εμπόρων) .

Η μείωση της δραστηριότητας του Θεραπευτηρίου εκτός από τη μείωση των προμηθειών του ίδιου του Ιδρύματος , θα επιφέρει κάθετη πτώση της αγοραστικής δύναμης των κατοίκων του νησιού , είτε αυτοί είναι υπάλληλοί του , είτε είναι έμποροι ή ελεύθεροι επαγγελματίες . Θα επηρεάσει λοιπόν άμεσα , σημαντικά και καθοριστικά την εμπορική δραστηριότητα του νησιού και εν γένει την τοπική οικονομία . Αρκεί να υπενθυμίσουμε ότι στα εμπορικά καταστήματα της Λέρου , τα οποία ανέρχονται σε περίπου εκατόν σαράντα (140) - χονδρικής και λιανικής - απασχολούνται περί τα τετρακόσια (400) άτομα , συμπεριλαμβανομένων αυτοαπασχολουμένων εμπόρων και μελών των οικογενειών τους (Εκτιμήσεις επιτόπιας έρευνας) .

Σε γενικές γραμμές , « το πρώτο κύμα » θιγόμενων από τον περιορισμό της δραστηριότητας του Κ.Θ.Λ. εντοπίζεται κατά βάση στο ίδιο το εργατικό δυναμικό του Θεραπευτηρίου και το δίκτυο των εμπορικών καταστημάτων του νησιού , στο βαθμό που η συρρίκνωση θα συνοδεύεται από ανάλογη μείωση του όγκου προμηθευτών , ειδικά για προϊόντα που χαρακτηρίζονται από σχετική ελαστικότητα (τρόφιμα , αναλώσιμα) και που συμβαίνει να προέρχονται από προμηθευτές της Λέρου . Συνολικά απειλούνται άμεσα πεντακόσιες έως εξακόσιες

(500 – 600) θέσεις εργασίας , αλλά θα πρέπει να υπολογιστούν σοβαρά , οι δευτερεύουσες πολλαπλασιαστικές επιπτώσεις , στην οικονομία του νησιού . Το πρόβλημα βέβαια δεν τίθεται με όρους απολύσεων υπάλληλου προσωπικού (το προσωπικό του Κ.Θ.Λ. , είναι σχεδόν στο σύνολό του δημόσιοι υπάλληλοι) , αλλά με την πιεστική ανάγκη εξεύρεσης εναλλακτικής απασχόλησης .

Προκειμένου να προληφθούν οι αρνητικές συνέπειες που θα προκύψουν , στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό απορρόφησης του εν δυνάμει πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού , θα πρέπει να ακολουθηθεί μία διαδικασία η οποία προϋποθέτει , σοβαρές μεταβολές και οργανωμένες παρεμβάσεις σε ένα σύνθετο μέτωπο . Τούτο πρωτίστως απαρτίζεται :

α) από δυναμικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και β) αποτελεσματικές παρεμβάσεις στην διαδικασία επαγγελματικού προσανατολισμού και κατάρτισης . Βασικός στόχος είναι ο αναπροσανατολισμός της τοπικής οικονομίας , ο οποίος εξαρτάται από την ανάπτυξη οργανωμένων κινήσεων , οι οποίες θα φροντίσουν να αξιοποιηθεί , το ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο για επενδύσεις στη Λέρο .

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ / ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ

Βασική προϋπόθεση για την επίτευξη των ανωτέρω είναι ο εντοπισμός ελλείψεων και προβλημάτων οργάνωσης και σχεδιασμού , καθώς και η μελέτη εμπειριών που αποκομίσθηκαν από προηγούμενες κάποιες παρεμφερείς εμπειρίες .

Θα πρέπει οπωσδήποτε να αναφέρουμε ορισμένες εντυπωσιακές διαπιστώσεις στις οποίες σταθήκαμε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής της μελέτης :

---- Σε μία περίοδο ιδιαίτερα κρίσιμη για την τοπική αγορά εργασίας και κατ'επέκταση την οικονομία του νησιού, απουσιάζει η οποιαδήποτε υποδομή και οργάνωση, η οποία θα προετοιμάσει το έδαφος για την προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στα νέα δεδομένα της αγοράς εργασίας. Παρά την σοβαρότητα του προβλήματος δεν εντοπίσαμε ούτε έναν ειδικό του Ο.Α.Ε.Δ. ή άλλου οργανισμού αρμόδιου για συγκεκριμένα θέματα.

---- Ενώ έχουν προηγηθεί μελέτες και εργασίες για την ανάπτυξη της Λέρου, για τις εμπειρίες των οποίων θα αναφερθούμε και στη συνέχεια, παρατηρήθηκε ότι οι περισσότερες κατέληξαν σε παράθεση επενδυτικών δυνατοτήτων για οικονομικές δραστηριότητες. Δραστηριότητες οι οποίες θα συντελούσαν στον αναπροσανατολισμό της οικονομίας του νησιού και στην απορρόφηση του πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού. Οι μελέτες αυτές παρουσιάζουν αρκετό ενδιαφέρον. Πιστεύουμε όμως ότι εκτός από τα επενδυτικά σχέδια τα οποία προτείνονται, δεν εξετάζεται καθόλου σε αυτές το κρίσιμο ζητούμενο, δηλαδή **η εκτίμηση των λόγων που οδηγούν σε επενδυτική αδράνεια**, παρά το ιδιαίτερα ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο.

Είναι ιδιαίτερα ενδεικτική, η απουσία πρωτοβουλιών απ' την Λέρο κατά την διάρκεια υλοποίησης του Ειδικού Κανονισμού Ε.Ε (καν. 2019/93) για επενδύσεις βιοτεχνικές, αγροτουριστικές και γεωργικές, στα νησιά του Αιγαίου, με όρους ιδιαίτερα ευνοϊκούς.

Δεν αρκούν λοιπόν οι οποιεσδήποτε προτάσεις επενδυτικών ευκαιριών, όταν είναι σαφές ότι ελλείπουν οι ενδιάμεσοι κρίκοι που θα συμβάλλουν στην επιτυχημένη αξιοποίησή τους. Ενδεικτικότερο παράδειγμα: δεν υπάρχει ούτε ένα απλό γραφείο οικονομικής ενημέρωσης, έστω με την υποστήριξη του Δήμου ή την συνεργασία ιδιωτών.

Συχνά ακούσαμε να γίνεται λόγος, για δυνατότητες οικονομικής κινητοποίησης της ομογένειας, αρκετά μέλη της οποίας ενδιαφέρονται να μεταφέρουν πόρους στη Λέρο. Αυτό όμως, πρέπει να γίνει σαφές ότι δεν είναι εφικτό επειδή απουσιάζει παντελώς και από το νησί και από την περιοχή των Δωδεκανήσων, φορέας ο οποίος θα προσφέρει αξιόπιστες προτάσεις τοποθέτησης και κινητοποίησης αποταμιεύσεων.

----- Κατά το παρελθόν έχουν υποβληθεί στο Κ.Θ.Λ. προτάσεις από ιδιώτες για συμμετοχή σε μικτά επιχειρηματικά σχήματα, για απασχόληση προσωπικού και ασθενών, οι οποίες έχουν προωθηθεί για γνωμοδότηση στο αρμόδιο Υπουργείο. Διαπιστώνεται δηλαδή μία αντίθετη λογική να χαρακτηρίζει, την ομολογουμένως ειλικρινή προσπάθεια των αρμοδίων για σύνδεση του Ιδρύματος με την Κοινότητα και την συλλογική προσπάθεια οικονομικής διαφοροποίησης. Αντί δηλ. το Κ.Θ.Λ. να αναζητά εταίρους στην προσπάθεια δημιουργίας ανάλογων επιχειρηματικών σχημάτων, εδώ παρατηρούμε ότι συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο.

Ακόμα και για τη στήριξη και υλοποίηση αυτής της πρότασης προσκρούουν σε δομικές ελλείψεις: -- Η οριοθέτηση του ρόλου του Κ.Θ.Λ. δεν είναι σαφής. -- Ελλείπει η συνεπής οργάνωση και στελέχωση προς την συγκεκριμένη κατεύθυνση. -- Εκκρεμεί υπεράνω όλων η ύπαρξη νομικού και θεσμικού πλαισίου, για την συνεργασία αυτή.

----- Από προβλήματα ακόμα και σωρεία ελλείψεων σε έργα τεχνικής

υποδομής υποφέρει το νησί , χωρίς την λύση των οποίων οποιαδήποτε μορφή οικονομικής ανάπτυξης έξω από την «σκέπη» του Θεραπευτηρίου θεωρείται ανέφικτη . Σοβαρές ελλείψεις υπάρχουν στον τομέα της Ύδρευσης και της Αποχέτευσης καθώς και της διάθεσης Απορριμμάτων .

Σ' αυτά όμως όπου εμείς πρέπει να σταθούμε περισσότερο είναι :

** Το κυκλοφοριακό στο εσωτερικό του νησιού όπου προέχει η βελτίωση του κεντρικού οδικού άξονα .

** Της υποδομής συγκοινωνιών και το συνολικό σύστημα συγκοινωνιακής εξυπηρέτησης του νησιού . Καθολικό αίτημα των φορέων είναι η κατασκευή νέου αεροδρομίου προκειμένου να δέχεται μεγάλα αεροσκάφη (π.χ. BOEING) για την εξυπηρέτηση των αναγκών του τουρισμού σε περίπτωση ανάπτυξής του . Περισσότερο όμως επιτακτική , είναι η ομαλοποίηση της ταχείας θαλάσσιας σύνδεσης με τα γειτονικά νησιά και τον Πειραιά βέβαια .

** Τέλος για την βελτίωση του Τουριστικού Προϊόντος του νησιού , θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε έργα για την ανάπτυξη ολοκληρωμένης υποδομής αθλητισμού και θαλάσσιων δραστηριοτήτων , καθώς και έργα αποκατάστασης των ιστορικών μνημείων και των παραδοσιακών κτιρίων .

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ / ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΕΠΙΛΛ-ΜΟΠ ΑΙΓΑΙΟΥ

Το Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Λέρου (ΕΠΑΛ) αποτελούσε ειδικό μέτρο του ΜΟΠ Αιγαίου (Μέτρο 1.4 Υποπρόγραμμα 1 «έξοδος από την απομόνωση») και είχε στόχο την «έναρξη αναπτυξιακής εξυγίανσης και τον προσανατολισμό της Λέρου σε νέες υγιείς μορφές οικονομικής δραστηριότητας...» Το ΕΠΑΛ είχε τετραετή διάρκεια (1990-1994) και υλοποιήθηκε ύστερα από ολοκλήρωση ειδικής μελέτης για την ανάπτυξη του νησιού .

Τελικά από το Ειδικό Πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκαν έντεκα (11) αυτοτελείς δράσεις - ενέργειες συνολικού προϋπολογισμού 1,4 δις δρχ. (5.676 χιλ. ECU'S) . Ο βαθμός οικονομικής απορρόφησης , ήταν από τους πλέον ικανοποιητικούς στα πλαίσια του ΜΟΠ (ποσοστό 98%), όμως με την ολοκλήρωση του ΜΟΠ πολλά από τα έργα δεν είχαν ολοκληρωθεί με συνέπεια τη μειωμένη αποτελεσματικότητα του προγράμματος . Η αποπεράτωσή τους έχει παραπεμφθεί στο ΠΕΠ Αιγαίου 1994 - 1999 ή σε πόρους από τον Εθνικό Προϋπολογισμό .

Από πλευράς φυσικού αντικείμενου υλοποιήθηκαν :

* τέσσερεις (4) μελέτες (Μελέτη Ανάπτυξης , Μελέτη Κατασκευής νέου Αεροδρομίου , Μελέτη Αποχέτευσης και Μελέτη Αποκατάστασης Θεάτρου) .

* τέσσερα έργα τεχνικής υποδομής (Κτίριο Επιβατών στο Λακκί , Οδικό Δίκτυο , Ύδρευση Λέρου , Αλιευτικό Καταφύγιο Παντελίου) και

* τρία (3) έργα πολιτιστικής ανάπτυξης - εκπαίδευσης (Επισκευή - Αναπαλαίωση σχολείων , Ανακατασκευή Αρχαιολογικού Μουσείου , Ανακατασκευή Βιβλιοθήκης - Μουσείου Κάστρου Λέρου) .

Από τις έντεκα (11) αυτές παρεμβάσεις στα πλαίσια του ΜΟΠ ολοκληρώθηκε το φυσικό αντικείμενο μόνο σε έξη (6) . Στις αιτίες των καθυστερήσεων και υπερβάσεων εντοπίζονται οι χρονοβόρες διαδικασίες ανάθεσης , η υποεκτίμηση των προϋπολογισμών , η αλλαγή (προσθήκη) φυσικού αντικείμενου , η έλλειψη μελετών και εν γένει το χαμηλό επίπεδο ωριμότητας των έργων .

Η χρηματοδοτική βαρύτητα του προγράμματος ανήλθε σε ποσοστό περίπου 20 % των ετησίων λειτουργικών δαπανών του Κ.Θ.Λ. όμως τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις φαίνεται να είναι πολλαπλάσια σε ορισμένους τουλάχιστον τομείς δραστηριότητας . Καλύφθηκαν σε ικανοποιητικό βαθμό χρόνιες ανάγκες σε έργα υποδομής , στην ύδρευση ,

την οδοποιία και την λιμενική υποδομή . Αποκαταστάθηκαν τρία (3) παραδοσιακά σχολεία και αναστηλώθηκαν το Αρχαιολογικό Μουσείο και η Βιβλιοθήκη στο Κάστρο .

Στο ερώτημα , πάντως , κατά πόσον το ΕΠΑΑ δημιούργησε προϋποθέσεις για τον μετασχηματισμό της οικονομίας του νησιού , από ιδρυματική σε σύγχρονη παραγωγική , οι εκτιμήσεις δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές . Η κάλυψη ορισμένων βασικών ελλείψεων υποδομής δεν προκαλούν αυτομάτως διεργασίες επιχειρηματικής κινητοποίησης . **Μία από τις σημαντικές αδυναμίες του ΕΠΑΑ ήταν η απουσία παρεμβάσεων σε θεσμούς , οργάνωση και σχεδιασμό ώστε να δρομολογηθεί η αποασυλοποίηση της τοπικής οικονομίας .** Η εφαρμογή του αποτελεί ένα επιπλέον παράδειγμα « συγκόλλησης » σχετικά αυτόνομων παρεμβάσεων και έργων στην τεχνική υποδομή χωρίς να είναι εμφανές το επιδιωκόμενο διαρθρωτικό αποτέλεσμα .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

1. "ΤΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΛΕΡΟΥ" - ΕΜΜ. ΗΣΥΧΟΣ.
2. "ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΑΠΟΪΔΡΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ Κ.Θ.ΛΕΡΟΥ" - Θ. ΜΕΓΑΛΟΟΙΚΟΝΟΜΟΥ.
3. "ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΝΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ ΣΤΟ Κ.Θ.ΛΕΡΟΥ" - ΜΑΡΙΑ ΜΗΤΡΟΣΥΛΗ.
4. "ΕΙΔΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΝΗΣΟ ΛΕΡΟ" - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ Α.Ε.
5. "ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ - ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ" - ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ.

-
1. ΔΗΜΟΣ ΛΕΡΟΥ.
 2. ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ ΛΕΡΟΥ (Κ.Θ.Λ.).
 3. ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΟ ΛΕΡΟΥ.
 4. ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ (Α.Τ.Ε.) - ΥΠΟΚ/ΜΑ ΛΕΡΟΥ.
 5. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΛΕΡΟΥ.
 6. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΑΛΙΕΩΝ.
 7. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ.
 8. ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΛΕΡΟΥ.
 9. ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΛΕΡΟΥ.
 10. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ.
 11. ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΕΟΤ) ΔΩΔ/ΣΟΥ.
 12. ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Σ.Υ.Ε.)

П А Р А Р Т Н М А

ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ
ΚΕΝΤΡΟ ΥΓΕΙΑΣ ΛΕΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

1 9 9 6

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 1996
 ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ - ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΑΕΡΟΥ

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΣΟΔΩΝ		ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΣΟΔΩΝ		ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΣΟΔΩΝ		ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	
	1996	1995	1996	1995		1996	1995	1996	1995		1996	1995	1996	1995
Ι.Κ.Τ.Ι.Κ.Α.														
0000	Επιχορηγήσεις		4.457.600.000	3.598.100.000	0100	Πληρωμές για υπηρεσίες		5.894.200.000	0	0		0	0	
1000	Φόροι - τέλη - δικαιώματα Ν.Π.Δ.Δ.		0	0	0200	Λοιπές υπαλλήλων		13.500.000	11.000.000	0300	Λοιπές υπαλλήλων		4.895.000.000	0
2000	Λογισμικά εισφορές		0	0	0400	Λοιπές ελευθέρων επαγγελματιών		159.500.000	145.600.000	0400	Συμμετοχή στην κοινωνική ασφάλιση		145.600.000	134.526.540
3000	Εσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα		2.534.000.000	2.495.410.403	0500	Λογισμικά εισφορές		17.200.000	10.000.000	0500	Πληρωμές για μετακίνηση υπαλλήλων		17.200.000	7.143.428
4000	Προσλήψεις - πρόδοια - χρηματικές ποινές		1.200.000	1.000.000	0700	Πληρωμές για μη προσωπικές υπηρεσίες		274.900.000	268.400.000	0700	Φόροι - τέλη - δικαιώματα		268.400.000	13.689.994
5000	Λοιπά έσοδα		1.552.500.000	1.236.000.000	0800	Πληρωμές για προμήθειες καταναλωτικών αγαθών		1.164.000.000	1.102.600.000	0800	Πληρωμές αναμενόμενες από πραγματοποιούμενα έσοδα		1.102.600.000	827.760.128
			8.545.300.000	7.330.510.403	3000	Πληρωμές αναμενόμενες από πραγματοποιούμενα έσοδα		1.670.877.577	1.472.000.000	3000	Σύνολο τακτικών δρχ.		1.472.000.000	1.044.715.414
Ε.Κ.Τ.Α.Κ.Ι.Α.														
7000	Εσοδα από δάνεια		0	0	7000	Κεφαλαιακές δαπάνες		74.000.000	75.500.000				49.033.465	
8000	Εσοδα παρεμβάσεων ενώπιον		400.000.000	550.000.000				2.175.971.790	1.882.971.790				1.130.154.529	
9000	Εσοδα από επιχορηγήσεις για επενδύσεις		2.101.000.000	1.878.000.000	9000	Πληρωμές για επενδύσεις		2.189.971.790	1.968.421.790				1.179.187.994	
			2.501.000.000	2.368.000.000				9.161.177.577	7.882.300.000				5.407.028.106	
Δ.Δ.Α.Κ.Ε.Α.Δ.Α.Ι.Α.Ι.Δ.Η.														
			8.545.300.000	7.330.510.403		ΤΑΚΤΙΚΑ		9.161.177.577	7.882.300.000				5.407.028.106	
			2.501.000.000	2.368.000.000		ΕΚΤΑΚΤΑ		2.189.971.790	1.968.421.790				1.179.187.994	
			11.046.300.000	9.698.510.403		Ειδικό αποθεματικό για κάλυψη κενών θέσεων		11.351.049.367	9.850.721.790				6.586.216.100	
			304.749.367	152.211.387		Ταμειακό υπόλοιπο Επ. Έτους δρχ.		0	0				152.211.390	
			11.351.049.367	9.850.721.790		ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ ΔΡΧ.		11.351.049.367	9.850.721.790				6.738.427.490	

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ			ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
		1996	1995	1994	
0111	Επιχορηγήσεις για δαπάνες μισθοδοσίας προσωπικού	3.200.000.000	2.900.400.000	1.521.000.000	
0111α		6.800.000	14.700.000	13.052.333	
0112α	Επιχορηγήσεις για δαπάνες λειτουργίας	25.800.000	13.000.000	9.800.000	
0191	Επιχορηγήσεις για εκτέλεση ορισμένης δαπάνης	1.225.000.000	670.000.000	0	
3133	Νοσήλια σε ιατρική περίθαλψη	2.500.000.000	2.449.910.403	1.689.760.623	
3139	Λοιπά έσοδα από προσφορά υγειονομικών υπηρεσιών προερχόμενα από πληρωμές της Κοιν. Ασφαλ.	3.000.000	15.000.000	0	
3143	Νοσήλια σε ιατρική περίθαλψη	5.000.000	3.000.000	399.500	
3391	Έσοδα από πώληση πλεονάζοντα ή άχρηστου για το ΝΠΔΔ θλικού λόγω φυσικής φθοράς	1.000.000	1.000.000	0	
3511	Τόκοι από καταθέσεις σε τράπεζες	10.000.000	25.000.000	35.555.847	
3911	Έσοδα από ναύς που ανήκουν στο Ν.Π.Δ.Δ.	0	0	0	
3919	Έσοδα από λοιπή επιχειρηματική δράση του Ν.Π.Δ.Δ.	15.000.000	1.500.000	1.281.271	
4212	Πρόστιμα σ'εργολάβους, ενοικιαστές ή προμηθευτές	1.000.000	500.000	57.790	
4216	Πρόστιμα από ποινές σε βάρος υπαλλήλων	200.000	500.000	0	
5211	Έσοδα υπέρ ΜΠΠΥ	150.000.000	140.000.000	119.345.686	
5221	Έσοδα υπέρ ΤΠΔΥ	100.000.000	100.000.000	69.955.771	
5239	Έσοδα υπέρ λοιπών Ταμείων Πρόνοιας ή Αλληλο-βοήθειας	3.000.000	3.000.000	0	
5241	Έσοδα υπέρ ΙΚΑ	280.000.000	180.000.000	228.560.800	
5241α		0	0	0	
5242	Έσοδα υπέρ ΤΣΑΥ	55.000.000	45.000.000	25.685.354	
5258	Έσοδα υπέρ ΤΕΑΕ Δομικών και Ευλουργικών Εργασιών	4.000.000	3.000.000	2.275.100	
5267	Έσοδα υπέρ ΤΑΥΚΥ	130.000.000	125.000.000	98.350.375	
5291	Έσοδα υπέρ του Δημοστού	690.000.000	550.000.000	482.498.586	

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
		1996	1995	
5294	Εσοδα υπέρ φυσικών προσώπων	0	0	0
5296	Εσοδα υπέρ Ειδικών λογαριασμών	40.000.000	30.000.000	17.367.187
5311	Κρατήσεις στις κάθε είδους αποδοχές των υπαλλήλων για την υγειονομική περίθαλψη τους & οικογενειών τους	80.000.000	45.000.000	0
5411	Προϊόν δωρεάς	500.000	500.000	200.000
5511	Επιστροφή χρημάτων για τακτοποίηση χρηματικών ενταλασμάτων προπληρωμής	0	500.000	0
5521	Επιστροφή αποδοχών, συντάξεων, βοηθημάτων και αποζημιώσεων που καταβλήθηκαν χωρίς να οφείλονται	20.000.000	10.000.000	9.277.234
5529	Λοιπές επιστροφές ποσών που καταβλήθηκαν χωρίς να οφείλονται	0	2.000.000	17.110
5699	Λοιπά έσοδα που δεν κατανομάζονται ειδικά	0	2.000.000	0
8413	Εσοδα από προσφορές υγιειν. υπηρ. προερχόμενα από πληρωμές της Κοινωνικής Ασφάλισης	400.000.000	550.000.000	382.676.332
9362	Επιχορηγήσεις για μελέτες και έρευνες για εκτέλεση έργων	0	0	11.000.000
9549	Επιχορηγήσεις για προμήθεια μηχανικού και λοιπού κεφαλαιουχικού εξοπλισμού	136.000.000	77.000.000	37.961.062
9552	Επιχορηγήσεις για την προμήθεια αυτοκινήτων	45.000.000	10.000.000	0
9562	Επιχορηγήσεις για μελέτες και έρευνες για εκτέλεση έργων	110.000.000	156.000.000	0
9579	Επιχορηγήσεις για εκτέλεση και συντήρηση έργων που δεν κατανομάζονται ειδικά	10.000.000	5.000.000	0
9912	Επιχορηγήσεις για αγορά, επισκευή και συντήρηση κτιρίων καθώς και για κάθε είδους εγκαταστάσεις	0	200.000.000	60.000.000
9913	Επιχορηγήσεις για ανέγερση κτιρίων καθώς και για κάθε είδους εγκαταστάσεις	0	70.000.000	0
9914	Επιχορηγήσεις για την προμήθεια μηχανικού και λοιπού κεφαλαιουχικού εξοπλισμού	0	20.000.000	20.000.000
9915	Επιχορηγήσεις για την προμήθεια μεταφορικών μέσων	0	0	27.000.000
9929	Επιχορηγήσεις για λοιπές δαπάνες	1.800.000.000	1.280.000.000	1.123.000.000
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟ Σύνολο Εσόδων σε δραχμές		11.046.300.000	9.698.510.403	5.986.117.955

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΕΣΟΔΩΝ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ - ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΛΕΡΟΥ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΣΟΔΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
	1996	1995	
Τακικά Έσοδα	8.545.300.000	7.330.510.403	4.324.540.561
Έκτακτα Έσοδα	2.501.000.000	2.368.000.000	1.661.577.394
Σύνολο Εσόδων	11.046.300.000	9.698.510.403	5.986.117.955
Επιχορήγηση κένων οργανικών θέσεων	0	0	0
Ταμειακό υπόλοιπο	304.749.367	152.211.387	752.309.535
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	11.351.049.367	9.850.721.790	6.738.427.490

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ / ΟΓΚΩΣΙΜΟΙ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
		1996	1995	
0211	Βασικός μισθός τακτικών (μονίμων, αιρετών, μετακλητών με θητεία)	1.270.000.000	1.100.000.000	782.086.926
0212	Βασικός μισθός εκτάκτων	0	7.000.000	0
0221	Επιδόματα χρόνου υπηρεσίας (χρονοεπίδομα)	190.000.000	185.000.000	136.570.057
0224	Επίδομα οικογενειακών βαρών (γάμου)	80.000.000	70.000.000	55.267.622
0225	Επίδομα οικογενειακών βαρών (τέκνων)	80.000.000	80.000.000	57.710.688
0226	Επιδόματα εξομάλυνσης διαφόρων μισθολογίου	220.000.000	215.000.000	170.901.215
0229	Προσωρινό προσωπικό επίδομα	0	0	0
0232	Α.Τ.Α. αποδοχών τακτικών	1.900.000.000	1.630.000.000	1.354.041.474
0237	Α.Τ.Α. αποδοχών εκτάκτων	0	100.000.000	0
0246	Επίδομα τροφής	130.000.000	110.000.000	47.520.290
0251	Επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας	75.000.000	70.000.000	53.540.483
0255	Επίδομα ειδικών συνθηκών	900.000.000	3.000.000	1.739.766
0256	Επίδομα διαχειριστικών λαδών	0	0	0
0258	Επίδομα παγίων οδοιπορικών εξόδων	4.000.000	2.500.000	2.662.198
0259	Λοιπά ειδικά τακτικά επιδόματα	550.000.000	920.000.000	251.267.026
0261	Αποζημίωση για υπερωριακή εργασία	150.000.000	120.000.000	98.754.727
0262	Αποζημίωση για έξοδα κινήσεως	15.000.000	18.000.000	0
0263	Αμοιβή για εργασία κατά τις εξαιρεσιμες ημέρες & νυκτερινές ώρες	300.000.000	230.000.000	229.925.923
0264	Αποζημίωση για συμμετοχή σε συμβούλια ή επιτροπές (περιλαμβάνονται και ιδιώτες)	1.000.000	2.300.000	407.000
0268α	Αποζημίωση μελών, γραμμών, εποπών & λοιπού βοηθ εξεαστικών επιτρ καθώς & επιτρ. επιλογής κατάλληλου	200.000	500.000	40.000

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
		1996	1995	
0274a	Αμοιβές ωρομισθίου προσωπικού	6.000.000	6.000.000	3.694.270
0284	Αποζημίωση Προέδρων Συλλογικών Οργάνων Διοίκησης	7.500.000	7.500.000	6.854.000
0287	Αποζημίωση για κανονική άδεια, που δεν χορηγήθηκε	500.000	500.000	285.340
0289	Διάφορες αποζημιώσεις που δεν κατανομάζονται ειδικά	15.000.000	17.700.000	0
0411	Αμοιβές νομικών, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελευθέρου επαγγελματία	1.500.000	2.000.000	2.576.216
0412	Αμοιβές τεχνικών, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελευθέρου επαγγελματία	1.500.000	500.000	0
0413	Αμοιβές υγειονομικών, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελευθέρου επαγγελματία	500.000	500.000	144.800
0419	Αμοιβές λοιπών, που εκτελούν ειδικές υπηρεσίες με την ιδιότητα του ελευθέρου επαγγελματία	10.000.000	8.000.000	7.084.085
0512	Εξοδα νοσηλείας υπαλλήλων	200.000	500.000	96.000
0519	Λοιπές περιπτώσεις παροχής εξόδων νοσηλείας	1.500.000	1.500.000	1.073.650
0521	Εισφορές στο ΙΚΑ (εκτός απ την περίπτωση του κώδικα 0523)	130.000.000	120.000.000	115.143.714
0521a		800.000	700.000	568.432
0522	Εισφορές σε λοιπούς ασφαλιστικούς οργανισμούς (εκτός απ την περίπτωση του κωδ. 0524)	26.000.000	22.000.000	17.485.744
0542	Εξοδα κηδείας υπαλλήλων και συγγενών	500.000	500.000	159.000
0544	Εξοδα κηδείας μελών οικογενειών υπαλλήλων και συγγενών	500.000	200.000	0
0549	Εξοδα κηδείας λοιπών	0	200.000	0
0638	Αποζημιώσεις απολυμένων	12.000.000	10.000.000	7.143.428
0711	Οδοιπορικά έξοδα μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή υπαλλήλων	4.000.000	4.000.000	1.804.374
0711a		100.000	300.000	0
0719	Λοιπές πληρωμές για μετακίνηση υπαλλήλων	10.000.000	10.000.000	10.568.187
0721	Ημερήσια αποζημίωση μετακίνησης για εκτέλεση υπηρεσίας στην ημεδαπή υπαλλήλων	3.000.000	3.000.000	1.317.433
0721a		100.000	400.000	0
0813	Μισθώματα κτιρίων και έξοδα κοινοχρήστων	7.000.000	7.000.000	4.981.420
0813a		3.000.000	7.000.000	3.357.867

Κ.Α.Ε.	ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	1996	1995	1994
0815	Μισθώματα μεταφορικών μέσων	2.000.000	2.000.000	1.491.090
0815α		300.000	300.000	0
0822	Μεταφορές πάσης φύσεως ασθενών (και έξοδα συνόδων)	4.500.000	4.000.000	1.938.765
0824	Μεταφορές αγαθών (περιλαμβάνονται τα πλοηγικά και τέλη αεροδρομικών και φορτοεκφορτωτικά)	1.200.000	1.000.000	833.189
0829	Λοιπές μεταφορές	1.500.000	2.000.000	466.069
0831	Ταχυδρομικά τέλη	1.000.000	1.000.000	901.705
0831α		0	0	0
0832	Τηλεφωνικά, τηλεγραφικά και τηλεοπτικά τέλη	18.000.000	15.000.000	9.541.030
0832α	εσωτερικού	100.000	100.000	0
0841	Υδρευση και άδρευση	120.000.000	110.000.000	11.213.314
0842	Φωτισμός και κίνηση (με ηλεκτρισμός ή φωταέριο)	50.000.000	40.000.000	35.232.888
0842α		500.000	300.000	61.550
0849	Λοιπές δαπάνες	4.000.000	2.000.000	289.025
0851	Διαφημίσεις και δημοσιεύσεις	1.500.000	1.200.000	988.169
0851α		100.000	200.000	74.340
0856	Φιλοξενίες και δεξιώσεις	500.000	500.000	372.526
0856α		100.000	200.000	44.296
0859	Λοιπές δαπάνες δημόσιων σχέσεων	500.000	400.000	0
0859α		0	0	0
0863	Συντήρηση και επισκευή κτιρίων	30.000.000	40.000.000	28.217.137
0863α		0	4.000.000	0
0878	Συντήρηση και επισκευή υδραυλικών, αθροετικών και λοιπών έργων εγκαταστάσεων	4.000.000	4.000.000	2.571.337
0879	Συντήρηση και επισκευή λοιπών μονίμων εγκαταστάσεων	5.000.000	4.000.000	1.793.904
0881	Συντήρηση και επισκευή μεταφορικών μέσων ξηράς	8.000.000	10.000.000	313.810
0887	Συντήρηση και επισκευή λοιπών μηχανημάτων	10.000.000	10.000.000	4.717.509
0887α		100.000	200.000	0
0888	Συντήρηση και επισκευή επίπλων και σκευών	0	0	0
0888α		0	0	0
0892	Ασφάλιστρα και φύλλακτρα ακινήτων, μεταφορικών μέσων, μηχανικού εξοπλισμού, χρεωγράφων, κλπ	2.000.000	2.000.000	721.866
0912	Τέλη	5.000.000	10.000.000	5.995.690

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
		1996	1995	
1129	Προμήθεια σκευών μαγειρείων και εστίασης που δεν κατανομάζονται ειδικά	7.000.000	5.000.000	2.185.968
1139	Προμήθεια κλινοστρωμάτων και ειδών κατακήνωσης που δεν κατανομάζονται ειδικά	40.000.000	50.000.000	21.266.508
1229	Προμήθεια μέσων επιστημονικών εργασιών που δεν κατανομάζονται ειδικά	1.500.000	1.500.000	497.200
1229a		500.000	500.000	0
1259	Προμήθεια βιβλίων, περιοδικών εφημερίδων και λοιπών εκδόσεων	500.000	500.000	288.020
1259a		5.000.000	4.000.000	3.720.464
1261	Προμήθεια γραφικής ύλης (μικροσυντηκίμενων)	7.000.000	6.000.000	3.535.849
1261a	γραφικού γενικά	400.000	600.000	551.060
1271	Προμήθεια ειδών αθλητισμού	400.000	500.000	0
1272	Προμήθεια ειδών ψυχαγωγίας	700.000	500.000	55.991
1272a		0	0	0
1292	Προμήθεια ηλεκτρικών λαμπτήρων	4.000.000	3.000.000	1.995.445
1293	Προμήθεια εντύπων και δεξιών μηχανογράφησης	9.000.000	7.500.000	5.453.488
1294	Προμήθεια ειδών ραδιοφώνιας και τηλεόρασης	600.000	600.000	288.184
1296	Προμήθεια μουσικού υλικού	0	500.000	0
1311	Προμήθεια υγειονομικού υλικού	85.000.000	75.000.000	68.271.637
1312	Προμήθεια φαρμακευτικού υλικού	130.000.000	110.000.000	84.603.630
1351	Προμήθεια απολυμαντικού υλικού	8.000.000	10.000.000	5.429.538
1352	Προμήθεια χημικού υλικού για πυροσβεστήρες	2.000.000	1.500.000	0
1381	Προμήθεια ειδών καθαριότητας και ευπρεπισμού	70.000.000	70.000.000	23.853.257
1381a		0	0	0
1413	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής	70.000.000	65.000.000	41.881.904
1413a	κτιρίων γενικά	100.000	400.000	44.250
1428	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής υδραυλικών, αβρετικών και εγχειροβελιώσεων	12.000.000	10.000.000	7.487.675
1431	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής μεταφορικών μέσων	6.000.000	6.000.000	4.666.946
1435	Προμήθεια ελαστικών	6.000.000	6.000.000	456.859

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
		1996	1995	
1439	Προμήθεια ειδών συντήρησης και επισκευής μηχανικού και λοιπού εξοπλισμού	17.000.000	16.000.000	12.153.361
1439α		500.000	300.000	0
1511	Προμήθεια τροφίμων, ποτών, καπνού	450.000.000	410.000.000	361.540.267
1511α		12.000.000	17.000.000	4.999.848
1522	Προμήθεια στολών φυλάκων	0	0	0
1526	Προμήθεια στολών νοσοκόμων	1.500.000	2.000.000	467.820
1526α		1.000.000	1.500.000	1.244.808
1529	Προμήθεια ματεσιμού λοιπών περιπτώσεων	100.000.000	100.000.000	82.226.711
1531	Προμήθεια υποδημάτων	20.000.000	20.000.000	11.353.975
1611	Προμήθεια υγρών καυσίμων και λιπαντικών	70.000.000	70.000.000	60.000.000
1612	Προμήθεια στερεών καυσίμων	10.000.000	15.000.000	3.479.611
1613	Προμήθεια υγραερίων - φωταερίων	300.000	200.000	57.026
1731	Προμήθεια φωτογραφικού και φωτοτυπικού υλικού	0	0	117.170
1731α		0	0	0
1899	Διάφορες προμήθειες που δεν κατονομάζονται ειδικά	15.000.000	13.000.000	11.756.075
1899α		1.000.000	3.000.000	1.829.483
3111	Επιστροφές φόρου εισοδήματος	150.000.000	141.000.000	117.424.486
3321	Αποδοση στο Τ.Π.Δ.Υ. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό	100.000.000	100.000.000	69.955.771
3339	Αποδοση στα λοιπά Ταμεία Προνοίας ή Αλληλοβοήθειας των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό	3.000.000	3.000.000	507.923
3341	Αποδοση στο Ι.Κ.Α. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό	280.000.000	180.000.000	228.650.800
3341α		0	0	0
3342	Αποδοση στο Τ.Σ.Α.Υ. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό	55.000.000	45.000.000	25.685.354
3358	Αποδοση στο Τ.Ε.Α.Ε. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό	4.000.000	3.000.000	2.275.100
3367	Αποδοση στο Τ.Α.Υ.Κ.Υ.Υ. των εισπράξεων που έγιναν γι' αυτό	130.000.000	125.000.000	98.350.375
3391	Αποδοση των εισπράξεων που έγιναν για λογαριασμό του Δημοσίου	770.000.000	595.000.000	482.706.586
3394	Αποδοση των εισπράξεων που έγιναν για λογαριασμό φυσικών προσώπων	88.827.577	200.000.000	2.299.761

Α/Α Κ.Α.Ε.	ΚΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
		1996	1995	
3396	Απόδοση των εισπράξεων που έγιναν υπέρ των ειδικών λογαριασμών	40.000.000	30.000.000	16.859.358
7111	Προμήθεια επίπλων	10.000.000	10.000.000	4.975.605
7111a		500.000	1.000.000	0
7112	Προμήθεια ηλεκτρικών συσκευών και μηχανημάτων	9.000.000	8.000.000	7.358.825
7112a	κλιματισμού	200.000	1.000.000	0
7121	Προμήθεια γραφομηχανών και πολυγράφων	600.000	1.000.000	203.400
7121a		200.000	500.000	0
7122	Προμήθεια υπολογιστικών και λογιστικών μηχανών	500.000	500.000	204.530
7123	Προμήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών και βοηθητικών μηχανών	20.000.000	20.000.000	11.680.703
7124	Προμήθεια φωτοτυπικών μηχανημάτων	2.000.000	2.000.000	1.999.987
7124a		0	500.000	0
7126	Προμήθεια μαγνητοφώνων και εξαρτημάτων τους	500.000	500.000	183.399
7126a		0	0	0
7127	Προμήθεια μηχανημάτων εκτός από μηχανές γραφείου	15.000.000	15.000.000	11.999.928
7131	Προμήθεια επιστημονικών οργάνων	15.000.000	15.000.000	10.427.088
7131a		0	0	0
7132	Προμήθεια μουσικών οργάνων	500.000	500.000	0
9333	Ανέγερση κτιρίων υγειονομικών ιδρυμάτων και κοινωνικών γενικά	5.143.616	5.143.616	0
9362	Μελέτες και έρευνες για εκτέλεση έργων	9.778.174	9.778.174	1.502.946
9723	Επισκευή και συντήρηση κτιρίων ιδρυμάτων και κάθε είδους εγκαταστάσεις σ' αυτά	110.000.000	168.000.000	0
9749	Προμήθεια μηχανικού και λοιπού κεφαλαίουχικού εξοπλισμού που δεν κατανομάζεται ειδικά	136.000.000	115.000.000	0
9752	Προμήθεια αυτοκινήτων	45.000.000	10.000.000	0
9753	Προμήθεια μοτοσυκλετών, μοτοποδηλάτων και ποδηλάτων	0	1.000.000	0
9759	Προμήθεια λοιπών μεταφορικών μέσων	0	1.000.000	0
9779	Εκτέλεση λοιπών έργων που δεν κατανομάζονται ειδικά	10.000.000	5.000.000	0
9912	Επισκευή και συντήρηση κτιρίων καθώς και κάθε είδους εγκαταστάσεων	0	200.000.000	322.261.701

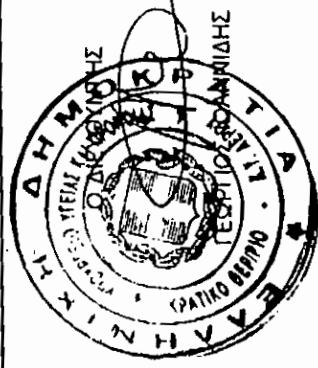
Α/Α Κ.Α.Σ.	ΧΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
		1996	1995	
9913	Ανέγερση κτιρίων και κάθε είδους εγκαταστάσεις σ' αυτά	0	70.000.000	0
9914	Προμήθεια μηχανικού και λοιπού κεφαλαίουχικού εξοπλισμού	0	20.000.000	30.617.690
9915	Προμήθεια μεταφορικών μέσων	0	8.000.000	21.969.348
9929	Λοιποί σκοποί	1.800.000.000	1.280.000.000	753.802.844
ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ ΣΕ ΔΡΑΧΜΕΣ		11.351.049.367	9.850.721.790	6.586.216.100

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΕΞΟΔΩΝ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΥ - ΚΕΝΤΡΟΥ ΥΓΕΙΑΣ ΛΕΡΟΥ

ΚΑΤΑΝΟΜΑΣΙΑ ΕΞΟΔΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ		ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1994
	1996	1995	
Τακτικά Έξοδα	9.161.127.577	7.882.300.000	5.407.028.106
Έκτακτα Έξοδα	2.189.921.790	1.968.421.790	1.179.187.994
Σύνολο Εξόδων	11.351.049.367	9.850.721.790	6.586.216.100
Αποθεματικό Κένων Οργανικών Θέσεων	0	0	0
Ταμειακό Υπόλοιπο του επόμενου έτους δρχ.	0	0	152.211.390
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	11.351.049.367	9.850.721.790	6.738.427.490

Ο ΤΜΗΜΑΤΑΡΧΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ Ο ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

(Signature)
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΑΡΑΣ

(Signature)
 ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

